

Hemlöshet 2017 – omfattning och karaktär

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovsmannens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. Publikationen kan också tas fram i alternativt format på begäran. Frågor om alternativa format skickas till alternativaformat@socialstyrelsen.se

ISBN	978-91-7555-437-2
Artikelnummer	2017-11-15
Publicerad	www.socialstyrelsen.se , november 2017

Förord

I januari 2016 fick Socialstyrelsen i uppdrag av regeringen att genomföra en nationell kartläggning av hemlöshetens omfattning och karaktär i Sverige.

I uppdraget ingick att ta fram en plan för hur kartläggningen kan spridas och användas i det strategiska arbetet på olika nivåer inom socialtjänstens område mot hemlöshet. En utgångspunkt i kartläggningen var därför att resultaten ska ha relevans för socialtjänsten. Rapporten ska läsas som en resultatredovisning av den hemlöshet som Socialstyrelsen kartlagt. Resultaten kan utgöra ett underlag på statlig, regional och lokal nivå för planering och inriktning av åtgärder som motverkar hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden.

Projektledare för kartläggningen har varit Charlotta Fondén och Nina Frohm. Ansvarig enhetschef har varit Elisabeth Wärnberg Gerdin.

Ett stort tack riktas till samtliga uppgiftslämnare som har deltagit och bidragit till att möjliggöra denna kartläggning.

Olivia Wigzell
Generaldirektör

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	7
Inledning	9
Uppdraget	9
Kartläggningens utgångspunkter.....	9
Genomförande av kartläggningen	11
Definition av hemlöshet 2017	11
Definition av hemlösa EU- och EES-medborgare	12
Metod	12
Avgränsningar.....	13
Kartläggningen fångar inte alla hemlösa	14
Jämförbarhet med tidigare kartläggning	14
Nationell hemlöshetskartläggning	14
Hemlösa EU- och EES-medborgare	15
Resultat – hemlöshet 2017.....	16
Övergripande resultat på nationell nivå.....	16
Flest personer i långsiktigare boendeformer	16
Fler i akut hemlöshet och i långsiktiga boenden	18
Majoriteten är män men antalet kvinnor har ökat.....	19
Fler personer födda i ett annat land än Sverige	19
Flest föräldrar i den sekundära bostadsmarknaden	20
Nästan hälften har försörjningsstöd	21
Från en hemlöshetssituation till en annan	22
De flesta har varit i hemlöshet i mer än ett år	22
Akut hemlöshet	24
Sammanfattning	24
Nuvarande situation	24
Innan den akuta hemlösheten.....	29
Inget boende efter institution eller stödboende	33
Sammanfattning	33
Nuvarande situation	33
Innan hemlöshetssituation 2.....	37
Personer i långsiktiga boendeformer.....	41
Sammanfattning	41
Nuvarande situation	41
Innan hemlöshetssituation 3.....	46

Eget ordnat tillfälligt boende	50
Sammanfattning	50
Nuvarande situation.....	50
Innan hemlöshetsituation 4.....	54
Hemlösa personer med barn	59
Sammanfattning	59
De flesta personerna är ensamstående.....	59
Personer med barn under 18 år	59
Flest föräldrar bor med barn på den sekundära bostadsmarknaden	66
EU- och EES-medborgare som lever i akut hemlöshet	69
Sammanfattning	69
Kommuner och verksamheter som kan möta hemlösa EU-medborgare	69
EU- och EES-medborgare i akut hemlöshet – i stora delar av landet	70
EU-medborgare som lever i akut hemlöshet – en fördjupad bild	72
Avslutande reflektioner	79
Hemlösheten är fortsatt mångfacetterad.....	79
Kartläggningen visar inte all hemlöshet	79
Färre personer på institution eller stödboende	79
Färre personer i eget kortsiktigt boende	80
Fler personer i akut hemlöshet.....	80
Flest bor på den sekundära bostadsmarknaden.....	80
Försörjningsproblem och skulder.....	81
Föräldrar och barn i hemlöshet.....	82
Ett gemensamt ansvar.....	82
Referenser	84
Bilaga 1 Metod – hemlöshetskartläggningen.....	85
Bilaga 2 Enkät – Nationell hemlöshetskartläggning 2017	99

Sammanfattning

Det finns personer i olika former av hemlöshet i nästan hela Sverige, både personer som bor i landet och EU-medborgare som vistas här tillfälligt. Trots att färre kommuner deltog i årets kartläggning uppgavs drygt 33 250 personer leva i hemlöshet, enligt Socialstyrelsens definition, under vecka 14, 2017.

Resultaten omfattar inte samtliga personer i landet som är hemlösa och utestängda från den ordinarie bostadsmarknaden. Socialstyrelsen har i kartläggningen försökt ringa in personer som är i olika situationer av hemlöshet. Här ingår personer i akut hemlöshet, personer som saknar boende efter institutionsvistelse, personer som bor inom den sekundära bostadsmarknaden och personer som bor kortsiktigt hos familj, släkt eller andra privatpersoner. Det är femte gången Socialstyrelsen kartlägger hemlöshetens omfattning och karaktär, och senast var 2011.

Resultaten visar följande:

- Män är fortfarande i majoritet bland de personer som är i hemlöshet, 62 procent. Antalet kvinnor har ökat och är nu 900 fler jämfört med hur många de var i Socialstyrelsens kartläggning 2011.
- Drygt en tredjedel av alla personer i hemlöshet är föräldrar till barn under 18 år och något fler kvinnor än män är föräldrar. Sammantaget var det minst 24 000 barn vars föräldrar var i någon av hemlöshetssituationerna.
- Det är vanligare att kvinnorna bor med sina barn, stadigvarande eller växelvis, än att männen gör det. Den vanligaste faktorn som bidragit till dessa föräldrars hemlöshet var att de inte godkänkts på den ordinarie bostadsmarknaden.
- Drygt hälften av personerna är födda i Sverige. Antalet födda utomlands är i år drygt 2 000 fler än i kartläggningen 2011. Drygt hälften av de utlandsfödda har levt i Sverige i minst fem år.
- Mer än hälften av personerna har varit i hemlöshet i minst ett år och en av tio har varit hemlös i mer än 10 år.
- Försörjningsstöd är den enskilt vanligaste inkomstkällan för personer i hemlöshet. Nästan en av tio har lön från regelbundet eller tillfälligt arbete.
- Personer med missbruk och personer med psykisk ohälsa är något färre jämfört med kartläggningen 2011. Det är främst männen som uppges ha behov av, och under det senaste året fått, stöd och behandling för missbruk och beroende.
- Mer än var femte person i kartläggningen uppgavs inte ha några andra behov som föranleder stöd, insatser eller behandling, utöver boendet.
- För nästan var femte person uppgavs en bidragande faktor till deras hemlöshetssituation var att de blivit avhysta från sin bostad.

Nästan hälften bor inom den sekundära bostadsmarknaden

Nästan hälften av personerna i årets kartläggning bor i långsiktiga boendelösningar, främst i bostäder med sociala eller kommunala kontrakt där

kommunen står för bostaden och hyr ut i andra hand. Antalet personer som bor i långsiktiga boendeformer är drygt 1 900 fler jämfört med kartläggningen 2011.

I den här situationen finns de flesta föräldrar som bor med sina barn under 18 år, majoriteten av dem är ensamstående kvinnor. En av fem kvinnor hade lön eller studiemedel som huvudsaklig inkomstkälla. En fjärdedel av kvinnorna ansågs inte ha behov av andra insatser än boendet. Behov av stöd, insatser och behandling för missbruk och beroende är relativt vanligt bland männen, men en av fyra män ansågs inte ha andra behov utöver boendet.

Fler i akut hemlöshet

Det är både fler personer och fler som är föräldrar till barn under 18 år i akut hemlöshet i år, jämfört med 2011. Framförallt har antalet kvinnor ökat, varav majoriteten har barn och är utlandsfödda. För en tredjedel av kvinnorna i akut hemlöshet uppgavs våld i nära relationer vara en faktor som bidragit till att de hamnat i denna akuta hemlöshetssituation.

Männen i akut hemlöshet har i genomsnitt varit hemlösa under en längre tid än kvinnorna. Det var betydligt vanligare att männen har behov av stöd, insatser och behandling för sitt missbruk och beroende än att kvinnor har det. En femtedel av männen lever utomhus, i offentliga miljöer eller i bilar, tält, husvagnar och liknande.

Ungefär en femtedel av personerna i akut hemlöshet ansågs inte ha något behov av stöd, insatser eller behandling, utöver boendet.

Färre som ordnat ett kortsiktigt boende hos privatpersoner

Antalet personer som ordnat eget kortsiktigt boende är något färre i år än 2011. De flesta av dem bor ofrivilligt och kontraktslöst hemma hos släkt eller familj. Trots att personerna i denna situation i genomsnitt är yngre har majoriteten varit i hemlöshet i mer än ett år. Nästan tre av fyra har under det senaste året haft försörjningsstöd och en femtedel har fått stöd och vård för psykisk ohälsa. Bland männen är missbruk och beroende vanligare och det ansågs också vara en bidragande faktor till deras hemlöshetssituation.

Många på stödboende – färre på institution

Det minsta antalet personer i kartläggningen är de som saknar ordnat boende efter sin vistelse på stödboende eller någon form av institution. I denna grupp är de allra flesta män, de flesta är födda i Sverige och relativt få är föräldrar. En hög andel av personerna har behov av stöd, insatser och behandling för psykisk ohälsa och för missbruk och beroende.

EU-och EES-medborgare i akut hemlöshet

I stora delar av Sverige finns EU- och EES-medborgare som vistas tillfälligt i landet och lever i akut hemlöshet. Många av dem sover utomhus eller i bilar, tält, kojor och liknande när de vistas i Sverige. Diskriminering och svårigheter att försörja sig i hemländerna bidrar till att de lämnar hem och familj och reser hit för att försöka skaffa någon form av inkomst.

Inledning

Socialstyrelsen har på regeringens uppdrag kartlagt hemlöshetens omfattning och karaktär i Sverige 2017 (S2014/00197/FS, S2014/01928/FS, S2015/08135/RS). I denna rapport redovisas resultat från kartläggningen, som är den femte nationella kartläggningen av hemlösheten i Sverige. I rapporten presenteras även resultat från en intervjustudie som belyser EU- och EES-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige och lever i akut hemlöshet.

Resultaten om hemlöshetens omfattning och karaktär har koppling till fyra mål i Agenda 2030: mål 1 *Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt*, mål 3 *Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar*, mål 10 *Minska ojämlikhet inom och mellan länder* och mål 11 *Göra städer, och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara*.

Uppdraget

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2016 ska Socialstyrelsen genomföra en nationell kartläggning av hemlöshetens omfattning och karaktär 2017 och förbereda arbetet under 2016. Omfattningen av hemlösa barnfamiljer samt av barn och ungdomar som av olika skäl lever under hemlösa förhållanden utanför familjen ska framgå av kartläggningen. Undersökningen ska utformas så att det går att jämföra utvecklingen av hemlösheten över tid samt se eventuella skillnader mellan kvinnor och män respektive flickor och pojkar. Hemlösa EU- och EES-medborgare ska redovisas separat.

I uppdraget ingår även att ta fram en plan, i samråd med berörda myndigheter, organisationer och forskare, för hur kartläggningen kan spridas och användas inom det strategiska arbetet på olika nivåer inom socialtjänstens arbete mot hemlöshet – speciellt mot bakgrund av flyktingsituationen.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 30 november 2017. En delredovisning av arbetet med planen för hur kartläggningen ska spridas redovisades till Socialdepartementet den 30 november 2016 [1].

Kartläggningens utgångspunkter

I rapporten presenteras framträdande resultat på nationell nivå om hemlöshetens omfattning och karaktär 2017. Resultat från kartläggningen kan ses som en förutsättning för att kunna bedriva ett arbete för att motverka hemlöshet och utforma lämpliga insatser. För att bedöma om de åtgärder som har vidtagits är effektiva behövs också kunskap om hur hemlösheten utvecklas över tid. Detta ligger till grund för att genomföra regelbundet återkommande kartläggningar [2].

För att möjliggöra jämförelser har Socialstyrelsen till stora delar använt ett liknande sätt att inhämta uppgifter i detta uppdrag som vid tidigare nationella kartläggningar av hemlösheten. Vissa förändringar har gjorts för att under-

lätta för uppgiftslämnarna och Socialstyrelsen har även försökt dra lärdom av tidigare erfarenheter och kunskap från tidigare genomförda kartläggningar.

Den breda definition av hemlösheten i fyra olika situationer som användes vid kartläggningen 2011 har utgjort utgångspunkt även i år. Hemlöshet beror på både strukturella och individuella faktorer och är en *situation* som en person kan befinna sig i, under olika lång tid.

Att förebygga och att åtgärda hemlöshet inbegriper därför olika instanser på lokal nivå upp till nationell nivå. På lokal nivå har kommunerna det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver, enligt 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL. Socialtjänsten har ingen generell skyldighet enligt SoL att bistå med bostäder men ska vid behov medverka för att en enskild individ ska uppnå en skälig levnadsnivå när det gäller boende.

Att motverka hemlöshet är också en bostadspolitisk fråga och den berör även andra politikområden såsom hälso- och sjukvård, arbetsmarknad och integrationspolitik.

Ett syfte med kartläggningen är att resultaten ska spridas och användas strategiskt inom socialtjänstens område. En utgångspunkt i kartläggningen och i rapporten var därför att resultaten ska ha relevans för socialtjänsten.

Rapporten ska läsas som en resultatredovisning av den hemlöshet som Socialstyrelsen kartlagt. Resultaten kan utgöra ett underlag på statlig, regional och lokal nivå för planering och inriktning av åtgärder som motverkar hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden.

Genomförande av kartläggningen

Definition av hemlöshet 2017

Socialstyrelsen har en bred definition av hemlöshet som omfattar fyra olika situationer som personer kan befinna sig i under en kortare eller längre tid. Att definiera hemlöshet är ett sätt att kategorisera problematiken och att ringa in olika situationer som en enskild person kan befinna sig i [3]. För att kunna följa utvecklingen av hemlösheten är det centralt att samma definition används [2]. De olika hemlöshetssituationerna omfattar allt från att personer är i akut brist på tak över huvudet till mer långsiktiga boendeformer inom den sekundära bostadsmarknaden. Definitionen av de fyra situationerna som används 2017 är i princip densamma som vid den senaste kartläggningen 2011 [4]. Några uppdateringar har gjorts vad gäller typ av och benämningar på vissa boenden i situation 1–3.

Här beskrivs de fyra olika situationerna av hemlösheten som Socialstyrelsen har försökt att kartlägga.

Situation 1: Akut hemlöshet

Personen är hänvisad till akutboende, härbärke, jourboende, skyddade boenden eller motsvarande. Här ingår också personer som sover i offentliga lokaler, utomhus eller i trappuppgångar, tält, bilar eller motsvarande.

Situation 2: Institutionsvistelse och stödboende

Personen är antingen intagen eller inskriven på en kriminalvårdsanstalt, ett hem för vård och boende (HVB), ett familjehem eller en SiS-institution¹, eller bor på ett stödboende som drivs av socialtjänst/hälso- och sjukvård. Personen ska flytta därifrån inom tre månader efter mätveckan, men har inte någon egen bostad ordnad inför flytten eller utskrivningen. Hit räknas även de personer som skulle ha skrivits ut eller flyttat, men som är kvar på grund av att de inte har någon egen bostad ordnad.

Situation 3: Långsiktiga boendelösningar

Personen bor i en av kommunen (socialtjänsten) ordnad boendelösning såsom försökslägenhet, träningslägenhet, socialt kontrakt, kommunalt kontrakt eller motsvarande på grund av att personen inte får tillgång till den ordinarie bostadsmarknaden. Det handlar om boendelösningar med någon form av hyresavtal (eller kontrakt) där boendet är förenat med tillsyn, särskilda villkor eller regler.

Situation 4: Eget ordnat kortsiktigt boende

Personen bor tillfälligt och kontraktslöst hos kompisar/bekanta, familj/släktingar eller har ett tillfälligt (max tre månader efter mätveckan) inneboende- eller andrahandskontrakt hos en privatperson. Den uppgiftslämnande verksamheten har haft kontakt med personen av detta skäl och kände till att denna hemlöshets-situation gällde under den aktuella mätveckan.

¹ SiS – Statens institutionsstyrelse – bedriver tvångsvård på särskilda ungdomshem och LVM-hem för vuxna med stöd i lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM). De kan även ta emot ungdomar som dömts till sluten ungdomsvård enligt lag (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU) samt frivillig placering enligt SoL.

Definition av hemlösa EU- och EES-medborgare

Med hemlösa EU- och EES-medborgare avses i denna rapport personer från andra länder inom EU eller EES som befinner sig tillfälligt i Sverige (upp till tre månader) och är i en akut hemlöshet, det vill säga hemlöshetssituation 1.

Metod

En förutsättning för att kunna genomföra en kartläggning av hemlöshet är att Socialstyrelsen kan inhämta uppgifter om vilka verksamheter som kommer i kontakt med personer som lever i någon form av hemlöshet. För att säkerställa att myndigheten fick kännedom om så många verksamheter som möjligt i landet har flera inventeringar gjorts. Socialstyrelsen informerade också verksamheterna om att kartläggningen skulle genomföras, i flera omgångar. I det sista informationsmejllet som skickades till cirka 2 000 uppgiftslämnare ingick en webbenkät med frågor om vilka målgrupper de olika verksamheterna kommer i kontakt med.

Uppgifter om personer i olika hemlöshetssituationer har kartlagts genom dels en nationell enkätundersökning, dels en intervjuundersökning. Enkätundersökningen omfattar samtliga personer med svenskt medborgarskap och personer med tillfälligt eller permanent uppehållstillstånd som under mätveckan befann sig i hemlöshetssituation 1–4. Intervjustudien genomfördes med personer som arbetar uppsökande med EU- och EES-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige och lever i akut hemlöshet.

Kartläggningen omfattar följande steg:

1. Inventeringar av samtliga kommuners socialtjänst och andra verksamheter som möter hemlösa personer till exempel idéburna verksamheter, trossamfund, landsting och kriminalvård.
2. Information om kartläggningen med en webbenkät till de inventerade verksamheterna. Enkäten syftade till att kartlägga vilka verksamheter som skulle delta, om de ville använda elektronisk enkät eller pappersenkät samt vilka målgrupper de möter.
3. Enkätundersökning för att kartlägga hemlöshetens omfattning och karaktär för personer som vistas permanent i landet, 1 enkät/person. Mätveckan var vecka 14, 3–9 april.
4. Förstudie, inklusive intervjuer med verksamheter som möter hemlösa EU- och EES-medborgare som vistas tillfälligt i landet, om vilken kunskap som är möjlig att inhämta.
5. Granskning av kommuners webbplatser – information om och uppsökande verksamhet riktad till hemlösa.
6. Intervjustudie med personer som arbetar uppsökande med EU- och EES-medborgare som vistas tillfälligt i landet och lever i akut hemlöshet.

Metoden beskrivs utförligt i sin helhet i metodbilagan, bilaga 1.

Avgränsningar

Personer i hemlöshet

De som ingår i den nationella kartläggningen är:

1. personer från 18 år som befinner sig i någon av de fyra hemlöshetssituationerna 1 – 4 och som har svenskt medborgarskap alternativt tillfälligt eller permanent uppehållstillstånd i Sverige
2. personer under 18 år om de lever *utan* sina föräldrar eller sin ursprungsfamilj och i övrigt uppfyller kriterierna ovan.

Personer som inte ingår den nationella kartläggningen

Följande grupper ingår inte i den nationella kartläggningen:

1. barn och unga under 18 år som är placerade utanför hemmet enligt SoL eller LVU²
2. personer som bor i bostad med särskild service enligt SoL eller LSS³
3. utrikes födda personer som saknar uppehållstillstånd (permanent eller tillfälligt)
4. ensamkommande flyktingbarn (under 18 år) som är placerade genom socialtjänsten
5. personer från övriga Europa som vistas i kommunen men saknar förankring där (EU-/ESS- och tredjelandsmedborgare).

EU- och EES-medborgare som vistas tillfälligt i landet

EU- och EES-medborgare omfattas av den generella regeln att utlänningar inte behöver något uppehållstillstånd för att vistas i Sverige i upp till tre månader. Detta innebär att EU- och EES-medborgare har rätt att vistas i Sverige i upp till tre månader och att det under denna period endast krävs att de kan visa upp ett nationellt id-kort eller pass.

EU-länder

Belgien, Bulgarien, Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Kroatien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike

EES-länder

Alla EU-länder samt Island, Liechtenstein och Norge

För utförligare beskrivning av bestämmelser om uppehållsrätt och vilka bestämmelser som gäller, se bilaga 1.

² Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)

³ Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

Kartläggningen fångar inte alla hemlösa

Kartläggningen bedöms inte omfatta samtliga personer som befann sig i hemlöshet i landet under mätveckan. Resultaten bör därmed genomgående betraktas som ett minimum. Socialstyrelsen baserar den bedömningen på flera faktorer.

För den nationella kartläggningen beror det bland annat på att:

- det finns grupper som inte ingår i kartläggningen (till exempel papperslösa)
- alla verksamheter som kan möta hemlösa under mätveckan har troligen inte kommit med i inventeringarna
- vissa kommuner och enskilda verksamheter har meddelat att de inte *vill* delta i kartläggningen
- socialtjänsten i 51 kommuner har inte besvarat några enkäter (varav 6 har meddelat att det fanns hemlösa personer i kommunen vecka 14)
- 57 idéburna verksamheter har uppgett att de inte hade resurser att delta men har meddelat att de hade kontakt med hemlösa personer under mätveckan
- verksamheterna som har deltagit känner inte till alla hemlösa personer
- det finns ett internt bortfall på flera enskilda frågor i enkäten
- hemlösheten endast mäts under en vecka på våren, vilket bland annat innebär att personer som är i hemlöshet under längre perioder har större sannolikhet att komma med än personer i tillfällig hemlöshet.

För kartläggningen av EU- och EES-medborgare beror det bland annat på att:

- alla verksamheter som kan möta hemlösa EU- och EES-medborgare inte ingår i inventeringen och i intervjuundersökningen
- EU- och EES-medborgare är en rörlig grupp och befinner sig i landet tillfälligt
- de flesta socialtjänstverksamheter träffar endast ett fåtal EU- och EES-medborgare (och endast för att avhjälpa en akut nödsituation)
- få uppsökande verksamheter har hemlösa EU- och EES-medborgare som målgrupp.

Jämförbarhet med tidigare kartläggning

Nationell hemlöshetskartläggning

Socialstyrelsen har tidigare genomfört nationella kartläggningar av hemlöshetens omfattning och karaktär. En direkt jämförelse av resultaten från de olika mätningarna som genomfördes 1993, 1999, 2005, 2011 och 2017 är inte möjlig. Det beror bland annat på att definitionen av hemlöshetssituationerna har förändrats vid de olika undersökningstillfällena, främst inför 2011 års kartläggning. Uppgiftslämnarna har också varit olika vid kartläggningarna, nya har tillkommit och andra har försvunnit, exempelvis på grund av omorganisationer och resursbrist. I år har Socialstyrelsen för första gången erbjudit uppgiftslämnarna att besvara enkäterna elektroniskt via webblänk, det vill säga ett delvis nytt sätt att inhämta uppgifterna på.

Hemlöshetskartläggningen 2017 utgår från den definition som Socialstyrelsen tog fram inför kartläggningen 2011. Innebörden i de fyra olika situationerna är densamma; däremot har vissa former av boenden bytt namn under det senaste året, vilket Socialstyrelsen tagit hänsyn till och ändrat i definitionerna.

Enkäten som Socialstyrelsen tog fram i år belyser samma ämnen som 2011 och frågorna är i de flesta fall snarlika. En jämförelse av resultaten från kartläggningen i år och 2011 är därmed teoretiskt möjlig för flera av variablerna.

I vissa fall har flera uppgiftslämnare besvarat enkäter för en och samma person. I de fall enkätsvaren kompletterar varandra har Socialstyrelsen valt att inkludera flera uppgiftslämnarens svar, för att få så fullständig information som möjligt. Detta gäller för frågor om personernas behov av stöd, faktorer som bidragit till hemlöshet samt insatser de fått under det senaste året. Uppgifterna i 2011 års kartläggning däremot baserades på en uppgiftslämnare (oftast inom socialtjänsten) vilket innebär att resultaten för dessa frågor inte kan jämföras.

I årets enkät har Socialstyrelsen även en ny fråga som belyser var personerna bodde innan de hamnade i den hemlöshetssituation som de befann sig i då kartläggningen genomfördes.

Tydliga förändringar i resultaten på nationell nivå sedan 2011 belyses löpande i rapporten, för de resultat som bedömts vara jämförbara.

I vilken utsträckning skillnader i resultaten i de båda kartläggningarna avspeglar verkliga differenser, har påverkats av metodförändringen, beror på förändrad arbetsbörda för uppgiftslämnarna och så vidare, eller är en kombination av flera av dessa faktorer, är inte möjligt att avgöra.

Hemlösa EU- och EES-medborgare

Socialstyrelsen genomförde 2012 en kartläggning av utrikesfödda personer som saknar permanent uppehållstillstånd i Sverige och som lever i hemlöshet. Kartläggningen tydliggjorde svårigheterna med att räkna antalet personer utan uppehållstillstånd utifrån individuella enkäter. Enkätundersökningen ansågs av flera skäl inte fånga in alla hemlösa personer [5]. I årets kartläggning har Socialstyrelsen använt andra metoder för att inhämta kunskap om gruppen. Målgruppen är inte heller identisk⁴ och resultat från kartläggningarna för 2012 och 2017 är därmed inte jämförbara. Vissa förhållanden och behov för personer som lever i akut hemlöshet, utan förankring i Sverige, kan däremot vara återkommande.

⁴ I kartläggningen 2012 ingick, utöver EU- och EES-medborgare, tredjelandsmedborgare som varit lagligt och varaktigt bosatta i annat EU-land än Sverige och andra utrikesfödda personer som inte har permanent uppehållstillstånd och befinner sig i akut hemlöshet, dock inte personer i asylprocessen eller de som har fått avslag på sin asylansökan (Hemlöshet bland utrikesfödda personer utan permanent uppehållstillstånd i Sverige, s. 18, Socialstyrelsen 2013).

Resultat – hemlöshet 2017

Personer i hemlöshet är en heterogen grupp. Här finns personer som lever i akut hemlöshet och personer som inte kommer in på den ordinarie bostadsmarknaden eller på arbetsmarknaden. Här finns män och kvinnor i olika åldrar, unga vuxna och föräldrar, personer som har ekonomiskt bistånd och personer som inte har behov av något annat än en bostad. Det finns också personer med missbruk, personer med psykisk ohälsa och personer som inte vet var de ska sova kommande natt. Det som är gemensamt för dem är att de befinner sig i mer eller mindre osäkra boendesituationer.

Barn under 18 år som är i någon av hemlöshetsituationerna och lever utan sina föräldrar eller vårdnadshavare ingår i kartläggningen. Antalet unga som rapporterades in som hemlösa är få, endast 18 personer, och därför kan Socialstyrelsen inte beskriva dem som grupp utan risk för att röja enskildas identitet. De ingår däremot i de andra grupperna och resultat som redovisas.

I detta kapitel presenteras resultaten från kartläggningen. Inledningsvis beskrivs kortfattat resultat för hemlösheten 2017 på nationell total nivå.⁵ Därefter följer avsnitt med resultat för personer i de fyra hemlöshetsituationerna, följt av resultat om personer i hemlöshet som har barn under 18 år. Avslutningsvis redovisas resultat om EU- och EES-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige och lever i akut hemlöshet.

Övergripande resultat på nationell nivå

Resultaten baseras på uppgifter om drygt 33 250 hemlösa personer som rapporterades in under den nationella kartläggningen som genomfördes vecka 14, 2017. Det är viktigt att ha i åtanke att alla resultat som redogörs för här endast är en ögonblicksbild av hemlösheten under denna vårvecka. Som framkommit tidigare är detta inte en heltäckande bild av vare sig hemlöshetens komplexitet, omfattning eller karaktär. Resultaten kan användas som ett underlag för att beskriva tendenser, fördelning och utveckling.

Flest personer i långsiktigare boendeformer

Nästan hälften av de hemlösa personerna bodde under den aktuella veckan i någon form av långsiktig boendelösning, det vill säga hemlöshetsituation 3.

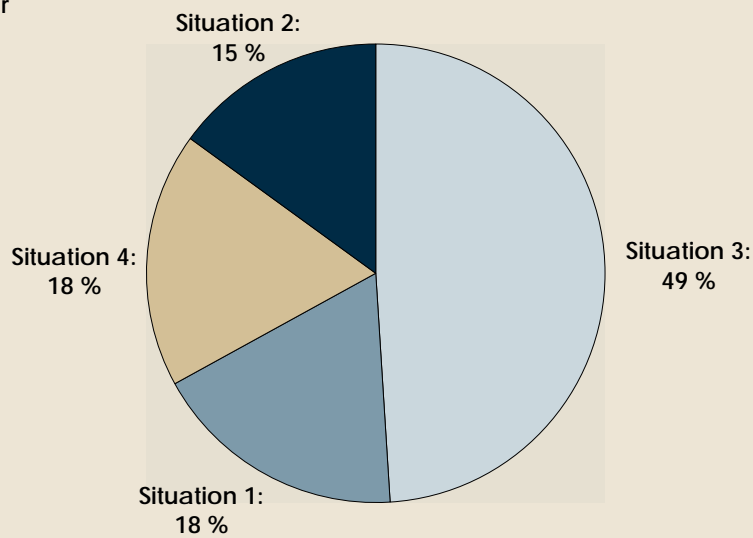
Den näst största gruppen var personer som befann sig i akut hemlöshet, det vill säga hemlöshetsituation 1, med drygt 5 900 personer. Av dem var det cirka 650 personer som sov ute eller i offentliga utrymmen under mätveckan.

Det var drygt 5 700 personer som själva hade ordnat egna kortsiktigt boenden hos andra privatpersoner, det vill säga hemlöshetsituation 4. Den minsta gruppen var personer som vistades på olika institutioner och stödboende och saknade bostad efter planerad utflyttning eller utskrivning.

⁵ Socialstyrelsen presenterar ytterligare resultat från kartläggningen i tabellform på <http://www.socialstyrelsen.se/hemloshet>.

Figur 1. Personerna i hemlöshetssituationerna 1 - 4 , vecka 14, 2017

Andelar

Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017

De olika hemlöshetssituationerna omfattar olika typer av boenden. I tabell 1 redovisas boende eller vistelse för samtliga personer under mätveckan. Den största gruppen är personer som bor i lägenheter med ett socialt eller kommunalt kontrakt, det vill säga kommunen hyr eller äger bostaden och hyr ut den till personer med ett hyresavtal med tillsyn, särskilda villkor eller regler.

Tabell 1. Boendeformer för samtliga inrapporterade hemlösa personer, vecka 14, 2017. Antal och andelar.

Boendeformer 2017	Antal	Andel
Akut hemlöshet:		
Offentliga utrymmen, utomhus	647	2
Tält, bil, husvagn, campingstuga	343	1
Härbärke, akutboende	1 229	4
Hotell, vandrarhem	1 903	6
Tillfälligt logi (jourboende, korttidsboende)	1 325	4
Skyddat boende eller kvinnojour	464	1
Totalt i situation 1 (inkl. 24 personer ospecificerat boende i sit. 1)	5 935	18
Institution och stödboende: utskrivning inom tre månader utan bostad		
SIS-institution, HVB, familjehem	1 397	4
Kriminalvårdsanstalt, häkte, frivård	705	2
Stödboende, inackorderingshem	2 452	8
Heldygnsvård på behandlingshem inom hälso- och sjukvården (inkl. LRV och LPT)	345	1
Totalt i sit. 2	4 899	15
Långsiktiga boendelösningar:		
Referensboende, träningslägenhet	2 615	8
Försökslägenhet, övergångslägenhet	2 051	6
Socialt kontrakt, kommunalt kontrakt	9 891	31
Bostad först (inte eget förstahandskontrakt)	245	1
Genomgångsbostad	1 036	3
Totalt i sit. 3	15 838	49
Eget kortsiktigt boende:		
Ofrivilligt kontraktlöst boende hos familj/släkt	2 383	7
Ofrivilligt kontraktlöst boende hos vänner/bekanta	1 981	6
Tillfälligt andrahandsboende, kortare än tre månader, hos privatperson	802	2
Tillfälligt inneboende, kortare än tre månader, hos privatperson (situation 4)	560	2
Totalt i sit. 4	5 726	18
TOTALT	32 398	100

Bortfall och okänt 871 individer, summa: 33 269). Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Fler i akut hemlöshet och i långsiktiga boenden

Fler personer befann sig i akut hemlöshet i år jämfört med antalet i Socialstyrelsens kartläggning 2011 [4]. Även personerna som bodde i långsiktiga boendeformer, situation 3, var fler i år, i jämförelse med 2011. Däremot rapporterades färre personer befinna sig i hemlöshetssituationerna 2 och 4 under mätveckan 2017 i jämförelse med antalet personer i dessa två hemlöshetssituationer 2011.

Tabell 2. Antal personer i hemlöshetssituationerna 1–4, år 2011 och 2017.

Hemlöshetssituation	2011*	2017
Hemlöshetssituation 1 (akut hemlöshet)	4 500	5 935
Hemlöshetssituation 2 (institution, stödboende)	5 600	4 899
Hemlöshetssituation 3 (sekundära bostadsmarknaden)	13 900	15 838
Hemlöshetssituation 4 (eget ordnat kortsiktigt boende)	6 800	5 726
Totalt	Ca 30 800	32 398
Annat/vet ej	1 600	637

*Källa 2011: Uppgifterna är hämtade från Socialstyrelsens rapport 2012, siffrorna är angivna i cirka-tal. Internt bortfall: cirka 1 350. Källa 2017: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017. Internt bortfall: 234.

Majoriteten är män men antalet kvinnor har ökat

Majoriteten av de hemlösa var män: 62 procent var män och 38 procent var kvinnor. Medelåldern för kvinnorna är något lägre, 39 år, medan mäns medelålder var 41 år.

Av de personer som var äldre än 65 år är det också fler män: 7 procent är män medan 4 procent är kvinnor. Totalt rapporterades 1 800 personer in som var minst 65 år gamla.

Tabell 3. Åldersfördelning för samtliga hemlösa personer. Andelar män, kvinnor och totalt (män och kvinnor), vecka 14, 2017.

Åldersgrupp:	Män (n = 20 165)	Kvinnor (n = 12 486)	Män och kvinnor (n = 32 651)
Till och med 17 år	0	0	0
18–24 år	15	16	15
25–34 år	23	25	24
35–49 år	28	33	30
50–64 år	28	22	25
65 år och äldre	7	4	6
Totalt	100	100	100

Annat kön: 131 personer. Bortfall kön: 128 personer. Bortfall: 359 personer för åldersvariabeln. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetskartläggning vecka 14, 2017

Antalet kvinnor är cirka 900 fler i årets kartläggning jämfört med antalet som rapporterades in 2011. Männen är fortfarande i majoritet av samtliga personer i hemlöshet, även om cirka 900 färre män rapporterades in i år jämfört med 2011. Medelåldern för samtliga personer är tre år lägre i år än 2011. Antalet personer som var 65 år eller äldre var i år 300 fler i jämförelse med i kartläggningen 2011.

Fler personer födda i ett annat land än Sverige

Andelen födda utomlands bland samtliga personer var 43 procent. Männen hade en lägre andel utlandsfödda, jämfört med kvinnorna, 40 procent respektive 48 procent. Antalet personer födda utomlands var i år cirka 2 000 fler jämfört med kartläggningen 2011.

Tabell 4. Födelseland eller världsdel för personer i hemlöshet vecka 14, 2017. Andel män, kvinnor och totalt.

Födelseland eller världsdel	Män (n = 19 475)	Kvinnor (n = 11 958)	Totalt* (n = 31 554)
Sverige	60	52	57
Annat nordiskt land	3	2	3
Övriga Europa (inkl. Ryssland)	5	7	6
Mellanöstern*	18	19	18
Afrika	10	13	11
Övriga Asien	3	5	4
Sydamerika	1	1	1
Nordamerika (inkl. Centralamerika)	0	0	0
Annan/annat	0	0	0
Totalt	100	100	100

*(Bahrain, Cypern, Förenade Arabemiraten, Irak, Iran, Israel, Jemen, Jordanien, Kuwait, Libanon, Oman, Qatar, Saudiarabien, Syrien, inkl. Turkiet). *I totalen ingår annat kön (121 personer). Bortfall: Internt bortfall = 338, Vet ej = 1 377 personer. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Nästan en fjärdedel av personerna har varit i Sverige i högst 24 månader. Drygt hälften av personerna har varit i Sverige i fem år eller längre. Andelen män är högre än andelen kvinnor som har varit i Sverige längre än 5 år, 57 procent av männen jämfört med 48 procent av kvinnorna.

Tabell 5. Tid som personer födda utomlands varit i Sverige, av samtliga inrapporterade personer vecka 14, 2017. Andel män, kvinnor och totalt.

Tid i Sverige:	Män (n = 6 865)	Kvinnor (n = 4 971)	Totalt (n = 11 836)
Upp till 2 år (högst 24 månader)	22	25	23
Från 2 till 5 år	23	27	25
Från 5 till 8 år	11	12	11
Längre än 8 år	46	36	41
Totalt	100	100	100

Bortfall: Internt bortfall = 60 och vet ej = 1 631. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Flest föräldrar i den sekundära bostadsmarknaden
Ungefär en tredjedel av alla inrapporterade personer uppgavs ha barn som var under 18 år, under mätveckan. Föräldrar återfinns i alla hemlöshetssituationerna, och flest föräldrar var i situation 3. En dryg femtedel av föräldrarna befann sig i akut hemlöshet.

Tabell 6. Antal personer i respektive hemlöshetssituation som hade barn under 18 år, vecka 14, 2017.

Hemlöshetssituation:	Antal föräldrar:	Andel föräldrar:	Andel personer totalt (n = 32 398)
Hemlöshetssituation 1 (akut hemlöshet)	2 312	21	18
Hemlöshetssituation 2 (institution, stödboende)	1 010	9	15
Hemlöshetssituation 3 (sekundära bostadsmarknaden)	6 025	54	49
Hemlöshetssituation 4 (eget ordnat kortsiktigt boende)	1 820	16	18
Totalt*	11 167	100	100
Vet ej (uppgiftslämnaren vet inte om de har barn)	1 316		

* Totalt personer oavsett uppgift om kön där uppgift om hemlöshetssituation och barn finns. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

I år är nästan 900 fler föräldrar med barn under 18 år i akut hemlöshet jämfört med antalet föräldrar i denna situation 2011. I övrigt är antalet föräldrar förhållandevis lika i de två kartläggningarna.

Nästan hälften har försörjningsstöd

Den absolut vanligaste inkomstkällan för personer i någon av hemlöshetssituationerna är försörjningsstöd (ekonomiskt bistånd). Inkomstkällorna för personer i hemlöshetssituationerna är i stora drag desamma som i kartläggningen 2011. Andelen personer som har försörjningsstöd skiljer sig dock åt i de olika hemlöshetssituationerna.

Tabell 7. Huvudsakliga inkomstkällor för personer i hemlöshet under vecka 14, 2017.

Inkomstkälla: (Max två alternativ kan anges/person)	Antal	Andel
Försörjningsstöd (ekonomiskt bistånd)	16 179	45
Sjukersättning, aktivitetsersättning (under 65 år)	4 570	13
Ersättning på grund av arbetslöshet (a-kassa, alfa-kassa, aktivitetsstöd)	3 987	11
Lön (regelbundet arbete eller tillfälligt arbete)	2 922	8
Pension, äldreförsörjningsstöd (över 65 år)	1 642	6
Sjukpenning, föräldrapenning	1 303	4
Studiemedel	1 026	3
Saknar inkomstkälla	1 410	4

Bortfall: Uppgift saknas: 483. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Från en hemlöshetsituation till en annan

För att identifiera vilken typ av förebyggande arbete som skulle kunna vara effektivt har Socialstyrelsen i år frågat om personernas tidigare boende. Att det behövs mer kunskap om flödet mellan de olika hemlöshetsituationerna och om var personerna bodde tidigare, konstaterades redan efter den senaste kartläggningen [4].

Innan den nuvarande boendesituationen, alltså där personen bodde eller vistades under mätveckan, hade en av fem bott i en egen bostad/lägenhet eller haft ett eget andrahandskontrakt. Nästan hälften av personerna hade även innan den nuvarande hemlösheten varit i någon av hemlöshetsituationerna.

För nästan en av fem uppges att avhysning⁶ varit en bidragande faktor till personernas nuvarande hemlöshetsituation.

Tabell 8. Boendeform innan det nuvarande boendet inom den aktuella hemlöshetsituationen vecka 14, 2017.

Tidigare boendeform: (hur personen bodde innan den nuvarande hemlöshetsituationen, där hen bor eller vistas nu)	Antal personer	Andel
Eget ordinärt boende (förstahandskontrakt eller ägde sin bostad)	5 114	15
Hemlöshetsituation 2	4 597	14
Hemlöshetsituation 1 (akut hemlöshet)	4 496	14
Hemlöshetsituation 4	4 036	12
Hos föräldrarna	2 625	8
Hemlöshetsituation 3 (långsiktiga boendeformer)	2 818	8
Andrahandsboende (långvarigt kontrakt minst 3 mån.)	1 867	6
Migrationsverkets boende, flyktingförläggning, asylboende m.m.	1 342	4
Vet ej	6 054	18
Totalt*	33 269	100

I totala antalet ingår följande: Uppgift saknas: 118, Annat: 95, Alltid utomland 75 och flera svarsalternativ ifyllda: 31. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

De flesta har varit i hemlöshet i mer än ett år

Den tid personer är i hemlöshet påverkar deras möjligheter att komma in på den ordinarie bostadsmarknaden och i övrigt leva integrerade i samhället. Ju längre tid personer är utanför den ordinarie bostadsmarknaden och inte har möjlighet att försörja sig själva, desto större är risken att de förblir i hemlöshet.

Drygt två av tre personer hade varit hemlösa i minst ett år, av de personer för vilka uppgiftslämnaren har besvarat frågan om sammanhållen tid i

⁶ Avhysning är den juridiska termen för det som i vardagligt tal benämns vräkning. I rapporten används termen avhysning i textavsnitten. I tabellerna används däremot termen vräkning eftersom det stod så i enkäten som skickades ut till uppgiftslämnarna.

hemlöshet. Mer än 3 000 personer har varit hemlösa i 10 år eller längre. En tredjedel av dem är män som uppges ha behov av stöd, insatser och behandling för sitt missbruk.

Det var påfallande många personer för vilka uppgiftslämnaren inte visste hur lång tid personen hade varit i hemlöshet (19 procent).

Tabell 9. Tid som personer varit hemlösa innan vecka 14, 2017. Antal och andel.

Sammanhållen tid i hemlöshet: (i någon av hemlöshetssituationerna)	Antal	Andel
10 år eller längre	3 302	10
7-9 år	2 060	6
4-6 år	4 052	12
1-3 år	8 427	26
7-12 månader	3 487	11
4-6 månader	2 533	8
0-3 månader	2 714	8
Vet ej	6 251	19
Totalt	32 826	100

Bortfall: Internt bortfall 443. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017

För att synliggöra skillnader och omständigheter för personer som lever i olika former av hemlöshet redovisas resultaten i följande avsnitt indelat i situation 1-4, följt av ett avsnitt om föräldrar i hemlöshet. Skillnader mellan kvinnor och män belyses löpande i texten. Jämförelser med kartläggningen 2011 redovisas i samband med de resultat där det har bedömts möjligt.

Akut hemlöshet

Situation 1: Akut hemlöshet

Personer som är hänvisade till akutboende, härbärke, jourboende, skyddade boenden eller motsvarande.

Personer som sover i offentliga lokaler, utomhus, i trappuppgångar, tält eller motsvarande.

Sammanfattning

Drygt 5 900 personer befann sig i en akut hemlöshetssituation. Andelen män var 59 procent och 41 procent var kvinnor. Drygt 40 procent hade barn under 18 år. Nästan 60 procent av kvinnorna hade barn under 18 år. Nästan två tredjedelar av kvinnorna var födda i ett annat land än Sverige. Nästan hälften av männen som var födda utomlands hade bott i Sverige i minst fem år.

Av männen levde 21 procent utomhus, i offentliga miljöer eller i bil, tält, husvagn och liknande. De flesta personerna i hemlöshetssituation 1 vistades dock på vandrarhem, hotell, jourboenden eller korttidsboenden.

Männen hade varit hemlösa under längre tid än kvinnorna. En fjärdedel av männen hade varit hemlösa i minst 4 år.

Mer än hälften av alla personer som befann sig i akut hemlöshet hade försörjningsstöd. Ungefär en fjärdedel ansågs ha behov av psykiatrisk vård och behandling till följd av deras psykiska ohälsa. Ungefär en femtedel av alla personer i akut hemlöshet ansågs däremot inte ha behov av stöd, insatser eller behandling, utöver boendet.

Drygt 40 procent av männen ansågs ha behov av stöd och behandling för missbruk, och missbruk och beroende ansågs också vara en faktor som bidragit till männens nuvarande hemlöshetssituation.

För en tredjedel av kvinnorna uppgavs våld i nära relationer vara en faktor som bidragit till deras akuta hemlöshetssituation.

Nuvarande situation

Personerna i akut hemlöshet

Drygt 5 900 personer befann sig under mätveckan i akut hemlöshet, vilket motsvarar 18 procent av alla inrapporterade. Andelen kvinnor i akut hemlöshet är något högre än andelen kvinnor totalt (38 procent), även om männen är fler. Det var drygt tusen fler män än kvinnor i akut hemlöshet, nästan 3 500 män jämfört med nästan 2 400 kvinnor.

Tabell 10. Fördelning män/kvinnor i situation 1, andel män/kvinnor totalt i situation 1 och andel män/kvinnor av samtliga män och kvinnor, vecka 14, 2017.

Kön:	Antal situation 1	Andel situation 1	Total andel män/kvinnor	Andel män/kvinnor i situation 1 - av totalt antal kvinnor/män
Man	3 486	59	62	18
Kvinna	2 397	41	38	19
Totalt	5 883	100	100	18

Uppgift saknas/annat kön: 52 personer situation 1, Uppgift saknas/annat kön: 254, totalt i kartläggningen.
Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Medelåldern för kvinnor var 39 år medan männen var lite äldre, och deras medelålder var 43 år. En dryg tredjedel av personerna i situation 1 var i åldern 35–49 år och andelen unga vuxna, 18–24 år, var 13 procent.

Tabell 11. Åldersfördelning bland personer i akut hemlöshet och bland samtliga inrapporterade, vecka 14, 2017.

Åldersgrupp:	Andel situation 1 (n = 5 776)	Andel av alla (n = 32 865)
Upp till och med 17 år	0	0
18–24 år	13	15
25–34 år	24	24
35–49 år	34	30
50–64 år	24	25
65 år och äldre	4	6
Totalt	100	100

Bortfall för ålder situation 1: 128, totalt: 404. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Många är föräldrar

Drygt 2 300 personer i akut hemlöshet hade barn under 18 år, vilket motsvarar drygt 40 procent.

Det är nästan 850 fler föräldrar i år jämfört med antalet föräldrar som var i denna hemlöshetsituation 2011⁷.

Nästan 60 procent av kvinnorna hade barn. Det är en högre andel kvinnor med barn i akut hemlöshet jämfört med både samtliga hemlösa i kartläggningen och andelen kvinnor i de andra situationerna.

Nästan en tredjedel av männen hade barn. För 445 personer i akut hemlöshet saknas uppgifter på om de hade barn eller inte.⁸

⁷ I kartläggningen 2011 hade 1 470 personer i situation 1 barn under 18 år, under mätveckan (Socialstyrelsen 2012).

⁸ I avsnittet "Hemlösa personer med barn" beskrivs föräldrarnas situation utförligare.

Tabell 12. Personer i akut hemlöshet som hade barn under 18 år, vecka 14, 2017. Andel och antal män, kvinnor och totalt.

Antal män	Andel män	Antal kvinnor	Andel kvinnor	Totalt antal med barn	Total andel med barn (n = 5 432)
979	31	1 323	59	2 318	43

Här ingår annat kön och kön okänt, 16 personer, som är föräldrar i situation 1. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Boendeformer

Flest personer i akut hemlöshet, nästan 1 900 personer, bodde tillfälligt på hotell eller vandrarhem under mätveckan. Drygt 1 300 personer vistades på jourboenden och korttidsboenden och drygt 1 200 personer sov på ett härbärge och akutboende. Betydligt fler män än kvinnor sov på härbärgen och akutboenden. En större andel än kvinnor sov utomhus och i offentliga utrymmen, medan fler kvinnor vistades på skyddade boenden och kvinnojourer.

Tabell 13. Olika boendeformer bland personer i akut hemlöshet vecka 14, 2017. Andel kvinnor, män och totalt.

Boendeformer i akut hemlöshet:	Män (n = 3 469)	Kvinnor (n = 2 391)	Totalt* (n = 5 911)
Offentliga utrymmen/utomhus	14	6	11
Tält, bil, husvagn, campingstuga	7	4	6
Härbärge, akutboende	26	13	21
Hotell, vandrarhem	32	34	32
Tillfälligt logi (jourboende, korttidsboende)	20	25	22
Skyddat boende eller kvinnojour	1	18	8
Total	100	100	100

* I det totala antalet ingår annat kön och internt bortfall på frågan om kön (32 och 19). Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Fler födda utomlands

Andelen som är födda i Sverige bland de personer som var i akut hemlöshet var 42 procent. Det är en lägre andel jämfört med antalet inrapporterade i hemlöshet totalt i år.

I år var dubbelt så många personer i akut hemlöshet födda utomlands jämfört med 2011.

Andelen kvinnor födda utomlands var 66 procent. En fjärdedel av personerna i akut hemlöshet var födda i något land i Mellanöstern och 16 procent var födda i ett afrikanskt land.

Tabell 14. Födelse land eller världsdel för personer som var i akut hemlöshet vecka 14, 2017. Andel män, kvinnor och totalt.

Födelse land eller världsdel	Män (n = 3 345)	Kvinnor (n = 2 234)	Totalt (n = 5 623)
Sverige	49	33	40
Annat nordiskt land	3	2	3
Övriga Europa (inkl. Ryssland)	7	9	7
Mellanöstern*	24	27	24
Afrika	13	20	4
Övriga Asien	3	6	15
Sydamerika	1	1	1
Nordamerika (inkl. Centralamerika)	0	0	0
Annan/annat	0	0	0
Totalt	100	100	100

* (Bahrain, Cypern, Förenade Arabemiraten, Irak, Iran, Israel, Jemen, Jordanien, Kuwait, Libanon, Oman, Qatar, Saudiarabien, Syrien, inkl. Turkiet). Bortfall: land/världsdel totalt: 312. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Nästan en tredjedel av dem som var födda utomlands hade vistats i Sverige i minst åtta år, och en lika stor andel hade varit i landet i högst två år.

Andelen män som varit i Sverige i åtta år eller längre var högre än andelen kvinnor, 38 procent av männen jämfört med 24 procent av kvinnorna. *Antalet* kvinnor som har vistats i Sverige i högst fem år var till och med något högre än antalet män.

Tabell 15. Tid som personer födda utomlands varit i Sverige, av de som var i akut hemlöshet vecka 14, 2017. Andel män, kvinnor och totalt.

Tid i Sverige:	Män (n = 1 544)	Kvinnor (n = 1 334)	Totalt* (n = 2 892)
Upp till 2 år (högst 24 månader)	27	33	30
Från 2 till 5 år	25	32	29
Från 5 till 8 år	10	11	10
Längre än 8 år	38	24	31
Totalt	100	100	100

* I det totala antalet ingår personer med annat kön (14). Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Behov av stöd, insatser och behandling

Nästan hälften av personerna i akut hemlöshet uppgavs ha behov av ekonomiskt bistånd eller skuldsanering. Drygt 40 procent av männen hade behov av stöd och behandling för sitt missbruk och 30 procent för sin psykiska ohälsa. Psykisk ohälsa var också relativt vanligt bland kvinnorna, 23 procent, och lika stor andel hade behov av stöd och insatser på grund av att de upplevt våld i nära relation. En fjärdedel av männen ansågs ha behov av insatser och stöd för att de hade brist på sysselsättning/arbete. Det är också relativt vanligt

bland personerna som var i akut hemlöshet att ha behov av sjukvård för somatiska besvär.

Det bör poängteras att nästan en femtedel av personerna i akut hemlöshet inte uppgavs ha några andra behov som föranledde stöd, insatser eller behandling, 20 procent av kvinnorna och 16 procent av männen. Deras problem var således den akuta hemlösheten och inget annat.

Tabell 16. Behov som föranleder stöd, insatser, behandling eller omvårdnad för personer i akut hemlöshet, vecka 14, 2017. Andel män, kvinnor och totalt för respektive behov.

Behov som föranleder insatser, stöd, behandling eller omvårdnad (utöver boendet) Fler alternativ kunde anges	Män (n = 3 097)	Kvinnor (n = 2 063)	Totalt* (n = 5 188)
Ekonomiska problem (behov av ekonomiskt bistånd eller skuldsanering)	49	48	49
Missbruk eller beroende	42	18	32
Psykisk ohälsa (behov av psykiatrisk vård och behandling)	30	23	27
Brist på sysselsättning/arbete	26	18	23
Kroppsliga/fysiska/somatiska besvär (behov av sjukvård/behandling)	19	15	18
Inga behov	16	20	18
Våld i nära relation	2	23	10
Familjeproblem (i relationen med barn, partner eller föräldrar)	7	13	9
Problem i mun och tänder (behov av tandvård)	10	6	8

* I det totala antalet ingår personer med annat kön 28, Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

För drygt 1 600 personer i akut hemlöshet lämnades uppgifter om vilken typ av missbruk eller beroende personerna hade. För både kvinnor och män var narkotikamissbruk vanligast. Det var nästan 75 procent av kvinnorna som missbrukade eller var beroende av narkotika, liksom 67 procent av männen. Runt hälften av personerna missbrukade eller var beroende av alkohol och en dryg fjärdedel missbrukade läkemedel. Många av dessa personer missbrukade flera olika preparat.

Huvudsaklig inkomstkälla

Försörjningsstöd var den enskilt vanligaste inkomstkällan för personerna i akut hemlöshet, 57 procent hade försörjningsstöd under mätveckan. Nästan en av fem personer hade någon form av ersättning på grund av arbetslöshet (a-kassa, alfabakassa eller aktivitetsstöd).

I övrigt skiljer sig männens och kvinnornas inkomstkällor åt. Kvinnorna hade i högre grad föräldra- eller sjukpenning medan sjuk- eller aktivitetsersättning var vanligare bland männen.

Tabell 17. Huvudsaklig inkomstkälla för kvinnor i akut hemlöshet under vecka 14, 2017. Andel kvinnor

De vanligaste inkomstkällorna: Två alternativ kunde fyllas i	Kvinnor (n = 2 188)
Försörjningsstöd (ekonomiskt bistånd)	58
Ersättning på grund av arbetslöshet (a-kassa, alfabakassa, aktivitetsstöd)	19
Sjukpenning, föräldrapenning	10
Sjukersättning, aktivitetsersättning (under 65 år)	9
Lön från regelbundet eller tillfälligt arbete	8
Studiemedel	4

Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Lön från arbete, regelbundet eller tillfälligt, förekom som inkomstkälla både för kvinnor och för män i akut hemlöshet. Nästan 350 personer hade lön som huvudsaklig inkomstkälla. Det var dock en högre andel av kvinnorna som hade inkomst från arbete och som hade studiemedel. Fler män än kvinnor uppgavs sakna inkomstkälla under mätveckan.

Tabell 18. Huvudsaklig inkomstkälla för män i akut hemlöshet under vecka 14, 2017. Andelar för männen.

De vanligaste inkomstkällorna: Två alternativ kunde fyllas i	Män (n = 3 212)
Försörjningsstöd (ekonomiskt bistånd)	56
Ersättning på grund av arbetslöshet (a-kassa, alfabakassa, aktivitetsstöd)	18
Sjukersättning, aktivitetsersättning (under 65 år)	12
Saknar inkomstkälla	8
Lön från regelbundet eller tillfälligt arbete	5
Pension, äldreförsörjningsstöd (65 år eller äldre)	6

Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Innan den akuta hemlösheten

Tidigare boende

En femtedel av personerna i akut hemlöshet hade även innan den nuvarande boendesituationen befunnit sig i akut hemlöshet. Nästan lika många hade haft ett förstahandskontrakt eller ägt sitt hem, innan de hamnade i den akuta hemlöshetssituationen. Knappt en femtedel av personerna kom från ett eget ordnat tillfälligt boende, såsom tillfälligt hyreskontrakt eller var inneboende hos släkt eller bekanta (hemlöshetssituation 4).

Tabell 19. Boendeform innan det nuvarande boendet inom den aktuella situation 1 vecka 14, 2017, antal och andel.

Tidigare boendeform: (hur personen bodde innan den nuvarande hemlöshetssituationen)	Antal	Andel
Hemlöshetssituation 1 (utomhus, tält, härbärke, akutboende m.fl.)	1 036	21
Eget ordinarie boende (förstahandskontrakt eller ägde sin bostad)	1 026	20
Hemlöshetssituation 4 (släkt/vänner, tillfälligt kontrakt/inneboende max 3 mån.)	966	19
Andrahandsboende (långvarigt kontrakt minst 3 mån.)	591	12
Hemlöshetssituation 2 (institution, vårdinrättning, HVB, kriminalvård, stödboende m.fl.)	531	11
Hos föräldrarna	318	6
Hemlöshetssituation 3 (tränings-/försökslägenhet, socialt kontrakt, genomgångsbostad)	305	6
Migrationsverkets boende, flyktingförläggning, asylboende m.m.	204	4
Annat	56	1
Totalt	5 033	100

Bortfall inkl. vet ej: 902, totalt 5 935. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Tid i hemlöshet

Nästan en tredjedel av personerna i akut hemlöshet hade varit hemlösa i 1–3 år innan mätveckan, och det gällde både kvinnorna och männen. En femtedel av personerna i akut hemlöshet hade varit i hemlösa i minst 4 år. Det var vanligare att män hade varit hemlösa i flera år, än att kvinnorna hade varit det. Nästan 60 procent av kvinnorna hade varit hemlösa i högst ett år, och motsvarande andel bland männen var 44 procent.

Antalet kvinnor som hade varit hemlösa i högst tre månader var något fler än antalet män som varit hemlösa motsvarande tid, 433 kvinnor och 402 män.

Tabell 20. Tid som personer i akut hemlöshet varit hemlösa innan vecka 14, 2017. Andel män, kvinnor och totalt.

Sammanhållen tid i hemlöshet: (i någon av hemlöshetssituationerna)	Män (n = 2 931)	Kvinnor (n = 2 083)	Totalt* (N = 5 040)
0–3 månader	14	21	17
4–6 månader	13	18	15
7–12 månader	17	20	18
1–3 år	31	29	30
4–6 år	10	6	8
7–9 år	5	2	4
10 år eller längre	10	4	7
Totalt	100	100	100

*I det totala antalet ingår personer med annat kön (26). Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Faktorer som bidragit till hemlösheten

Missbruk, att inte godkännas på den ordinarie bostadsmarknaden och arbetslöshet var de tre vanligaste faktorerna som bidragit till hemlösheten för denna grupp. Här finns dock skillnader mellan könen.

För männen uppgavs missbruk och beroende vara den enskilt vanligaste faktorn som bidragit till den nuvarande hemlösheten, 42 procent. Andra vanliga faktorer var arbetslöshet/ingen stadigvarande inkomst, att de inte hade godkänts på den ordinarie bostadsmarknaden och att de hade psykisk ohälsa.

För en tredjedel av kvinnorna uppgavs våld i nära relation ha bidragit till deras nuvarande hemlöshet. Att inte ha godkänts som hyresgäst på den ordinarie bostadsmarknaden var en faktor som bidragit till den akuta hemlösheten för en av fyra kvinnor.

För den dryga fjärdedel av personerna i akut hemlöshet som inte godkänts på den ordinarie bostadsmarknaden finns uppgifter om bakomliggande orsaker. De två vanligaste orsakerna till att de inte godkänts på bostadsmarknaden var att de saknade boendereferenser och att de hade för låg inkomst eller en form av inkomst som inte accepteras av hyresvärdar.

För mer än hälften av kvinnorna var det faktum att de hade ekonomiskt bistånd en faktor som gjort det svårt för dem att få ett eget lägenhetskontrakt. För nästan hälften av männen var tidigare hyresskulder eller betalningsanmärkningar en faktor som bidragit till deras hemlöshet. För drygt 40 procent av männen uppgavs att ekonomiskt bistånd, eller andra bidrag, också orsakat att de inte hade accepterats på den ordinarie bostadsmarknaden.

Tabell 21. Orsaker till att personer i akut hemlöshet inte godkänts på den ordinarie bostadsmarknaden, innan vecka 14, 2017. Andelar kvinnor och män.

Orsak till att personerna inte godkänts på bostadsmarknaden: (flera orsaker kunde anges)	Män (n = 924)	Kvinnor (n = 574)
Saknar boendereferenser	60	65
Låg inkomst (inte accepterad form av inkomst)	57	65
Hyresvärden accepterar inte ekonomiskt bistånd eller andra bidrag som stadigvarande inkomst	41	55
Hyresskuld/betalningsanmärkning	47	31
För stort antal personer i hushållet	4	8
Andra orsaker	2	2
Totalt	100	100

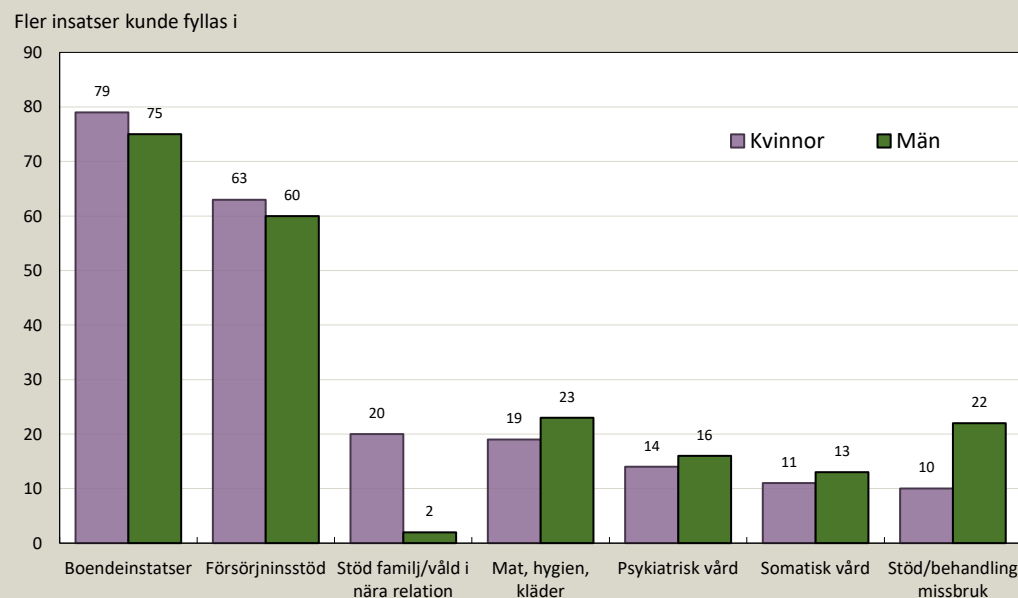
*Flera orsaker kunde anges. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Insatser senaste året

Insatserna som kvinnorna och männen i akut hemlöshet fått året innan mätveckan reflekterar i stora drag behoven som de uppgavs ha under vecka 14. Både kvinnorna och männen hade i stor utsträckning fått boendeinsatser och ekonomiskt bistånd, även om andelen kvinnor var något högre. Det var 79 procent av kvinnorna och 75 procent av männen som fått insatser i form

av akut boende eller en tillfällig eller långsiktig boendelösning från socialtjänsten.

Figur 3. De vanligaste insatserna under det senaste året för män och kvinnor i akut hemlöshet, vecka 14 2017

Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

En femtedel av kvinnorna hade under det senaste året fått stödinsatser eller behandling som gällde problem i familjen eller våld i nära relationer. Nästan lika stor andel hade fått akut stöd i form av mat, hygien och kläder.

Även bland männen var det relativt många som fått akut stöd i form av mat, hygien och kläder. Mer än var femte man hade även fått insatser i form av stöd, vård eller behandling för sitt missbruk eller beroende.

Inget boende efter institution eller stödboende

Situation 2: Inget boende efter institutionsvistelse eller stödboende

En person som är intagen eller inskriven på olika institutioner, antingen kriminalvårdsanstalt, HVB, familjehem, SiS-institution eller stödboende som drivs av socialtjänsten, landstinget eller privat vårdgivare. Hen ska flytta eller skrivas ut inom tre månader efter mätveckan, men har ingen egen bostad ordnad inför flytten eller utskrivningen.

Sammanfattning

För 15 procent av samtliga inrapporterade personer fanns det inget boende ordnat efter vistelsen på institution eller stödboende.

Drygt 4 900 personer befann sig i situation 2 och den största andelen var män (79 procent), och en femtedel av personerna var kvinnor. De flesta personerna var födda i Sverige.

Få var föräldrar till barn under 18 år och endast 10 procent av dem bodde tillsammans med sina barn under mätveckan.

Ungefär hälften av personerna bodde i stödboende eller inackorderingshem. Jämfört med de andra hemlöshetssituationerna finns här den högsta andelen personer som har behov av vård för sitt missbruk eller beroende, psykisk ohälsa eller somatiskt hälsa.

Ungefär en fjärdedel av personerna hade sjukersättning eller aktivitetsstöd som inkomstkälla men närmare hälften av personerna fick ekonomiskt bistånd.

Drygt tre fjärdedelar av personerna hade innan den nuvarande hemlöshetssituationen varit i någon form av boende i någon annan hemlöshetssituation. Sammanhållen tid i hemlöshet var för 40 procent av personerna längre än fyra år. Över hälften av personer i den här gruppen hade fått insatser för sitt missbruk och beroende samt boendeinsatser under det senaste året. Nästan hälften hade fått ekonomiskt bistånd.

Nuvarande situation

Personer utan boende efter institution eller stödboende

Under veckan 14 rapporterades det in uppgifter för nästan 4 900 personer som vistades på olika institutioner och vårdinrättningar eller som bodde på ett stödboende eller i ett inackorderingshem. Av samtliga inrapporterade personer i hemlöshetskartläggningen var det 15 procent av personerna som befann sig i situation 2 under mätveckan. Det var nästan 3 000 fler män än kvinnor i denna hemlöshetssituation, cirka 3 800 män och 1 050 kvinnor. En större andel män än kvinnor, 78 procent jämfört med 22 procent, rapporterades befinna sig i situation 2.

Tabell 22. Fördelning män/kvinnor i situation 2, andel män/kvinnor totalt i situation 2 och andel män/kvinnor av samtliga män och kvinnor, vecka 14, 2017.

Kön	Antal situation 2	Andel situation 2	Andel totalt samtliga	Andel män & kvinnor i situation 2 – av totalt antal inrapporterade hemlösa
Man	3 818	78	62	19
Kvinna	1 053	22	38	8
Totalt	4 871	100	100	15

Uppgift saknas/annat kön: 18 personer situation 2, Uppgift saknas/annat kön: 254, totalt i kartläggningen. Källa: Socialstyrelsens kartläggningsenkät vecka 14, 2017.

Medelåldern för männen var 41 år medan kvinnorna var något yngre, med en medelålder på 39 år. En femtedel av kvinnorna och drygt en tiondel av männen var i åldern 18–24 år. En fjärdedel av männen och nästan en tredjedel av kvinnorna var i åldern 25–34 år.

Tabell 23. Åldersfördelning bland män och kvinnor i situation 2 och totalt antal inrapporterade personer, under vecka 14, 2017. Andelar män, kvinnor och totalt.

Åldersgrupp:	Män (n = 3 794)	Kvinnor (n = 1 039)	Totalt* (n = 32 865)
0–17 år	0	-	0
18–24 år	16	21	15
25–34 år	25	29	24
35–49 år	26	22	30
50–64 år	27	24	25
65 år och äldre	6	4	6
Totalt	100	100	100

*I totalt ingår annat kön: 131. Bortfall: ålder = 404. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetskartläggning vecka 14, 2017

Relativt få har barn

Det var drygt 1 000 personer i situation 2 som hade barn under 18 år, under mätveckan. Bland personerna i denna situation var andelen personer som hade barn lägre jämfört med de andra situationerna, 21 procent. En något högre andel kvinnor har barn jämfört med männen, 26 procent av kvinnorna respektive 20 procent av männen.

Tabell 24. Personer i situation 2 som hade barn under 18 år, vecka 14, 2017. Antal och andel män, kvinnor och totalt.

Antal män	Andel män med barn	Antal kvinnor	Andel kvinnor med barn	Totalt anta* med barn	Total andel personer med barn (n = 4 702)
743	20	265	26	1 014	22

*Här ingår annat kön och kön okänt, 6 personer, som är föräldrar i situation 2. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Av de drygt 1 000 personer som hade barn under 18 år var det knappt tio procent som bodde med något av sina barn.

I kartläggningen 2011 hade 1 290 personer i den här situationen barn under 18 år, och i år var det cirka 275 färre föräldrar i denna situation.

Boendeformer

Hälften av personerna i situation 2, bodde i stödboende eller på ett inackorderingshem under vecka 14. Drygt 1 380 personer vistades på institution (SiS eller HVB) eller i familjehem och drygt 700 personer var inom kriminalvården/häkte och skulle skrivas ut inom tre månader utan att ha bostad ordnad.

Tabell 25. Olika Institutions- och stödboendeformer för män och kvinnor vecka 14, 2017. Andel män och kvinnor och totalt.

Institution och stödboende:	Män (n = 3 818)	Kvinnor (n = 1 053)	Totalt* (n = 4 899)
Stödboende, Inackorderingshem	49	55	50
SiS-institution, Hem för vård och boende, familjehem – utskrivning inom tre månader utan bostad	27	33	29
Kriminalvårdsanstalt, häkte, frivård - utskrivning inom 3 månader utan bostad	18	3	14
Heldygnsvård på behandlingshem inom hälso- och sjukvården (inkl. LRV och LPT)	6	9	7
Totalt	100	100	100

*Totalt inklusive annat kön: 18 personer. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017

De flesta var födda i Sverige

Av personerna i denna situation var de flesta, 76 procent, födda i Sverige. Jämfört med de övriga hemlöshetsituationerna finns den minsta andelen utlandsfödda personer i situation 2.

Tabell 26. Födelseland eller världsdel för de personer som var på institution eller i stödboende vecka 14, 2017. Andel män, kvinnor och totalt.

Födelseland eller världsdel	Män (n = 3 657)	Kvinnor (n = 1 015)	Totalt* (n = 4 690)
Sverige	74	80	76
Annat nordiskt land	4	4	4
Övriga Europa (inkl. Ryssland)	4	3	4
Mellanöstern*	8	4	7
Afrika	7	6	6
Övriga Asien	2	2	2
Syd-/Nordamerika/ annat land	1	1	1
Totalt	100	100	100

*(Bahrain, Cypern, Förenade Arabemiraten, Irak, Iran, Israel, Jemen, Jordanien, Kuwait, Libanon, Oman, Qatar, Saudiarabien, Syrien, inkl. Turkiet). *Totalt inklusive annat kön= 18 personer. Bortfall 209 personer land eller världsdel. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017

Tid i Sverige

Två tredjedelar av dem som var födda utomlands hade vistats i Sverige i mer än åtta år. Totalt hade 70 personer varit i Sverige i högst ett år.

Tabell 27. Tid som personer födda utomlands varit i Sverige, av de som vistats på institutioner eller bostad i stödboende. Andel totalt.

Tid i Sverige	Totalt (n = 1 012)
Upp till två år (högst 24 månader)	7
Från 2 år till 5 år	19
Från 5 år till 8 år	8
Längre än 8 år	66
Totalt	100

Källa: Socialstyrelsen hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Behov av stöd, insatser och behandling

Nästan hälften av personerna i situation 2 uppgavs ha behov av stöd och behandling för sitt missbruk eller beroende. Över hälften av kvinnorna och 40 procent av männen hade behov av psykiatrisk vård eller behandling för sin psykiska ohälsa. Något fler kvinnor än män hade behov av ekonomiskt bistånd eller skuldsanering. En fjärdedel av kvinnorna uppgavs ha behov av somatisk hälso- och sjukvård

För 360 personer (8 procent) har uppgiftslämnarna angett att personerna inte har något behov som föranleder stöd, insatser, behandling eller omvårdnad under mätveckan.

Personerna som hade vistats på olika institutioner eller som bodde på inackorderingshem eller stödboende är den grupp som hade högst andel missbruks- eller beroendeproblematik. En hög andel av personerna hade också psykisk ohälsa, jämfört med gruppen hemlösa personer totalt.

Tabell 28. Behov som föranleder stöd, insatser, behandling eller omvårdnad för personer på institution och stödboende, vecka 14, 2017. Andelar män, kvinnor och totalt för respektive behov.

Behov som föranleder insatser, stöd, behandling eller omvårdnad (utöver boendet)	Män (n = 3 532)	Kvinnor (n = 981)	Totalt* (n = 4 531)
Flera alternativ kan anges			
Missbruk eller beroende	65	61	64
Psykisk ohälsa (behov av psykiatrisk vård och behandling)	40	53	43
Ekonomiska problem (behov av ekonomiskt bistånd eller skuldsanering)	39	43	40
Brist på sysselsättning/arbete	24	20	23
Kroppsliga/fysiska/somatiska besvär (behov av sjukvård/behandling)	19	24	20
Problem i mun och tänder (behov av tandvård)	11	12	11
Familjeproblem (i relationen med barn, partner eller föräldrar)	8	14	9
Inga behov	8	5	8

*Totalt inklusive 18 personer. Bortfall: Behov av stöd 342 personer (7 procent). Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

För cirka 2 800 personer med missbruk eller beroende har uppgiftslämnaren också uppgett vilken typ av missbruk eller beroende som personerna hade. För både män och kvinnor var narkotikamissbruk vanligast. Det var lika stor andel män som kvinnor, 75 respektive 74 procent, som uppgavs missbruka eller vara beroende av narkotika. Över hälften av personerna missbrukade eller var beroende av alkohol och nästan en fjärdedel av läkemedel. De flesta personer som hade missbruksproblem använde flera typer av preparat.

Tabell 29. Typ av missbruk eller beroende för personerna som har behov av stöd för detta, under vecka 14. Andelar män och kvinnor samt totalt.

Typ av missbruk och beroende, vecka 14 (fler alternativ kan anges)	Män (n = 2 237)	Kvinnor (n = 579)	Totalt* (n = 2 823)
Narkotika	75	74	74
Alkohol	54	56	54
Läkemedel	21	25	22
Annat (inklusive spel om pengar)	4	3	3

*Totalt inklusive annat kön = 7 personer. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017

Huvudsakliga inkomstkällan

Försörjningsstöd (ekonomiskt bistånd) var den vanligaste inkomstkällan för både kvinnor och män i situation 2. Drygt en fjärdedel av kvinnorna och en femtedel av männen hade sjukersättning eller aktivitetsstöd som inkomstkälla. Det var fler män än kvinnor som uppgavs sakna någon form av inkomstkälla, 392 män jämfört med 50 kvinnor.

Tabell 30. Huvudsakliga inkomstkällan vecka 14, 2017. Andelar män, kvinnor och totalt.

Inkomstkälla (Max två alternativ kunde anges)	Män (n = 3 567)	Kvinnor (n = 990)	Totalt* (n = 4 586)
Försörjningsstöd (ekonomiskt bistånd)	47	52	48
Sjukersättning, aktivitetsstöd (under 65 år)	21	26	22
Pension, äldreförsörjningsstöd (65 år eller äldre)	7	4	6
Sjukpenning, föräldrapenning	2	7	3
Saknar inkomstkälla	11	5	10

*Totalt inklusive annat kön = 18 personer. Bortfall: Inkomstkälla = 313 personer (5 procent), Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017

Innan hemlöshetsituation 2

Från en hemlöshetsituation till en annan

En fjärdedel av personerna i situation 2 hade även innan den nuvarande situationen befunnit sig i samma situation. En femtedel av personerna befann sig innan nuvarande situation i akut hemlöshet. Nästan en tredjedel av personerna kom från eget ordinärt boende, boende hos föräldrarna eller ett långvarigt andrahandskontrakt innan de blev omhändertagna eller placerade på olika institutioner eller stödboende/inackorderingshem.

Tabell 31. Boendeform innan det nuvarande boende den aktuella hemlöshetssituationen 2 vecka 14, 2017. Andel män, kvinnor och totalt.

Tidigare boendeform: (hur personen bodde innan den nuvarande hemlöshetssituation, där hen bor eller vistas nu.)	Män (n = 3 424)	Kvinnor (n = 956)	Totalt* (n = 4 390)
Hemlöshetssituation 2 (institution, vårdinrättning, HVB, Kriminalvården, stödboende m.fl.)	26	23	25
Hemlöshetssituation 1 (utomhus, tält, härbärke, akutboende m.fl.)	22	22	22
Hemlöshetssituation 4 (släkt/vänner, tillfälligt kontrakt/inneboende max 3 mån.)	16	15	16
Eget ordinärt boende (förstahandskontrakt eller ägde sin bostad)	13	15	13
Hos föräldrarna	11	11	11
Hemlöshetssituation 3 (i tränings-/försökslägenhet, socialt kontrakt, genomgångsbostad)	8	9	8
Andrahandboende (långvarigt kontrakt minst 3 mån.)	4	5	5
Totalt	100	100	100

*Totalt inklusive annat kön = 10 personer. Bortfall: Vet ej = 491 personer (10 procent). Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017

Tid i hemlöshet

Nästan en tredjedel av personerna som befann sig i hemlöshetssituation 2 under mätveckan hade varit hemlösa i 1–3 år, och detta gällde både för kvinnor och för män. Nästan en lika stor andel av både män och kvinnor hade varit hemlösa i upp till 12 månader. Hemlösa i mer än 10 år hade totalt 16 procent av personerna varit, 17 procent av männen och 12 procent av kvinnorna.

Tabell 32. Tid som personer i situation 2 varit hemlösa innan vecka 14, 2017. Andel män, kvinnor och totalt.

Sammanhängande tid i hemlöshet (i någon av hemlöshetssituationerna)	Män (n = 2 985)	Kvinnor (n = 837)	Totalt* (n = 3 838)
0–3 månader	9	9	9
4–6 månader	9	10	9
7–12 månader	13	12	12
1–3 år	31	35	32
4–6 år	13	16	15
7–9 år	8	6	7
10 år eller längre	17	12	16
Totalt	100	100	100

*Totalt inklusive annat kön = 16 personer Bortfall Vet ej = 1 061 personer (21 procent). Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017

Faktorer som bidragit till hemlösheten

Missbruk och psykisk ohälsa och att blivit avhyst (vräkt) från sin bostad var de tre vanligaste faktorerna som bidragit till hemlösheten för både männen och kvinnorna. För en femtedel av personerna uppgavs orsaken arbetslöshet/ingen stadigvarande inkomst vara en bidragande faktor till den nuvarande hemlöshetssituationen. För en femtedel av kvinnorna uppgavs orsaken till nuvarande situation vara att de inte godkänts som hyresgäst på den ordinarie bostadsmarknaden och för 10 procent av kvinnorna uppgavs våld i nära relationer vara en orsak.

Tabell 33. Bidragande orsaker till att personer på olika institutioner eller boende i stödboende befinner sig i en hemlöshetssituation vecka 14. Andelar män, kvinnor och totalt.

Faktorer (fler alternativ kan anges)	Män (n = 3 612)	Kvinnor (n = 1 010)	Totalt* (n = 4 632)
Missbruks- och beroendeproblem	72	66	71
Psykisk ohälsa	37	48	39
Vräkning på grund av obetald hyra/störningar/annan vräkningsgrund	20	23	21
Arbetslöshet/ingen stadigvarande inkomst	20	18	20
Godkänns inte som hyresgäst med första handskontrakt (på den ordinarie bostadsmarknaden)	17	20	18
Saknar ordnat boende efter institutionsplacering, kriminalvård	19	10	17
Konflikt i familjen	8	12	9
Skilsmässa/separation	8	9	8
Våld i nära relationer	3	10	5
Totalt	100	100	100

*Totalt Inklusivt annat kön = 10 personer Bortfall = Vet ej = 267 personer (5 procent). Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017

För 18 procent av personerna som inte godkänts på den ordinarie bostadsmarknaden har Socialstyrelsen uppgifter om de bakomliggande orsakerna till detta. De två vanligaste orsakerna till att personerna i hemlöshetssituation 2 inte hade godkänts som hyresgäst med förstahandskontrakt på den ordinarie bostadsmarknaden var att de hade hyresskulder eller betalningsanmärkningar (69 procent) och att de saknade boendereferenser (52 procent).

Insatser senaste året

Insatser som män och kvinnor inom situation 2 hade fått under det senaste året speglar i stora drag behoven som de uppgavs ha under vecka 14. Den vanligaste insatsen som både kvinnor och män hade fått var boendeinsatser i form av akutboende, tillfälliga eller långsiktiga boendelösningar från socialtjänsten. Över hälften av personerna, både kvinnorna och männen, hade fått stöd, vård och behandling för sitt missbruk och beroende under det senaste året. Ungefär hälften av personerna hade haft försörjningsstöd.

Tabell 34. Insatser under senaste året (april 2016–april 2017) Andelar män, kvinnor och totalt.

Vanligaste insatserna under året Flera alternativ kan anges	Män (n=3 608)	Kvinnor (n=1 013)	Totalt* (n=4 641)
Boendeinsatser (akutboende, tillfälliga eller långsiktiga boendelösningar)	64	70	65
Stöd, vård och behandling för missbruk och beroende	55	54	55
Försörjningsstöd (ekonomiskt bistånd)	48	52	49
Psykiatrisk vård och behandling	31	39	33
Kroppslig, fysisk eller somatisk vård och behandling	18	22	19
Akut stöd med mat, hygien och kläder	13	15	14
Tandvård	9	12	10

*Totalt inklusive annat kön = 10 personer. Bortfall Vet ej = 240 personer (5 procent). Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017

Personer i långsiktiga boendeformer

Situation 3: Långsiktiga boendelösningar

En person som bor i en av kommunen (socialtjänsten) ordnad boendelösning såsom försökslägenhet, träningslägenhet, socialt kontrakt, kommunalt kontrakt eller motsvarande på grund av att personen inte får tillgång till den ordinarie bostadsmarknaden.

Det är boendelösningar med någon form av hyresavtal/kontrakt där boendet är förenat med tillsyn, särskilda villkor eller regler.

Sammanfattning

Närmare hälften (15 838 personer) av samtliga inrapporterade hemlösa personer befann sig i de långsiktiga boendelösningarna. Det var också inom dessa långsiktiga boendelösningar som flest kvinnor bodde (45 procent). Över hälften av kvinnorna, jämfört med 29 procent av männen, hade barn under 18 år. Drygt 40 procent var födda utomlands och närmare hälften av dem hade bott i Sverige i mer än åtta år.

Drygt två tredjedelar av kvinnorna och över hälften av männen hade ett boende med socialt eller kommunalt kontrakt. Närmare hälften av männen och en något mindre andel av kvinnorna hade varit i hemlöshet i mer än fyra år.

Ungefär hälften av alla personer som befann sig i situation 3 hade försörjningsstöd och 14 procent av dem hade lön från ett regelbundet arbete eller tillfälligt arbete som huvudsaklig inkomstkälla.

En tredjedel av männen uppgavs ha behov av insatser eller behandling för sitt missbruk. För en fjärdedel av kvinnorna och en femtedel av männen uppgavs att de inte hade några behov som föranledde insatser, stöd eller behandling utöver boendet.

Ungefär 40 procent av personerna som bodde i långsiktiga boendelösningar godkändes inte som hyresgäst på den ordinarie bostadsmarknaden.

Nuvarande situation

Personerna i långsiktiga boenden

Drygt 15 700 inrapporterade personer befann sig under mätveckan i hemlöshetsituation 3, 49 procent av det totala antalet inrapporterade personerna. En större andel män än kvinnor, 55 procent respektive 45 procent, rapporterades bo i olika långsiktiga boendelösningar.

Tabell 35. Antal och andel män/kvinnor i situation 3, andel män/kvinnor totalt och i situation 3, vecka 14, 2017.

Kön	Antal situation 3	Andel situation 3	Total andel	Total andel i situation 3
Man	8 742	55	62	44
Kvinna	6 993	45	38	56
Totalt	15 735	100	100	49

Källa: Socialstyrelsen hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Medelåldern för kvinnorna var 41 år, medan männen var några år äldre, med en medelålder på 45 år. Drygt en tiondel av både männen och kvinnorna var unga vuxna, 18–24 år. Ungefär en tiondel av männen var 65 år eller äldre.

Tabell 36. Åldersfördelning bland personerna i de långsiktiga boendelösningarna och bland samtliga inrapporterade, vecka 14, 2017. Andelar män, kvinnor och totalt av alla inrapporterade.

Åldersgrupp:	Män (n = 8 701)	Kvinnor (n = 6 940)	Totalt samtliga* (n = 32 782)
Upp till och med 17 år	-	0	0
18–24 år	12	13	15
25–34 år	18	22	24
35–49 år	28	35	30
50–64 år	33	25	25
65 år och äldre	9	5	6
Totalt	100	100	100

*Totalt inklusive annat kön = 131 personer. Bortfall = ålder 404 personer. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät, vecka 14, 2017.

Flest föräldrar och barn i långsiktiga boenden

Flest personer med barn under 18 år rapporterades befinna sig i olika långsiktiga boendeformer. Drygt 6 000 personer i situation 3 hade barn under 18 år, vilket motsvarar 40 procent av personerna. Fler än hälften av kvinnorna och knappt en tredjedel av männen hade barn. Av föräldrarna i den sekundära bostadsmarknaden levde 64 procent utan partner.

Tabell 37. Personer i situation 3 som hade barn under 18 år, vecka 14, 2017. Antal och andel män, kvinnor och totalt.

Antal män	Andel män med barn	Antal kvinnor	Andel kvinnor med barn	Totalt antal med barn	Total andel med barn* (n = 15 090)
2 426	29	3 573	53	6 034	40

*Totalt ingår annat kön och kön okänt, 37 personer, som är föräldrar i situation 3. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

I kartläggningen 2011 hade ungefär 5 570 personer i boendesituation 3 barn under 18 år [4]. Jämfört med 2011 var det i cirka 464 fler föräldrar i hemlöshetssituation 3 i år.

Boendeformer

De personer som bor i den sekundära bostadsmarknaden bor mer stabilt jämfört med personer i de andra tre situationerna i kartläggningen. Av alla inrapporterade kvinnor under mätveckan bodde 48 procent i de mer långsiktiga boendeformerna. Drygt 9 800 personer bodde med sociala kontrakt eller kommunalt kontrakt, cirka 4 750 kvinnor och 5 070 män.

En femtedel av männen och drygt en tiondel av kvinnorna bodde i referensboende eller träningslägenhet under vecka 14. En femtedel av männen och nästan en femtedel av kvinnorna bodde i försökslägenhet, övergångslägenhet eller genomgångsbostad.

Tabell 38. Boendeformer för personer i situation 3 under vecka 14, 2017. Andelar män, kvinnor och totalt.

Boendeformer under vecka 14	Män (n = 8 742)	Kvinnor (n = 6 993)	Totalt* (n = 15 838)
Socialt kontrakt, kommunalt kontrakt	58	68	62
Referensboende, träningslägenhet	20	13	17
Försöklägenhet, övergångslägenhet	13	12	12
Genomgångsbostad	7	6	7
Bostad först (Inte eget förstahandskontrakt)	2	1	2
Totalt i situation 3	100	100	100

*Totalt inklusive annat kön:103 personer. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät, vecka 14, 2017.

Flest födda i Sverige

Andelen födda i Sverige bland de personer som befann sig i de långsiktiga boendelösningarna under vecka 14, var 57 procent. Denna andel motsvarar andelen för samtliga inrapporterade personer som är födda i Sverige i 2017 års kartläggning. Andelen kvinnor födda utomlands var 56 procent jämfört med 42 procent av männen.

Tabell 39. Födelseland eller världsdel för de personer som bor i de långsiktiga boendelösningarna vecka 14, 2017. Andel män, kvinnor och totalt.

Födelseland eller världsdel	Andel män (n = 8 351)	Andel kvinnor (n = 6 617)	Andel Totalt* (n = 15 053)
Sverige	58	54	57
Annat nordiskt land	3	3	3
Övriga Europa (inkl. Ryssland)	5	6	5
Mellanöstern	18	17	18
Afrika	10	13	11
Övriga Asien	4	5	4
Syd-/Nordamerika/ annat land	2	2	2
Totalt	100	100	100

*(Bahrain, Cypern, Förenade Arabemiraten, Irak, Iran, Israel, Jemen, Jordanien, Kuwait, Libanon, Oman, Qatar, Saudiarabien, Syrien, inkl. Turkiet). *Inklusive annat kön 85 personer. Bortfall = födelseland = 785 personer (5 procent). Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät, vecka 14, 2017.

Tid i Sverige

Närmare hälften av personerna som var födda utomlands hade vistats i Sverige i mer än 8 år, och det gällde både för männen och för kvinnorna. Ungefär 600 män och 455 kvinnor hade varit i Sverige i upp till två år. En fjärdedel av männen och kvinnorna hade vistats i Sverige i mellan 2-5 år.

Tabell 40. Tid som personer födda utomlands vistats i Sverige, av de som var i de långsiktiga boendeformerna vecka 14, 2017. Andel män, kvinnor och totalt.

Tid i Sverige	Män (n = 3 046)	Kvinnor (n = 2 577)	Andelar totalt (n = 5 613)
Upp till två år (högst 24 månader)	19	18	18
Från 2 år till 5 år	24	26	25
Från 5 år till 8 år	10	13	12
Längre än 8 år	47	43	45
Totalt	100	100	100

Bortfall: tid i hemlöshet = 927 personer (6 procent). Källa: Socialstyrelsen hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Behov av insatser, stöd och behandling

För personer i långsiktiga boendelösningar var det vanligt att de hade behov av ekonomiskt bistånd. Drygt 30 procent av männen hade behov av stöd och behandling för sitt missbruk och en fjärdedel av dem hade också behov av behandling för sin psykiska ohälsa. Nästan en fjärdedel av kvinnorna uppgavs ha ett behov av stöd och behandling för sin psykiska ohälsa.

Det är värt att notera att en fjärdedel av kvinnorna och en femtedel av männen uppgavs inte ha några andra behov som föranledde stöd, insatser eller behandling än boendet. Deras problem var således att de inte kunde komma in på den ordinarie bostadsmarknaden.

Tabell 41. Behov som föranleder stöd, insatser, behandling eller omvårdnad för personer inom de långsiktiga boendeformerna, vecka 14, 2017. Andel män, kvinnor och totalt för respektive behov.

Behov som föranleder insatser, stöd, behandling eller omvårdnad (utöver boendet)	Män (n = 6 884)	Kvinnor (n = 5 220)	Totalt (n = 12 185)*
Fler alternativ kunde anges			
Ekonomiska problem (behov av ekonomiskt bistånd eller skuldsanering)	42	46	44
Missbruk eller beroende	33	14	25
Psykisk ohälsa (behov av psykiatrisk vård och behandling)	25	24	25
Inga behov	22	25	23
Brist på sysselsättning/arbete	19	16	18
Kroppsliga/fysiska/somatiska besvär (behov av sjukvård/behandling)	16	16	16
Funktionshinder som leder till behov av stöd (exklusive psykiska problem)	8	5	7
Familjeproblem (i relation med barn, partner eller föräldrar)	4	10	7
Problem i mun och tänder (behov av tandvård)	6	5	5
Väld i nära relationer	-	4	2
Annat	7	8	8

*Totalt inklusive annat kön = 85 personer. Vet ej har angetts för 2 000 personer) Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017

För drygt 2 900 personer i de långsiktiga boendeformerna finns det uppgift om vilken typ av missbruk eller beroende personerna hade under vecka 14. De flesta personerna med missbruk och beroende uppgavs använda flera olika preparat. Bland både männen och kvinnorna var alkoholmissbruk vanligt, 65 procent av männen och 59 procent av kvinnorna. Över hälften av personerna missbrukade eller var beroende av narkotika. Drygt en femtedel av kvinnorna och en mindre andel av männen uppgavs missbruka läkemedel.

Tabell 42. Typ av missbruk eller beroende för personerna som hade behov av stöd för detta, under vecka 14. Andel män, kvinnor och totalt.

Typ av missbruk och beroende, vecka 14 (fler alternativ kan anges)	Män (n = 2 193)	Kvinnor (n = 697)	Totalt* (n = 2 897)
Alkohol	65	59	63
Narkotika	58	57	58
Läkemedel	15	22	17
Annat (inklusive spel om pengar)	4	5	4

*Totalt inklusive annat kön = 7. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017

Huvudsaklig inkomstkälla

Försörjningsstöd var den enskilt vanligaste inkomstkällan för personerna i långsiktiga boendelösningar, och närmare hälften hade ekonomiskt bistånd. Nästan en femtedel av männen och dryga tiondelen av kvinnorna hade sjukersättning eller aktivitetsersättning som huvudsaklig inkomstkälla. För 14 procent av personerna (13 procent av männen och 16 procent av kvinnorna) uppgavs att de hade tillfälligt eller regelbundet arbete, vilket är en högre andel än i de övriga hemlöshetsituationerna.

Tabell 43. Huvudsaklig inkomstkälla för personer i långsiktiga boendeformer under vecka 14, 2017. Andel män, kvinnor och totalt.

Inkomstkälla (två alternativ fick anges)	Män (n = 7 891)	Kvinnor (n = 6 081)	Totalt* (n = 14 036)
Försörjningsstöd (ekonomiskt bistånd)	49	51	50
Sjukersättning, aktivitetsersättning	19	17	18
Ersättning på grund av arbetslöshet (A-kassa, alfabakassa, aktivitetsstöd, utvecklingspenning, etableringsersättning)	14	13	14
Lön från regelbundet/tillfälligt arbete	13	16	14
Pension, äldreförsörjning (65 år eller äldre)	9	5	7
Sjukpenning/föräldrapenning	3	7	5
Studiemedel	3	4	4

*Totalt Inklusive annat kön 64 personer Bortfall, inkomstkälla: 1 802 personer (11 procent). Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017

Innan hemlöshetsituation 3

Tidigare boende

En fjärdedel av kvinnorna och drygt en tiondel av männen hade haft ett förstahandskontrakt eller ägt sitt hem, innan de hamnade i situation 3. Nästan en fjärdedel av männen och drygt en tiondel av kvinnorna kom från olika institutioner, anstalter eller stödboenden innan socialtjänsten bistod dem med en långsiktig boendeform. Ungefär 17 procent av personerna var tidigare i akut hemlöshet innan de fick sitt nuvarande boende.

Tabell 44. Boendeform innan det nuvarande boendet inom den aktuella hemlöshetsituationen vecka 14, 2017. Andel män, kvinnor och totalt.

Tidigare boendeform: (hur personen bodde innan den nuvarande hemlöshetsituationen, där hen bor eller vistas nu)	Män (n = 7020)	Kvinnor (n = 5 358)	Totalt (n = 12 463)*
Eget ordinärt boende (förstahandskontrakt eller ägde sin bostad)	15	25	19
Hemlöshetsituation 2 (institution, vårdinrättning, HVB, kriminalvård, stödboende m.fl.)	23	12	18
Hemlöshetsituation 1 (utomhus, tält, härbärke, akutboende m.fl.)	18	15	17
Hemlöshetsituation 3 (i tränings-/försökslägenhet, socialt kontrakt, genomgångsbostad)	15	16	16
Hemlöshetsituation 4 (bor hos släkt/vänner, tillfälligt kontrakt/inneboende max 3 mån.)	10	11	10
Hos föräldrarna	7	8	8
Annat boende/migrationsboende	8	7	7
Andrahandsboende (långvarigt kontrakt minst 3 mån.)	4	6	5
Totalt	100	100	100

*Totalt inklusive annat kön = 85 personer. Bortfall: Tidigare boendeform inklusive vet ej = 3 375 personer (21 procent) Källa Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017

Tid i hemlöshet

Bland de personer som bodde i långsiktiga boendelösningar hade nästan 10 procent av både männen och kvinnorna varit hemlösa i högst ett år, innan mätveckan. Drygt en tredjedel av männen och något fler kvinnor hade varit i hemlöshet i mellan ett och tre år.

Totalt hade 2 060 personer varit hemlösa i tio år eller längre. Fler män än kvinnor hade varit hemlösa i mer än tio år, 1 245 män och 798 kvinnor.

Tabell 45. Tid som personer i de långsiktiga boendeformerna varit hemlösa innan vecka 14, 2017. Andel män, kvinnor och totalt.

Sammanhängande tid i hemlöshet: (i någon av hemlöshetssituationerna)	Män (n = 7 121)	Kvinnor (n = 5 705)	Andel* (n = 12 872)
0-3 månader	4	4	4
4-6 månader	5	5	5
7-12 månader	9	9	9
1-3 år	33	36	34
4-6 år	21	21	21
7-9 år	11	11	11
10 år eller längre	17	14	16
Totalt	100	100	100

*Totalt inklusive annat kön=46 personer. Bortfall: tid i hemlöshet = 2 966 person (18 procent). Källa = Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Faktorer som bidragit till hemlösheten

Att inte ha godkänts på den ordinarie bostadsmarknaden, att ha missbruk och att ha psykisk ohälsa var de tre vanligaste faktorerna som lett till hemlöshet för de som bodde inom den sekundära bostadsmarknaden. Här finns dock skillnader mellan kvinnor och män.

För männen uppgavs missbruk och beroende vara den enskilt vanligaste faktorn som bidragit till den nuvarande hemlösheten. Andra vanliga faktorer för männen uppgavs vara att de inte blivit godkända som hyresgäster på den ordinarie bostadsmarknaden (38 procent) och att de hade psykisk ohälsa (25 procent). Den enskilt vanligaste faktorn som bidragit till att kvinnorna hamnat i hemlöshet var att de inte hade godkänts som hyresgäst på den ordinarie bostadsmarknaden. En femtedel av kvinnorna hade blivit avhysta från tidigare boende.

Tabell 46. Faktorer som bidragit till personens hemlöshetssituation under vecka 14, 2017. Andel för män, kvinnor och totalt.

Faktorer: (flera alternativ kan anges)	Män (n = 7 728)	Kvinnor (n = 6 056)	Totalt* (n = 13 832)
Godkänns inte som hyresgäst på den ordinarie bostadsmarknaden	38	41	39
Missbruks- och beroendeproblematik	42	19	32
Psykisk ohälsa	25	20	23
Vräkning på grund av obetald hyra/störningar/annan vräkningsgrund	22	22	22
Arbetslöshet/ Ingen stadigvarande inkomst	20	19	20
Väld i nära relationer	2	14	7

*Totalt inklusive annat kön = 48 personer. Bortfall: Inget svar eller vet ej = 2 003 personer (11 procent) Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

En tredjedel godkänns inte som hyresgäst

För drygt en tredjedel av personerna i situation 3 som inte godkänts på den ordinarie bostadsmarknaden finns även uppgifter om bakomliggande orsaker. Mer än hälften av personerna godkändes inte för att de hade tidigare hyres-

skulder eller betalningsanmärkningar. Närmare 40 procent av kvinnorna och en tredjedel av männen godkändes inte för att de hade för låg inkomst eller saknade en accepterad form av inkomst.

Drygt en tredjedel av personerna godkändes inte för att de hade försörjningsstöd (ekonomiskt bistånd) som inkomstkälla och ungefär en lika stor andel av dem saknade boendereferenser.

Tabell 47. Orsaker till att personer i de långsiktiga boendeformerna inte godkänts på den ordinarie bostadsmarknaden, innan vecka 14, 2017. Andel män, kvinnor och totalt.

Orsak till att personerna inte godkänts på bostadsmarknaden: Fler alternativ kan anges	Män (n = 2 861)	Kvinnor (n = 2 457)	Totalt (n = 5 318)
Hyresskuld/betalningsanmärkning	61	59	60
Låg inkomst (inte accepterad form av inkomst)	35	39	37
Hyresvärden accepterar inte ekonomiskt bistånd eller andra bidrag som stadigvarande inkomst	33	37	35
Saknar boendereferenser	35	28	32
För stort antal personer i hushållet	2	3	2
Annat	1	1	1

Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Insatser senaste året

De insatser som personerna i de långsiktiga boendelösningarna hade fått under det senaste året var boendeinsatser, försörjningsstöd och boendestöd. Männen och kvinnorna hade fått dessa insatser i lika stor omfattning. Den vanligaste insatsen, som 67 procent av personerna fått, var boendeinsatser i form av akutboende, tillfälliga eller långsiktiga boendelösningar. Dessa insatser var ungefär lika vanliga för männen som för kvinnorna. Den näst vanligaste insatsen var försörjningsstöd (ekonomiskt bistånd) som över hälften av männen och hälften av kvinnorna hade fått under det senaste året.

Den tredje vanligaste insatsen för samtliga personer i de långsiktiga boendeformerna var boendestöd. Boendestöd är en praktisk och social insats som syftar till att underlätta för personer att hantera sin vardag [6].

Männen hade i större omfattning än kvinnorna (23 procent respektive 10 procent) fått stöd, vård eller behandling för sitt missbruk eller beroende.

Tabell 48. Insatser som personerna i de långsiktiga boendeformerna fått under det senaste året (april 2016–april 2017). Andel män, kvinnor och totalt.

Vanligaste insatserna under året	Män (n = 8 021)	Kvinnor (n = 6 262)	Totalt* (n = 14 339)
Fler alternativ kunde anges			
Boendeinsatser (akutboende, tillfälliga eller långsiktiga boendelösningar)	68	65	67
Försörjningsstöd (ekonomiskt bistånd)	52	55	54
Boendestöd	28	23	26
Stöd, vård, behandling för missbruk eller beroende	23	10	18
Psykiatrisk vård och behandling	16	15	16
Kroppslig/fysisk/somatisk vård och behandling	12	11	12
Stödinsatser/behandling familj/våld i nära relationer	2	9	5

*Totalt inklusive annat kön = 56 personer. Bortfall: Inget svar/vet ej = 1 397 personer (9 procent). Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Eget ordnat tillfälligt boende

Situation 4: Eget ordnat kortsiktigt boende

En person som bor tillfälligt och kontraktslöst hos kompisar, bekanta eller familj/släktingar eller har ett tillfälligt (max tre månader efter mätveckan) inneboende- eller andrahandskontrakt hos privatperson. Den uppgiftslämnande verksamheten har haft kontakt med personen av detta skäl och kände till att denna hemlöshetssituation gällde under mätveckan.

Sammanfattning

Personer i situation 4 är i genomsnitt yngre än de i de andra situationerna och majoriteten bor ofrivilligt hemma hos familj eller bekanta utan någon form av hyreskontrakt. Majoriteten är män och födda i Sverige. Försörjningsstöd var en vanlig inkomstkälla och 40 procent av männen ansågs ha behov av stöd och behandling för missbruk, vanligen för narkotika. Missbruk ansågs också vara en stor bidragande faktor till männens hemlöshetssituation. Att personerna saknar en stadigvarande inkomst eller arbete var också en faktor som bidragit till deras hemlöshetssituation, oavsett kön.

Två av tre hade tidigare bott antingen i eget boende, levit i situation 4 eller bott hos föräldrarna, innan den nuvarande hemlöshetssituationen. Det här är en grupp som har svårt att komma in på bostadsmarknaden, och trots att de är yngre har två av tre varit hemlösa i minst 1 år.

Nuvarande situation

Personerna i eget ordnat tillfälligt boende

Knappt 5 700 inrapporterade personer befann sig under mätveckan i eget ordnat tillfälligt boende hemma hos andra privatpersoner, vilket motsvarar 18 procent av alla inrapporterade personer. De flesta av dem bodde antingen ofrivilligt hos familj och släkt, drygt 40 procent, eller ofrivilligt hos vänner och bekanta, 35 procent.

Två tredjedelar av personerna med eget ordnat tillfälligt boende var män och en tredjedel var kvinnor. Andelen män var något större i jämförelse med andelen män totalt som var i hemlöshet under mätveckan.

Tabell 49. Fördelning män/kvinnor i situation 4, andel män/kvinnor totalt i situation 4 och andel män/kvinnor av samtliga män och kvinnor, vecka 14, 2017

Kön	Antal situation 4	Andel situation 4	Andel totalt	Andel män & kvinnor i situation 4 – av totalt antal inrapporterade hemlösa
Man	3740	66	62	19
Kvinna	1964	34	38	16
Totalt	5704	100	100	18

Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

De personer som befann sig i denna typ av hemlöshet var yngre än personerna i de andra situationerna. Medelåldern för personer i hemlöshetsituation 4 var 35 år. Kvinnorna var något äldre, 36 år i genomsnitt, medan männens medelålder var 35 år. Nästan en fjärdedel av personerna i situation 4 var under 25 år och mer än hälften var under 35 år.

Tabell 50. Åldersfördelning bland personer i situation 4 och personer i hemlöshet totalt i kartläggningen under vecka 14, 2017.

Åldersgrupp:	Män (n = 3 712)	Kvinnor (n = 1 952)	Totalt* (n = 5 672)	Totalt (n = 32 865)
Upp till och med 17 år	0	0	0	0
18-24 år	23	24	23	15
25-34 år	34	31	33	24
35-49 år	27	26	26	30
50-64 år	15	17	16	25
65- år	1	2	2	6
Totalt	100	100	100	100

*Totalt inklusive annat kön = 8 personer, Bortfall: Ålder:30. Totalt, bortfall: ålder = 404 personer. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

En tredjedel har barn

Drygt 1 800 personer i eget ordnat tillfälligt boende hade barn under 18 år, vilket motsvarar en tredjedel av personerna i denna situation. Drygt 40 procent av kvinnorna och 29 procent av männen hade barn. Antalet män som hade barn var däremot fler än antalet kvinnor.

Tabell 51. Personer i situation 4 som hade barn under 18 år, vecka 14, 2017. Andel och antal män, kvinnor och totalt.

Antal män	Andel män	Antal kvinnor	Andel kvinnor	Totalt antal med barn	Total andel* med barn (n = 5 515)
1 044	29	776	41	1 826	33

*Totalt Inklusive annat kön och kön okänt, 6 personer, som är föräldrar i situation 4. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Det var 40 procent av föräldrarna i situation 4 som bodde tillsammans med minst ett av sina barn, stadigvarande eller växelvis. Nästan 75 procent av dessa föräldrar är födda utomlands.

I kartläggningen 2011 hade ungefär 2 180 personer i situation 4 barn under 18 år under mätveckan [4]. Jämfört med 2011 är det nu cirka 354 färre föräldrar i hemlöshetsituation 4.

De flesta bor utan kontrakt

Den största andelen i situation 4 (42 procent), med eget ordnat tillfälligt boende, bodde ofrivilligt hemma hos sin familj eller släkt utan någon form av kontrakt. På liknande sätt fast hemma hos vänner eller bekanta, bodde 34 procent. Det finns inga stora skillnader mellan hur kvinnorna och männen bodde i situation 4. Den största skillnaden är att en högre andel kvinnor var tillfälligt inneboende hos privatpersoner, i jämförelse med männen.

Tabell 52. Olika boendeformer bland personer i situation 4 vecka 14, 2017. Andel kvinnor, män och totalt.

Boendeformer i akut hemlöshet:	Män (n = 3 740)	Kvinnor (n = 1 964)	Totalt* (n = 5 726)
Ofrivilligt kontaktlöst boende hos familj/slakt	43	40	42
Ofrivilligt kontaktlöst boende hos vänner/bekanta	36	32	34
Tillfälligt andrahandsboende, kortare än tre månader, hos privatperson	13	15	14
Tillfälligt inneboende, kortare än tre månader, hos privatperson	8	13	10
Totalt	100	100	100

*Totalt inklusive annat kön=8 och internt bortfall (14). Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Mer än hälften födda i Sverige

Andelen som är födda i Sverige bland de personer som bodde i eget tillfälligt boende var 57 procent. Andelen män som är födda i Sverige var 60 procent medan motsvarande andel bland kvinnorna var 51 procent. Nästan var fjärde kvinna är född i något land i Mellanöstern och 12 procent är födda i övriga Asien. Motsvarande andelar bland männen är 20 procent födda i Mellanöstern och 9 procent i övriga Asien.

Tabell 53. Födelseland eller världsdel för personer som var i situation 4 vecka 14, 2017. Andel män, kvinnor och totalt.

Födelseland eller världsdel	Andel män (n = 3 594)	Andel kvinnor (n = 1 893)	Totalt* (n = 5 495)
Sverige	60	51	57
Annat nordiskt land	2	2	2
Övriga Europa (inkl. Ryssland)	5	6	5
Mellanöstern*	20	23	21
Afrika	9	12	10
Övriga Asien	3	4	3
Sydamerika	1	2	1
Totalt	100	100	100

*(Bahrain, Cypern, Förenade Arabemiraten, Irak, Iran, Israel, Jemen, Jordanien, Kuwait, Libanon, Oman, Qatar, Saudiarabien, Syrien, inkl. Turkiet). *Totalt inklusive annat kön = 8 personer. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Tid i Sverige

En dryg tredjedel av de personer som är födda utomlands har varit i Sverige i mer än åtta år och nästan en tredjedel av dem har varit här i högst två år. Männen har generellt sett varit i Sverige längre tid än kvinnorna. Det var 51 procent av männen som varit här i minst fem år, och 40 procent av kvinnorna.

Tabell 54. Tid som personer födda utomlands varit i Sverige, av de som är i situation 4, vecka 14, 2017. Andel män, kvinnor och totalt.

Tid i Sverige	Män (n = 1 253)	Kvinnor (n = 823)	Totalt* (n = 2 078)
Upp till 2 år (högst 24 månader)	29	36	32
Från 2 år till 5 år	21	24	22
Från 5 år till 8 år	10	13	11
Längre än 8 år	41	27	35
Totalt	100	100	100

* Totalt inklusive annat kön = 8 personer. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Behov av stöd, insatser och behandling

Nästan 60 procent av personerna i situation 4 uppgavs ha behov av ekonomiskt bistånd eller skuldsanering. Mer än en tredjedel hade behov av stöd och behandling för sitt missbruk och 30 procent för sin psykiska ohälsa. Det var 29 procent av personerna som uppfattades ha behov av stöd eller insatser på grund av brist på sysselsättning eller arbete och 14 procent som uppgavs ha behov av sjukvård till följd av somatiska besvär.

Det var vanligare att män hade behov av stöd och behandling till följd av missbruk och beroende än att kvinnorna hade det; 40 procent av männen respektive 22 procent av kvinnorna uppgavs ha det behovet. Vidare hade 8 procent av kvinnorna behov av stöd och insatser till följd av våld i en nära relation, medan motsvarande andel bland männen var 1 procent.

Det är också värt att notera att det var 12 procent av de hemlösa i situation 4 som *inte* hade några behov som föranledde stöd, insatser eller behandling, utöver problem med boendet.

Tabell 55. Behov som föranleder stöd, insatser, behandling eller omvårdnad för personer i situation 4, vecka 14, 2017. Andel.

Behov som föranleder insatser, stöd, behandling eller omvårdnad (utöver boendet) Flera alternativ kan anges	Andel (n = 4 985)
Ekonomiska problem (behov av ekonomiskt bistånd eller skuldsanering)	59
Missbruk eller beroende	34
Psykisk ohälsa (behov av psykiatrisk vård och behandling)	30
Brist på sysselsättning/arbete	29
Kroppsliga/fysiska/somatiska besvär (behov av sjukvård/behandling)	14
Inga behov	12
Familjeproblem (i relationen med barn, partner eller föräldrar)	11
Problem i mun och tänder (behov av tandvård)	5
Funktionshinder som leder till behov av stöd (exklusive psykiska problem)	5
Våld i nära relation	4

Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Det var cirka 1 650 personer i situation 4 som uppgavs ha behov av insatser och behandling för sitt missbruk eller beroende. Av dem uppgavs 79 procent av männen och 70 procent av kvinnorna ha missbruk eller vara beroende av narkotika. Cirka hälften av personerna hade behov av insatser eller behandling till följd av alkoholmissbruk och cirka en fjärdedel av läkemedelsmissbruk. Det var alltså flera av personerna som uppgavs vara beroende av olika typer av preparat.

Tabell 56. Typ av missbruk eller beroende för personer i situation 4 med behov av stöd, insatser eller behandling för detta, vecka 14, 2017. Andel män, kvinnor och totalt.

Typ av missbruk och beroende Fler svarsalternativ kunde anges	Män (n = 1 285)	Kvinnor (n = 368)	Totalt* (n = 1 655)
Narkotika	79	70	77
Alkohol	42	51	44
Läkemedel	23	24	23
Annat (inklusive spel om pengar)	4	3	4

*Totalt 1nklusive annat kön = 2 personer. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017

Huvudsaklig inkomstkälla

Försörjningsstöd var den enskilt vanligaste inkomstkällan för personer i situation 4. Det var 14 procent av personerna som hade någon form av ersättning på grund av arbetslöshet.

Det fanns inga större skillnader avseende inkomstkällor mellan kvinnor och män i denna situation. Det var dock en högre andel kvinnor än män som hade sjuk- eller föräldrapenning, 7 procent av kvinnorna jämfört med 2 procent av männen.

Tabell 57. Huvudsaklig inkomstkälla för personer i situation 4, under vecka 14, 2017. Andel totalt.

De vanligaste inkomstkällorna: (två alternativ kunde anges)	Totalt (n = 5 419)
Försörjningsstöd (ekonomiskt bistånd)	65
Ersättning på grund av arbetslöshet (a-kassa, alfabassa, aktivitetsstöd)	14
Sjukersättning, aktivitetsersättning (under 65 år)	8
Saknar inkomstkälla	8
Lön från regelbundet eller tillfälligt arbete	7
Sjukpenning, föräldrapenning	4

Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Innan hemlöshetssituation 4

Tidigare boende

Nästan en fjärdedel av personerna hade haft ett eget ordinarie boende innan de hamnade i hemlöshetssituation 4. Lika vanligt var det att de hade flyttat från en annan liknande boendeform inom situation 4.

Personer i denna hemlöshetssituation har den lägsta medelåldern i kartläggningen och nästan en femtedel hade bott hos sina föräldrar innan. Det fanns inga större skillnader mellan var kvinnorna och männen hade bott innan de hamnade i hemlöshetssituation 4. Det var dock en större andel män än kvinnor som hamnat i situation 4 efter en vistelse på institution, HVB, stödboende eller en anstalt, 16 procent av männen jämfört med 9 procent av kvinnorna.

Tabell 58. Boendeform innan det nuvarande boendet inom den aktuella hemlöshetssituationen vecka 14, 2017. Andel totalt.

Tidigare boendeform: (hur personen bodde innan den nuvarande hemlöshetssituationen)	Totalt (n = 4 403)
Eget ordinärt boende (förstahandskontrakt eller ägde sin bostad)	23
Hemlöshetssituation 4 (släkt/vänner, tillfälligt kontrakt/inneboende max 3 mån.)	23
Hos föräldrarna	18
Hemlöshetssituation 2 (institution, vårdinrättning, HVB, Kriminalvård, stödboende m.fl.)	14
Andrahandsboende (långvarigt kontrakt minst 3 mån.)	10
Hemlöshetssituation 1 (utomhus, tält, härbärke, akutboende m.fl.)	7
Hemlöshetssituation 3 (i tränings-/försökslägenhet, socialt kontrakt, genomgångsbostad)	4
Totalt	100

Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Tid i hemlöshet

Medelåldern hos de som befinner sig i hemlöshetssituation 4 är ungefär åtta år lägre än för personer i de övriga situationerna. Ett rimligt antagande är att de i genomsnitt också har varit hemlösa under lite kortare period. En femtedel av dem hade varit hemlösa i högst tre månader innan mätveckan och mer än hälften hade varit sammanhängande hemlösa i högst ett år. Den största andelen (28 procent) hade dock, precis som bland samtliga hemlösa i kartläggningen, varit hemlösa i ett till tre års tid. Av de personer som var i situation 4 under mätveckan hade nästan 200 personer varit hemlösa i minst tio år, och mer än hälften av dem bodde under mätveckan ofrivilligt hos familj/släkt.

Tabell 59. Tid som personer i situation 4 varit hemlösa innan vecka 14, 2017. Andel män, kvinnor och totalt i situation 4 och samtliga hemlösa.

Sammanhållen tid i hemlöshet: (i någon av hemlöshetssituationerna)	Män (n = 2 837)	Kvinnor (n = 1 540)	Totalt* i situation 4 (n = 4 384)	Total andel i kartläggningen (n = 26 679)
0-3 månader	19	23	21	10
4-6 månader	17	17	17	9
7-12 månader	18	20	19	13
1-3 år	28	28	28	32
4-6 år	9	7	8	15
7-9 år	4	2	3	7
10 år eller längre	5	3	4	12
Totalt	100	100	100	100

*Totalt Inklusivt annat kön 7 personer Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Faktorer som bidragit till hemlösheten

Arbetslöshet, missbruk, att inte godkännas på den ordinarie bostadsmarknaden samt psykisk ohälsa var de vanligaste faktorerna som bidragit till hemlöshet för denna grupp.

Det finns skillnader mellan bakomliggande faktorer till hemlösheten för män och kvinnor. Både att ha ett missbruk och att sakna ett ordnat boende efter vistelse på institution eller kriminalvårdsanstalt ansågs ha bidragit till männens hemlöshet i betydligt större utsträckning än för kvinnornas hemlöshet. För en tiondel av kvinnorna uppgavs våld i nära relationer ha bidragit till deras hemlöshet, medan denna faktor angavs för två procent av männen.

Tabell 60. De vanligaste faktorerna som bidragit till hemlöshet för personer i situation 4, vecka 14, 2017. Andel män, kvinnor och totalt.

Faktorer som bidragit till hemlöshet Flera alternativ kunde anges	Män (n = 3 350)	Kvinnor (n = 1 756)	Totalt* (n = 5 114)
Arbetslöshet/ingen stadigvarande inkomst	38	34	37
Missbruks- och beroendeproblem	40	21	33
Godkänns inte som hyresgäst på den ordinarie bostadsmarknaden	23	22	23
Psykisk ohälsa	23	22	23
Vräkningar på grund av obetald hyra/störningar/annan vräkningsgrund	15	15	15
Skilsmässa/separation	14	15	14
Konflikt i familjen	10	11	10
Saknar ordnat boende efter institutionsplacering, kriminalvård	14	4	11
Våld i nära relationer	2	10	5

*Totalt inklusive annat kön = 8. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

För drygt en fjärdedel av personerna i situation 4 som hade problem med att godkännas på den ordinarie bostadsmarknaden finns uppgifter om bakomliggande orsaker.

Mer än hälften av dem godkändes inte för att de hade för låg inkomst eller en typ av inkomst som inte accepteras av hyresvärdar, exempelvis en tidsbegränsad anställning.

Mer än hälften av männen, 56 procent, och nästan hälften av kvinnorna, 49 procent, hade betalningsanmärkningar eller hyresskulder. Cirka en fjärdedel av personerna i situation 4 godkändes inte som hyresgäster för att de hade ekonomiskt bistånd. Det var ungefär lika stor andel som inte kunde lämna boenderefereanser.

Tabell 61. Orsaker till att personer i situation 4 inte godkänkts på den ordinarie bostadsmarknaden, innan vecka 14, 2017. Andelar män, kvinnor och totalt.

Orsak till att personerna inte godkänkts på bostadsmarknaden:	Män (n = 797)	Kvinnor (n = 396)	Totalt* (n = 1 194)
Flera orsaker kunde anges			
Låg inkomst (inte accepterad form av inkomst)	52	59	54
Hyresskuld/betalningsanmärkning	56	49	54
Saknar boenderefereanser	43	39	41
Hyresvärderna accepterar inte ekonomiskt bistånd eller andra bidrag som stadigvarande inkomst	40	42	40

*Totalt inklusive annat kön = 1. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Insatser senaste året

Insatserna som personerna i situation 4 hade fått året innan mätveckan reflekterar i stora drag behoven som de uppgavs ha under vecka 14. Både männen och kvinnorna hade i stor utsträckning fått ekonomiskt bistånd, 72 procent respektive 71 procent.

Tabell 62. De vanligaste insatserna för kvinnor året innan den nuvarande hemlösheten i situation 4, vecka 14, 2017. Andelar män, kvinnor och totalt.

Insatser året innan vecka 14, 2017: (Flera alternativ kunde anges)	Män (n = 3 461)	Kvinnor (n = 1 823)	Totalt* (n = 5 290)
Försörjningsstöd (ekonomiskt bistånd)	72	71	71
Psykiatrisk vård och behandling	19	21	19
Boendeinsatser (akutboende, tillfälliga eller långsiktiga boendelösningar)	18	18	18
Stöd/vård/behandling för missbruk eller beroende	29	17	24
Akut stöd med mat, hygien och kläder	13	12	13
Kroppslig/fysisk/somatisk vård och behandling	9	12	10

*Totalt inklusive annat kön = 6. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Nästan 30 procent av männen hade fått stöd, vård och behandling för sitt missbruk eller beroende, och motsvarande andel bland kvinnorna var 17

procent. Runt en femtedel hade fått psykiatrisk vård och behandling året innan mätveckan, 21 procent av kvinnorna och 17 procent av männen. Totalt var det 18 procent av både kvinnorna och männen fått någon form av boendeinsats under det senaste året. Det speglar att denna grupp i stor utsträckning varit hänvisade till att ordna sitt boende på egen hand. Personerna i de övriga hemlöshetsituationerna hade fått den typen av insatser i större omfattning.

Hemlösa personer med barn

I det här avsnittet redovisas resultat som handlar om familjeförhållanden för personerna i hemlöshetsituationerna 1–4. I fokus i detta avsnitt är de föräldrar i hemlöshet som hade barn under 18 år vecka 14, 2017.

Sammanfattning

En tredjedel av samtliga personer hade barn under 18 år, och det innebär att flera tusen barn hade föräldrar som var i hemlöshet under mätveckan. Hälften av kvinnorna och nästan 30 procent av männen hade barn under 18 år.

De flesta föräldrar som bodde tillsammans med sina barn, stadigvarande eller växelvis, hade någon form av långsiktigare boendelösning.

Nästan 1 500 föräldrar som bodde med minst ett av sina barn befann sig i en akut hemlöshetsituation.

En dryg tredjedel av alla föräldrar uppgavs ha hamnat i hemlöshet till följd av att de inte hade godkänts på den ordinarie bostadsmarknaden. Svårigheter att komma in på både bostadsmarknaden och arbetsmarknaden är tydlig för de föräldrar som bor med sina barn.

De föräldrar som inte hade sina barn boende hos sig hade mer omfattande behov av stöd, insatser och behandling. Både missbruk och psykisk ohälsa var betydligt vanligare bland dessa föräldrar. Cirka en tredjedel av de föräldrar som bodde tillsammans med sina barn hade inga behov, utöver boendet.

För drygt en fjärdedel av föräldrarna som bodde med sina barn visste uppgiftslämnaren inte var föräldern bodde innan hen hamnade i den aktuella hemlösheten.

De flesta personerna är ensamstående

Det var endast 15 procent av samtliga personer i hemlöshet som bodde med en partner under mätveckan. Männen levde i något större utsträckning själva, 13 procent av männen levde med en partner och 18 procent av kvinnorna. Drygt 40 procent av alla som levde med en partner bodde i en lägenhet med ett socialt eller kommunalt kontrakt. Drygt 20 procent av alla som levde med sin partner befann sig i en akut hemlöshetsituation.

En stor andel av dem som levde tillsammans med en partner hade barn, 73 procent.

Personer med barn under 18 år

En dryg tredjedel, cirka 11 400 personer, av samtliga hemlösa i kartläggningen hade barn under 18 år. Det är i princip lika många personer som uppgavs ha barn i Socialstyrelsens kartläggning 2011.

För nästan 1 800 av de hemlösa personerna i kartläggningen saknar Socialstyrelsen information om huruvida personerna hade barn eller inte. För nästan 1 500 av dem fylldes svarsalternativet ”Vet ej” i, för frågan om huruvida den hemlösa personen har barn. Det finns flera skäl till det; det kan till exempel vara så att uppgiftslämnaren inte kände till om de hemlösa hade barn eller att personen själv inte ville uppge att hen hade barn. Oavsett orsak, bör resultaten i detta avsnitt tolkas som ett minimum av antalet hemlösa föräldrar och därmed även uppgifterna om deras barn.

Fler kvinnor än män har barn

Hälften av de hemlösa kvinnorna hade barn under 18 år och drygt en fjärdedel av männen hade det, 28 procent. Även *antalet* kvinnor som hade barn under mätveckan var något större än bland männen: drygt 6 000 kvinnor och drygt 5 300 män var föräldrar.

Drygt 40 procent av alla föräldrarna var födda i Sverige. Vid förra kartläggningen 2011 var antalet föräldrar födda utomlands cirka 5 000. I årets kartläggning var det betydligt fler, och drygt 7 000 föräldrar var utlandsfödda.

Tabell 63. Hemlösa personer som hade barn under vecka 14, 2017. Antal och andel kvinnor, män och totalt antal personer som har barn.

Barn under 18 år:	Antal kvinnor	Andel kvinnor	Antal män	Andel män	Totalt* antal	Total andel
Ja	6 014	50	5 345	28	11 427	36
Nej	6 068	50	13 839	72	19 987	64
Totalt	12 082	100	19 184	100	31 388	100

* Totalt antal personer som uppgavs ha barn, oavsett uppgift om kön. Annat kön ingår i det totala antalet, 122 varav 42 hade barn. Vet ej = 1 449 och uppgift saknas = 335. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Nästan hälften av föräldrarna hade ett barn, men det var inte ovanligt att de hade två eller tre barn. Det var 29 procent av föräldrarna som hade två barn och 14 procent som hade tre barn, av de personer där det är känt hur många barn de hade.

Tabell 63. Antal föräldrar och deras barn under 18 år, vecka 14, 2017. Män, kvinnor och totalt antal föräldrar.

Antal barn	Kvinnor	Män	Totalt antal föräldrar*
1	2 521	2 424	4 974
2	1 761	1 522	3 299
3	900	708	1 618
4	414	316	735
5	195	144	343
6	75	67	143
7	27	31	59
8	31	24	55
Uppgift om antal barn saknas:	90	109	201
Totalt	6 014	5 345	11 427

*Totalt antal personer som uppgavs ha barn, oavsett uppgift om kön. Av de som har uppgett "Annat kön" har 42 personer barn under 18 år, 17 av dem hade 1 barn, under vecka 14, 2017. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Sammantaget hade minst 24 150 barn någon förälder i hemlöshet under vecka 14.⁹

⁹ Antalet barn är en summering av samtliga ensamstående personers barn och samtliga sammanboende personers barn dividerat med två.

Fler mammor än pappor har kontakt med sina barn

De allra flesta personerna i hemlöshet hade någon form av kontakt med sina barn. Det var vanligare att mammorna bodde med sina barn än att papporna gjorde det. Av de hemlösa föräldrarna som bodde med sina barn, stadigvarande eller växelvis, var 69 procent kvinnor och 31 procent män. Den omvända fördelningen gäller för föräldrarna som *inte* bodde med sina barn, där 71 procent var män och 29 procent var kvinnor.

Nästan 800 personer hade *ingen* kontakt alls med något av sina barn, och de flesta av dem är pappor. Det var 11 procent av papporna som inte hade någon kontakt alls med något av sina barn och 3 procent av mammorna.

De flesta föräldrarna är ensamstående

Nästan två av tre föräldrar bodde tillsammans med minst ett av sina barn, stadigvarande eller växelvis. Mer än hälften av dessa föräldrar var ensamstående, medan 45 procent av dem levde tillsammans med en partner.

Det var drygt 5 750 barn som bodde stadigvarande med en ensamstående förälder i någon form av hemlöshet under mätveckan.

Tabell 64. Antal föräldrar i hemlöshet som bodde själv eller med partner och utan barn eller med minst ett av sina barn, vecka 14, 2017.

Har barn och ...	bor själv	bor med partner	Totalt
bor med minst ett barn	3 550	2 873	6 423
bor inte med något av sina barn	3 361	308	3 669
Totalt	6 911	3 181	10 092

Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Sammantaget skattas 10 500–15 000 barn ha bott i någon form av hemlöshet under mätveckan, stadigvarande eller växelvis. Ytterligare 3 600–7 300 barn skattades ha föräldrar som var i hemlöshet, där deras kontakt var regelbunden, sporadisk eller saknades helt.¹⁰ Skattningarnas intervall beror främst på att Socialstyrelsen saknar uppgifter om ifall båda föräldrarna ingår i kartläggningen, i de fall föräldern inte har barnen stadigvarande boende hos sig.

Föräldrars behov utöver boende

Ungefär hälften av alla föräldrar, nästan 4 800 personer, var i behov av ekonomiskt bistånd eller skuldsanering. I övrigt är det stor skillnad på vilka behov föräldrarna hade som levde tillsammans med sina barn jämfört med de föräldrar som *inte* gjorde det.

De föräldrar som *inte* bodde tillsammans med sina barn är på övergripande nivå en grupp med mer omfattande problem och behov av stöd, insatser och behandling. Mer än hälften av dessa föräldrar hade behov av insatser och behandling på grund av missbruk och nästan 40 procent av föräldrarna hade psykisk ohälsa. Ungefär var femte förälder hade problem i familjen och lika många hade olika fysiska besvär. Bland dessa föräldrar var det också relativt

¹⁰ Antalet barn har beräknats utifrån de uppgifter Socialstyrelsen fått om *antalet barn* de hemlösa har och om *föräldrarna bor* eller vilket typ av *kontakt* de har med sina barn.

vanligt med behov av stöd och bistånd på grund av att de saknade arbete eller sysselsättning.

För föräldrarna som *bodde* med sina barn var däremot behovet av insatser inte lika omfattande. En tredjedel av dessa föräldrar uppgavs inte ha några andra behov utöver boendet, vilket gällde nästan 1 700 föräldrar. Knappt en femtedel av föräldrarna som levde med minst ett av sina barn hade behov av stöd till följd av arbetslöshet eller brist på sysselsättning. Familjeproblem eller psykisk ohälsa uppgavs cirka 10 procent av dessa föräldrar ha.

Tabell 65. Behov som föranleder stöd, insatser, behandling eller omvårdnad för föräldrar som bor respektive inte bor med sina barn, vecka 14, 2017. Andel.

Behov som föranleder insatser, stöd, behandling eller omvårdnad (utöver boendet) Fler alternativ kunde anges	Föräldrar som <u>inte</u> bor med något barn (n = 3 533)	Föräldrar som bor med minst 1 barn (n = 5189)
Ekonomiska problem (behov av ekonomiskt bistånd eller skuldsanering)	55	49
Missbruk eller beroende	52	3
Psykisk ohälsa (behov av psykiatrisk vård och behandling)	37	10
Brist på sysselsättning/arbete	28	19
Familjeproblem (i relationen med barn, partner eller föräldrar)	20	12
Kroppsliga/fysiska/somatiska besvär (behov av sjukvård/behandling)	18	9
Inga behov	9	32
Våld i nära relation	5	8

Föräldrar i olika hemlöshetssituationer

Både för de vuxna och för deras barn skiljer sig levnadssituationen och förutsättningarna åt beroende på i vilken hemlöshetssituation och boendeform de befinner sig. De flesta som var hemlösa och föräldrar under mätveckan bodde inom den sekundära bostadsmarknaden, nästan 54 procent av alla föräldrar befann sig i situation 3.

Drygt 20 procent av alla som hade omyndiga barn befann sig i akut hemlöshet. Det är en form av akut och kortsiktigt boende som inte kan betraktas som ett tryggt och stabilt boende eller hem för barn. I årets kartläggning var det är drygt 800 fler föräldrar som befann sig i akut hemlöshet jämfört med kartläggningen 2011 [4].

Personer som befann sig i situation 4 var i genomsnitt yngre och de var också föräldrar i en något lägre utsträckning, 16 procent av alla föräldrar. Även om dessa familjer bodde i en hemmiljö hos privatpersoner finns det ett mått av otrygghet, inte minst för barnen, eftersom det är en tillfällig lösning i någon annans bostad. Av alla personer i situation 4 var det en tredjedel som hade barn under 18 år.

Knappt en tiondel av alla föräldrar var i situation 2, vistades på olika hem, institutioner eller anstalter, där barn sällan får eller bör vistas.

Tabell 66. Antal personer i respektive hemlöshetssituation som hade barn under 18 år, vecka 14, 2017. Antal och andel föräldrar och personer.

Hemlöshetssituation:	Antal föräldrar:	Andel föräldrar:	Andel personer totalt (n = 32 398)
Hemlöshetssituation 1 (akut hemlöshet)	2 312	21	18
Hemlöshetssituation 2 (institution, stödboende)	1 010	9	15
Hemlöshetssituation 3 (sekundära bostadsmarknaden)	6 025	54	49
Hemlöshetssituation 4 (eget ordnat kortsiktigt boende)	1 820	16	18
Totalt*	11 167	100	100
Vet ej (uppgiftslämnaren vet inte om de har barn)	1 316		

* Totalt personer oavsett uppgift om kön där uppgift om hemlöshetssituation och barn finns. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Föräldrarnas födelse land varierar i de olika hemlöshetssituationerna. Det var drygt 75 procent av föräldrarna i situation 1 som var utlandsfödda, medan drygt 70 procent av föräldrarna i situation 2 var födda i Sverige. Knappt hälften av föräldrarna i de två andra hemlöshetssituationerna, 3 och 4, var födda i Sverige.

Tabell 67. Födelse land eller världsdelen för personer som hade barn under 18 år i respektive hemlöshetssituation, vecka 14, 2017. Andel.

Födelse land eller världsdelen:	Föräldrar i situation 1 (n = 2 262)	Föräldrar i situation 2 (n = 985)	Föräldrar i situation 3 (n = 5 775)	Föräldrar i situation 4 (n = 1 768)
Sverige	24	73	41	48
Annat nordiskt land	1	3	2	2
Övriga Europa (inkl. Ryssland)	10	4	7	8
Mellanöstern *	36	7	26	24
Övriga Asien	5	2	6	3
Afrika	21	9	16	13
Sydamerika	1	2	2	2
Totalt	100	100	100	100

* Bahrain, Cypern, Förenade Arabemiraten, Irak, Iran, Israel, Jemen, Jordanien, Kuwait, Libanon, Oman, Qatar, Saudiarabien, Syrien, inkl. Turkiet. Totalt kom 42 föräldrar från Nord- och Centralamerika och 33 från annan världsdelen.

Föräldrarnas tidigare boendesituation

Nästan en av tre föräldrar hade haft en egen bostad eller ett andrahandskontrakt innan de hamnade i den hemlöshetssituationen som de befann sig i under vecka 14.

För en dryg fjärdedel av föräldrarna som bodde med sina barn under mätveckan visste uppgiftslämnaren inte var de bodde innan den aktuella hemlöshetssituationen. Mot bakgrund av att dessa föräldrar bodde med sina barn, stadigvarande eller växelvis, kan det tyckas anmärkningsvärt att sådan kunskap är okänd, inte minst för verksamheter inom socialtjänsten som ska ha ett barnperspektiv och även ska beakta barnens situation.

Det var 13 procent av föräldrarna som innan den nuvarande hemlöshetssituationen hade bott inneboende eller med tillfälligt kontrakt hos släkt, bekanta eller privatpersoner (situation 4). Lika stor andel av föräldrarna hade bott i akut hemlöshet.

Tabell 68. Tidigare boendesituation för föräldrar som bodde respektive inte bodde med minst ett av sina barn samt föräldrar totalt, vecka 14, 2017. Antal.

Tidigare boendesituation:	Antal föräldrar som bodde helt eller växelvis med sina barn	Antal föräldrar som <u>inte</u> bodde med sina barn	Totalt antal föräldrar*
Eget ordinärt boende (förstahandskontrakt eller ägde sin bostad)	1 287	816	2 247
Hemlöshetssituation 4 (bor hos släkt/vänner, tillfälligt kontrakt/inneboende max 3 mån.)	856	548	1 496
Hemlöshetssituation 1 (utomhus, tält, husvagn, härbärge, akutboende m.fl.)	744	614	1 443
Hemlöshetssituation 2 (institution, vårdinrättning, HVB, kriminalvård, stödboende m.fl.)	244	682	1 022
Andrahandsboende (kontrakt minst 3 mån.)	614	256	916
Hemlöshetssituation 3 (i tränings-/försökslägenhet, socialt kontrakt o dyl.)	521	322	903
Migrationsverkets boende, flyktingförläggning, asylboende m.m.	553	57	652
Hos föräldrarna	233	173	436
Alltid utomlands	55	1	56
Annat/vet ej	1 496	376	2 150
Totalt	6 607	3 845	11 321

*Totalt antal föräldrar oavsett uppgift om kön. Det interna bortfallet på denna fråga var ... Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Faktorer som bidragit till föräldrarnas hemlöshet

Den enskilt vanligaste faktorn som bidragit till föräldrarnas hemlöshet var att de inte godkänts på den ordinarie bostadsmarknaden. För drygt 3 650 föräldrar, av nästan 10 300, uppgavs detta ha bidragit till den hemlöshetssituation som de befann sig i under mätveckan.

Faktorer bakom hemlöshet för föräldrar som inte bor med sina barn
Precis som för resultaten om föräldrarnas behov av stöd och insatser uppges olika faktorer ha bidragit till hemlösheten för föräldrarna som *bor* med sina barn respektive för de som *inte bor* med sina barn.

För de föräldrar som *inte* har sina barn boende hos sig är missbruk den vanligaste faktorn som ansågs ha bidragit till föräldrarnas hemlöshet. För nästan en tredjedel ansågs psykisk ohälsa och att föräldrarna inte godkänts på den ordinarie bostadsmarknaden vara faktorer bakom hemlöshetssituationen.

Arbetslöshet, avhysning från tidigare bostad och skilsmässa/separation var också faktorer som bidragit till dessa föräldrars hemlöshet.

Tabell 69. Faktorer som bidragit till hemlöshet för föräldrar som inte bor med sina barn under 18 år, vecka 14, 2017. Andel.

Faktorer som bidragit till föräldrarnas nuvarande hemlöshetssituation: Flera alternativ kunde anges	Andel (n = 3 664)
Missbruks- och beroendeproblem	56
Psykisk ohälsa	31
Godkänns inte som hyresgäst på den ordinarie bostadsmarknaden	30
Arbetslöshet/ingen stadigvarande inkomst	27
Vräkningar på grund av obetald hyra/störningar/annan vräkningssgrund	24
Skilsmässa/separation	24
Saknar ordnat boende efter institutionsplacering, kriminalvård	15
Våld i nära relation	9
Konflikt i familjen	9
Fysisk/somatisk ohälsa	4
Annat	10

Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Faktorer bakom hemlösheten för mammor och pappor som bor med barn

Drygt 4 500 kvinnor och 1 800 män i kartläggningen bodde tillsammans med minst ett av sina barn, under vecka 14. Cirka 40 procent av dem befann sig i hemlöshet till följd av att de inte hade godkänts på den ordinarie bostadsmarknaden, vilket motsvarade drygt 2 300 föräldrar.

Att föräldrarna saknade en stadigvarande inkomst eller var arbetslösa uppgavs också vara en faktor som bidragit till deras situation, och det gällde för 23 procent av kvinnorna och 25 procent av männen. För kvinnorna var det också relativt vanligt att de hade varit med om våld i en nära relation och en skilsmässa eller separation, vilket hade bidragit till deras hemlöshet. Däremot var det ovanligt att missbruk, fysisk och psykisk ohälsa och tidigare institutionsvård uppgavs ha bidragit till dessa föräldrars nuvarande hemlöshets-situation.

För en dryg tiondel av kvinnorna och männen uppgavs avhysning från bostad vara en bidragande faktor till deras hemlöshets-situation. Eftersom

dessa föräldrar bodde med sina barn i hemlöshetssituationer under mätveckan är det mycket som talar för att de även hade barnen boende hos sig innan.

Tabell 70. Faktorer som bidragit till hemlöshet för kvinnor respektive män som bor, helt eller delvis, med barn under 18 år vecka 14, 2017. Antal kvinnor och andel kvinnor och män.

Faktorer som bidragit till föräldrarnas nuvarande hemlöshetssituation Flera alternativ kunde anges	Antal kvinnor	Andel kvinnor (n = 4 087)	Andel män (n = 1 811)
Godkänns inte som hyresgäst på den ordinarie bostadsmarknaden	1 545	38	43
Arbetslöshet/ingen stadigvarande inkomst	947	23	25
Våld i nära relation	856	21	1
Skilsmässa/separation	649	16	10
Vräkningar på grund av obetald hyra, störningar eller annan vräkningsgrund	521	13	12
Konflikt i familjen	323	8	4
Psykisk ohälsa	286	7	5
Missbruks- och beroendeproblem	173	4	6
Fysisk/somatisk ohälsa	78	2	2
Saknar ordnat boende efter institutionsplacering, kriminalvård	60	1	3
Annat	1138	28	41

Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 201

Flest föräldrar bor med barn på den sekundära bostadsmarknaden

De flesta föräldrarna som bodde med sina barn, stadigvarande eller växelvis, levde i någon långsiktigare boendeform. Drygt 4 250 föräldrar bodde inom den sekundära bostadsmarknaden, i hemlöshetssituation 3.

Nästan 1 500 föräldrar befann sig i en akut hemlöshetssituation tillsammans med minst ett av sina barn under mätveckan. Drygt 700 av personerna i situation 4 bodde tillsammans med sina barn och logiskt nog var det inte många föräldrar som befann sig på HVB, stödboende eller institutioner som kunde bo med sina barn.

Tabell 71. Antal föräldrar som bodde, stadigvarande eller växelvis, med minst ett av sina barn i respektive hemlöshetssituation, vecka 14, 2017.

Hemlöshetssituation:	Antal föräldrar:	Andel föräldrar:
Hemlöshetssituation 3	4 285	64
Hemlöshetssituation 1 (akut hemlöshet)	1 480	22
Hemlöshetssituation 4	729	11
Hemlöshetssituation 2	96	1
Annat/vet ej	77	1
Totalt	6 667	100

Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Föräldrar och barn i långsiktiga boenden

Mer än hälften av alla som hade barn under 18 år befann sig alltså i hemlöshetssituation 3 under mätveckan. Två av tre föräldrar i denna situation var ensamstående. Drygt hälften av kvinnorna hade barn medan knappt en tredjedel av männen hade det.

Inom situation 3 hade nästan 75 procent av föräldrarna som *bodde* med sina barn en lägenhet med ett socialt eller kommunalt kontrakt. Andra typer av boenden inom den sekundära bostadsmarknaden förekommer mer sällan bland de föräldrar som bodde helt eller växelvis med sina barn.

Antalet personer som var i denna situation är fler i årets kartläggning jämfört med 2011, och det gäller även antalet föräldrar. Nästan 500 fler föräldrar bodde med sina barn inom situation 3 nu, i jämförelse med 2011 [4].

Tabell 72. Antal föräldrar som bodde, helt eller växelvis, med minst ett av sina barn i olika boenden inom hemlöshetssituation 3, vecka 14, 2017.

Boende inom sekundära bostadsmarknaden (situation 3):	Totalt antal föräldrar som bor helt/växelvis med barn:
Socialt kontrakt, kommunalt kontrakt	3 163
Försökslägenhet, övergångslägenhet	466
Genomgångsbostad	339
Referensboende, träningslägenhet	294
Bostad först - ej personer med eget förstahandskontrakt	23
Totalt i hemlöshetssituation 3	4 285

Antal hemlösa i situation 3 som har barn: 6 034 Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Nästan hälften av personerna som innan denna hemlöshetssituation haft ett eget boende eller förstahandskontrakt eller ägt sin bostad, hade barn under 18 år.

Drygt 40 procent av föräldrarna i denna situation var födda i Sverige. Av dem som var födda utomlands hade 40 procent levt i Sverige i minst åtta år.

Föräldrar och barn i akut hemlöshet

De boendeformer som finns inom akut hemlöshet är generellt vare sig ämnade för eller anpassade till barns behov. Nästan 1 500 föräldrar (av drygt 2 300) som befann sig i akut hemlöshet bodde, stadigvarande eller växelvis, med sina barn. De var dubbelt så många som de föräldrar som *inte* bodde med sina barn.

De flesta föräldrarna, drygt 1 050, bodde med barnen antingen på vandrarhem och hotell eller på jourboende och korttidsboende.

Tabell 73. Antal föräldrar som bodde, helt eller växelvis, med minst ett av sina barn i olika boenden inom hemlöshetssituation 1, vecka 14, 2017.

Boende inom akut hemlöshet: (hemlöshetssituation 1)	Antal personer som bor helt/ växelvis med sina barn:	Antal föräldrar som <u>inte</u> bor med något av sina barn	Totalt antal personer som har barn
Hotell, vandrarhem	675	204	907
Tillfälligt logi (jourboende, korttidsboende)	382	138	538
Skyddat boende, kvinnojour	226	49	280
Härbärge, akutboende	141	168	334
Tält, bil, båt, husvagn, campingstuga, sommarstuga utan vatten och avlopp	44	61	114
Offentliga utrymmen, utomhus	8	110	138
Hemlöshetssituation 1 – ospecificerat boende	1	5	7
Totalt i hemlöshetssituation 1	1 480	735	2 318

Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

Som framgått förekommer det att barn följer med sina föräldrar även in i akuta hemlöshetssituationer. Nära 1 100 barn bodde *stadigvarande* med en ensamstående förälder som var i akut hemlöshet under mätveckan, och ytterligare minst 890 barn bodde växelvis hos en förälder i akut hemlöshet.

Tabell 74. Antal barn som bodde stadigvarande med sin förälder i akut hemlöshet, och förälder med eller utan partner, vecka 14, 2017.

Hemlöshetssituation 1	
Män och kvinnor som bor med <i>eller</i> utan partner:	Antal barn som bor stadigvarande hos föräldern:
Män med partner	970
Män utan partner	46
Kvinna med partner	808
Kvinna utan partner	1 034

Observera att det inte finns uppgifter om hur kontakten med barnen ser ut för samtliga hemlösa personer med barn, så siffrorna på antal föräldrar och barn är därmed en underskattning. Källa: Socialstyrelsens hemlöshetsenkät vecka 14, 2017.

EU- och EES-medborgare som lever i akut hemlöshet

Många EU- och EES-medborgare som vistas i Sverige tillfälligt lever i akut hemlöshet. I Socialstyrelsens uppdrag ingår att redovisa hemlösheten för EU- och EES-medborgare separat. I detta avsnitt presenteras en övergripande bild av omfattningen och en fördjupad bild av den akuta hemlöshet som EU- och EES-medborgarna befinner sig i.

Hemlösa EU- och EES-medborgare

Med hemlösa EU- och EES-medborgare avses personer från andra länder inom EU eller EES som befinner sig tillfälligt i Sverige (upp till tre månader) och är i en akut hemlöshet, det vill säga hemlöshetssituation 1.

Med *akut hemlöshet* avses personer som är hänvisade till olika former av akuta boenden (i det här fallet främst härbärgen), och personer som sover utomhus, i offentliga utrymmen, trappuppgångar, tält, bilar, husvagnar eller motsvarande.

Nedan används benämningen *hemlösa EU-medborgare*.

Sammanfattning

EU-medborgare som vistas tillfälligt i landet finns i många av Sveriges kommuner. Majoriteten av kommunerna uppgav att de *kan* komma i kontakt med hemlösa EU-medborgare.

Av intervjuerna framgår att många av EU-medborgarna som lever i akut hemlöshet sover utomhus eller i bilar, tält, kojor och liknande när de är här. Diskriminering och brist på försörjningsmöjligheter bidrar till att personerna lämnar sina hemländer och reser till Sverige för att försöka skaffa någon form av inkomst. Många av personerna lever under fattiga och mycket enkla förhållanden även i sina hemländer. Motivationen är ofta att försöka skapa ett bättre liv för sina barn, att kunna försörja sig, sin familj och släkt och att förbättra sin levnadsstandard hemma.

De hemlösa EU-medborgarnas behov är ofta de mest grundläggande, exempelvis möjlighet att sköta sin hygien, ha rena kläder, värma sig och få någon form av inkomst. Informanterna ser också att de har ett behov av förbättrad hälsa och tandvård.

Kommuner och verksamheter som kan möta hemlösa EU-medborgare

Den första inventeringen av verksamheter som möter hemlösa personer resulterade i att 1 489 verksamheter rapporterades in från 307 av landets kommuner och storstädernas stadsdelar. En knapp tredjedel av dessa verk-

samheter, 468 stycken, uppgav att de skulle kunna möta hemlösa personer som befinner sig tillfälligt i Sverige¹¹.

Det andra utskicket, med webbenkäten, resulterade i att drygt två tredjedelar av Sveriges kommuner svarade att verksamheter inom socialtjänsten kom i kontakt med hemlösa EU- och EES-medborgare och tredjelandsmedborgare som befinner sig tillfälligt i Sverige. I Stockholm, Göteborg och Malmö fanns även stadsövergripande verksamheter som uppgav att de kom i kontakt med denna målgrupp.

Mer än 100 verksamheter inom idéburen sektor svarade i webbenkäten att de kom i kontakt med hemlösa EU- och ESS-medborgare. Även verksamheter inom hälso- och sjukvården, främst beroendemottagningar och ungdomsmottagningar, samt kvinnojourer uppgav att de kunde komma i kontakt med denna grupp. Kriminalvården svarade övergripande att hemlösa EU- och EES-medborgare *kan* förekomma både på häkten och i anstalter.

Tabell 75. Antal kommuner och antal verksamheter som uppgav att de kan möta hemlösa EU- och EES-medborgare, februari 2017.

Verksamheter och huvudmän	Antal
Kommuner och stadsdelarna i Stockholm, Göteborg & Malmö:	212 (av 316)
Verksamheter inom kommunal socialtjänst:	372
Verksamheter inom idéburen sektor (inkl. trossamfund):	135
Verksamheter inom hälso- och sjukvård:	87
Kvinnjourer:	34
Häkten och anstalter inom kriminalvården:	114
Totalt antal verksamheter:	970

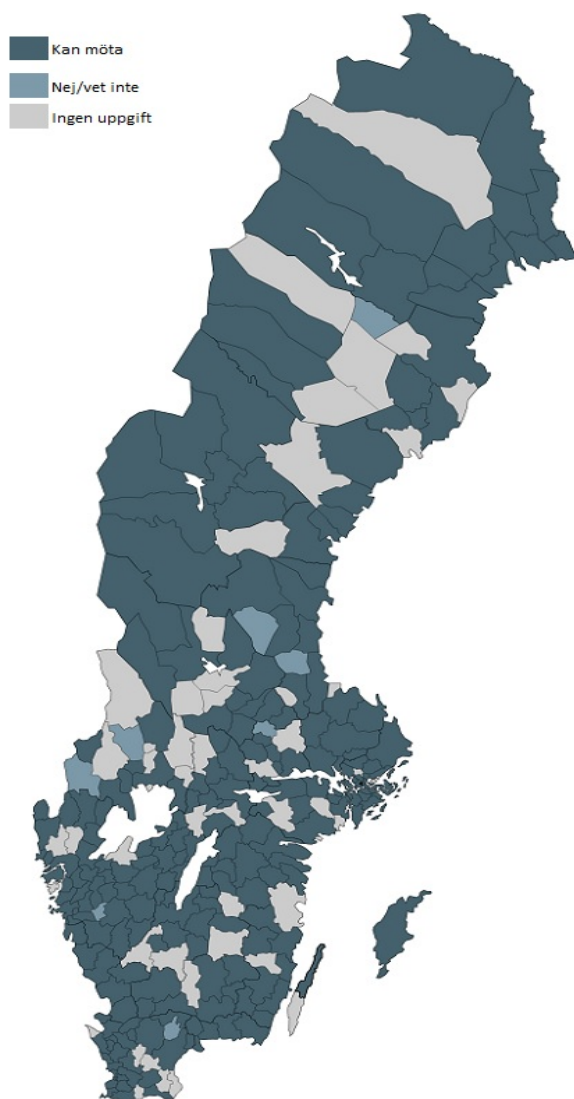
Källa: Socialstyrelsens webbenkät januari-februari 2017, inför kartläggningen.

EU- och EES-medborgare i akut hemlöshet – i stora delar av landet

EU- och EES-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige finns sedan några år tillbaka i stora delar av landet [7, 8]. Verksamheter över hela Sverige meddelade till Socialstyrelsen att de kan komma i kontakt med EU-medborgare som lever i akut hemlöshet. Få av de verksamheter som Socialstyrelsen hade kontakt med inledningsvis och under förstudien kunde däremot uppge hur många hemlösa EU-medborgare som befann sig på respektive ort. Det beror bland annat på att dessa personer är rörliga och endast befinner sig i landet tillfälligt. Långt ifrån alla har någon kontakt med sociala myndigheter under sin vistelse i Sverige. De flesta kommunala socialtjänstverksamheter träffar endast ett fåtal EU-medborgare [8].

¹¹ Kartläggningens olika steg redovisas på sidan 12. För utförligare beskrivning av inventeringen se Metodbilaga 1, under rubriken *Många olika aktörer*.

Figur 3. Kommuner vars socialtjänst inför kartläggningen uppgav att de kommer i kontakt med eller kan möta hemlösa EU- och EES-medborgare, oktober 2016–februari 2017.

Högsby kommun ingår inte eftersom de meddelade att de inte ville delta i inventeringen och kartläggningen. Källa: Socialstyrelsens inventering 2016–2017 och webbenkät februari 2017

Socialstyrelsens granskning av 101 kommuners webbplatser visar att ett 20-tal kommuner har information om hemlösa EU-medborgare på sina webbplatser. Endast ett fåtal (4 stycken) kommuner upplyser om att det i kommunen bedrivs någon form av uppsökande verksamhet som är riktad till hemlösa EU- och EES-medborgare, varav tre gör det i samarbete med frivilligorganisationer.

Socialt arbete som är riktat till denna målgrupp bedrivs främst inom den idéburna sektorn. I flera av de större och mellanstora städerna har Stadsmissionen/Crossroads, Frälsningsarméns EU-center eller Diakoncentrum verksamheter med en uppbyggd struktur för att möta EU- och EES-medborgare. Verksamheterna arbetar främst med att ge information och råd och tillgodose basbehov för EU- och EES-medborgare som vistas tillfälligt i landet [9].

Dessa verksamheter möter de EU-medborgare som besöker dem, vilket inte motsvarar alla hemlösa EU-medborgare som vistas i landet.

I Socialstyrelsens kartläggning 2013 stod ideella verksamheter för mer än 90 procent av antalet hemlösa personer utan uppehållstillstånd som rapporterades in. Sammanlagt 370 hemlösa personer rapporterades under ett mät-dygn, från 29 av 77 verksamheter [5]. Mörkertalet kan vara stort och enkätundersökningen ansågs av flera skäl inte fånga in alla hemlösa EU-medborgare som då vistades i landet, konstaterades i rapporten. Två år senare uppskattades det att cirka 5 000 utsatta EU-medborgare som saknade uppehållsrätt vistades i Sverige [8].

Sammantaget är det mycket som talar för att omfattningen av EU-medborgare i akut hemlöshet våren 2017 var flera tusen personer.

EU-medborgarna är en heterogen grupp som till stora delar klarar sig själva, har begränsad kontakt med svenska myndigheter och är rörliga, och antalet som vistas här varierar under året. Många EU-medborgare uppgav i Socialstyrelsens tidigare kartläggning att de inte var hemlösa i sina hemländer [5]. I nästa avsnitt ges en fördjupad bild av de hemlösa EU-medborgarna och under vilka förhållande de lever när de vistas i Sverige.

EU-medborgare som lever i akut hemlöshet – en fördjupad bild

För att få fördjupad kunskap om hemlöshet bland EU- och EES-medborgare som befinner sig tillfälligt i landet har Socialstyrelsen intervjuat personer som arbetar med denna målgrupp. De intervjuade arbetar i huvudsak uppsökande eller har fältverksamhet och flera av dem besöker också platser där EU-medborgarna bor och sover. Intervjupersonerna har kännedom om och kan beskriva EU-medborgarnas hemlöshet och levnadsförhållanden. De intervjuade arbetar i nio olika städer i Sverige. De arbetar delvis utifrån olika uppdrag och alla, utom EU-teamet i Stockholm stad, är EU-finansierade projekt eller anställda inom den idéburna sektorn. En av verksamheterna erbjuder primärvård. Verksamheterna beskrivs kortfattat i metodbilagan.

EU-medborgare lever i akut hemlöshet

EU-medborgarna sover i tält, skjul och kojor, under presenning, under bar himmel i parker, på trottoarer, under broar och lastbryggor, i de nio städer där de intervjuade arbetar. Inte sällan sover de hemlösa EU-medborgarna på lite undagömda platser och flera av dessa personer letar sovplats från dag till dag. Att personerna sover i bilar är relativt vanligt, antingen i en bil som de kommit hit med eller i en som de förvärvat här i Sverige. Bilarna parkerar de till exempel i skogsbyn, på en rastplats eller på en långtidsparkering eller andra undanskymda platser för att ha någonstans att sova. I några av städerna förekommer det att personer hyr ut sovplatser i bilar till de hemlösa EU-medborgarna. Det förekommer också att personerna bor i husvagnar.

De intervjuade uppger att de hemlösa EU-medborgarna oftast sover i sällskap med någon eller flera andra personer, det är osäkrare att sova ensam. Det förekommer också att hemlösa EU-medborgare sover på de natthärbärgen som finns i några av kommunerna; dessa härbärgen eller andra arrangemang har främst varit öppna under vintertid. De platser som finns på härbär-

gen räcker dock, enligt de intervjuade, inte till alla personer som har behov av att sova där. Några verksamheter (församlingar, frivilligorganisationer och kommuner) har ordnat andra former av tillfälligt logi under vintern. Vissa av kommunerna har tidigare ordnat en markplats eller camping dit EU-medborgarna har blivit hänvisade, och där har personerna kunnat ställa upp bilar, tält eller husvagnar under en lite längre period.

Flera av de intervjuade beskriver att de EU-medborgare som sover ute på trottoarer eller i parker och i bilar mer eller mindre regelbundet blir tillsagda av poliser att flytta på sig. Detta sker ibland flera gånger i veckan, ibland flera gånger per natt. Flera av de intervjuade säger att de hemlösa EU-medborgarna är vana vid att behöva flytta runt.

En av de intervjuade uttryckte det sammanfattningsvis som att dessa personers fokus är att få arbete eller någon annan form av försörjning när de kommer till Sverige och inte ett stabilt och tryggt boende. Vål här vill personerna också hushålla med de pengar de får. Trots att flera av EU-medborgarna är vana vid att flytta runt och bo under hemlösa förhållanden hindrar det inte att det finns en uttalad önskan om att ha en plats att sova och bo på under vistelsen här i Sverige.

EU-medborgarna som verksamheterna möter

Ingen av de intervjuade kan uppge omfattningen av hemlösa EU-medborgare i form av antal personer. De hemlösa EU-medborgare som de möter vistas tillfälligt i Sverige och är en rörlig och heterogen grupp. Vissa återkommer till Sverige och samma ort, andra återser inte de intervjuade mer. Antalet personer som vistas i respektive stad varierar också under ett år. Det är exempelvis inte ovanligt att EU-medborgare åker till hemlandet under sommaren för att komma tillbaka till Sverige på hösten. Det förekommer också att några åker hem och andra kommer istället, under årets gång. I flera av de stora städerna berättar de intervjuade att det finns hemlösa personer, från olika EU-länder, som de inte har kontakt med alls eller som de bara känner till. Sammantaget gör det här att det är väldigt svårt att ange antalet hemlösa EU-medborgare i konkreta siffror. I de mindre städerna känner de intervjuade ofta till de hemlösa EU-medborgare som vistas i staden, även om de inte har en upparbetad kontakt med alla.

De intervjuade möter både hemlösa män och kvinnor. Fördelningen anses vara relativt jämn, men möjligen vistas en aning fler män på dessa orter. Det flesta hemlösa EU-medborgare uppfattas vara mellan 18 och 50 år, även om det finns några som är lite yngre och några personer som är i 60-årsåldern. De flesta av de hemlösa EU-medborgarna vistas här i sällskap med andra. Det är inte ovanligt att par och andra familjekonstellationer reser hit tillsammans. De kan även komma hit och vistas här tillsammans med andra släktingar eller bekanta.

Det är ovanligt att hemlösa EU-medborgare har med sig sina minderåriga barn, men flera av dem har barn, och även barnbarn, som är kvar i hemlandet. Att försörja barnen beskrivs som en motivation till att komma till Sverige samtidigt som de som är föräldrar har en stark längtan efter sina barn när de vistas här.

Majoriteten av de personer som de intervjuade möter i sin uppsökande verksamhet är från Rumänien. Flera berättar även att det finns hemlösa EU-medborgare som är från Bulgarien och på några orter är det fler från Bulgarien än Rumänien. Det finns även hemlösa EU-medborgare från andra länder, exempelvis Polen. De flesta hemlösa EU-medborgarna är romer som kommer från olika delar av Rumänien och Bulgarien. Personerna kommer oftast från fattiga förhållanden och lever på landsbygden, inte sällan utanför mindre städer och byar.

Tillfällig hemlöshet – ett vanligt tillstånd

Trots att dessa personer lever i akut hemlöshet när de vistas i Sverige tror de intervjuade inte att personerna själva betraktar sig som hemlösa, eftersom de är här tillfälligt för att tjäna pengar och har någon form av boende i hemlandet. Några av de hemlösa EU-medborgarna har uttryckt att de ser sig som tillfälligt hemlösa (i bemärkelsen utan boende) när de är här i Sverige. Det finns även några EU-medborgare som är hemlösa här och saknar en bostad i hemlandet. Samtidigt är det ingen av de intervjuade som har hört att dessa EU-medborgare talar om sig som ”hemlösa”, det är inte ett begrepp som personerna själva använder. ”*Jag tror att de ser att det här är ett normalt tillstånd*”, som en av de intervjuade formulerade det.

Många av EU-medborgarna har uttryckt att de vill ha någonstans att sova när de är här, men personernas krav på boende är inte höga. Flera av de intervjuade berättar att de hemlösa EU-medborgarna anser att de skulle klara sig själva och vara nöjda med en plats där de fick vistas i bil, husvagn eller tält, i kombination med en möjlighet att kunna sköta sin hygien. Alternativt att dessa hemlösa personer kunde få någon form av tak över huvudet eller ha tillgång till el till sin bil eller husvagn under den kalla delen av året, för att kunna få värme under nätterna.

Diskriminering och brist på försörjning

Orsaken till att EU-medborgarna kommer till Sverige kan, utifrån intervjuerna, förenklat sammanfattas i ett ord: fattigdom. *Drivkraften är att fly bort från fattigdom*, som en av informanterna uttryckte det. Ofta är motivationen att försöka skapa ett bättre liv för sina barn och att tjäna ihop pengar för att försörja sig och sin familj och släkt. Några av de intervjuade har även tagit upp diskriminering som en grundorsak till varför EU-medborgarna kommer hit. Diskrimineringen av romer i hemländerna innebär att många av dem inte lever integrerat i samhället. De har svårt att få arbete och bostäder och flera av dem har begränsad utbildning.

Många av de EU-medborgare som kommer hit har, enligt de intervjuade, uttryckt att de vill arbeta, men över lag finns det begränsade möjligheter att få arbete här. Det faktum att få kan tala svenska och många enbart har grundskoleutbildning samt saknar kunskaper om det svenska samhället bidrar till att det svårt att få arbete här.

Vissa EU-medborgare säljer så kallade gatutidningar som finns på flera orter, till exempel *Faktum*. I några av de mindre städerna har EU-medborgare fått arbetsuppgifter, exempelvis att tillverka och sälja olika former av hantverk. Den typ av tillfälliga arbeten som finns att utföra är ofta praktiska och en sysselsättning som initierats av olika engagerade privatpersoner. Det

förekommer också att EU-medborgarna får tillfälliga arbetsuppgifter och arbetar svart (utan skatt, sociala avgifter och anställningsskydd). Även om denna typ av arbete inte ger så mycket pengar, upplevs det som bättre än att tigga. *Det är lätt att utnyttja de här människorna för att de behöver överleva*, konstaterade en av de intervjuade angående att EU-medborgarna erbjuds svartjobb.

Majoriteten av EU-medborgarna försöker skaffa pengar genom att sitta med en mugg utanför affärer eller andra platser. Ett annat vanligt sätt för dem att tjäna pengar är att samla burkar och flaskor för att få pant. Att sitta och tigga är troligen något mer vanligt förekommande bland de kvinnliga EU-medborgarna, medan männen oftare samlar burkar och flaskor. Att kvinnor generellt får mer pengar när de passivt tigger än vad män får är en spridd uppfattning som troligen påverkat denna fördelning, enligt de intervjuade. Tigga eller samla pantflaskor kan också betraktas av EU-medborgare som ett slags arbete i bemärkelsen en sysselsättning som ger en inkomst, menar en annan intervjuperson. Någon av de intervjuade säger också att EU-medborgare musicerar på olika offentliga utrymmen för att få pengar.

Att de kommit till Sverige och just den stad eller ort där de befinner sig baseras oftast på kontakter och hörsägen, och det är med andra ord tämligen slumpartat enligt intervjupersonerna. Någon annan EU-medborgare från hemtrakterna eller en bekant har varit just där tidigare eller hört talas om någon som varit där. Det är inte ovanligt att flera EU-medborgare från Rumänien eller Bulgarien organiserar sig och åker tillsammans till Sverige för att försöka få tag på ett arbete. Ofta har någon av dem då varit på orterna tidigare, menar de intervjuade.

EU-medborgarna befinner sig i Sverige i syfte att få en inkomst. Personerna försöker skaffa och spara pengar för att kunna försörja sina barn och släkt samt förbättra boendet hemma, till exempel betala för el eller dra in el i bostaden, köpa en spis och kunna betala för barnens skolgång (grundskolan är avgiftsfri men skolmaterial och aktiviteter kostar däremot) och liknande. De pengar som dessa personer kan tjäna ihop här i Sverige gör stor skillnad hemma, menar intervjupersonerna. De allra flesta hemlösa EU-medborgarna använder och efterfrågar kontanter eftersom få av dem har bankkonton och bankkort.

Två av de intervjuade som arbetar med kvinnornas hälsa säger att de misstänker att det är fler personer än de trott som får pengar genom att sälja sexuella tjänster. De intervjuade känner endast till kvinnor men de utesluter inte att även män kan få pengar på detta sätt.

Alla intervjuade uppger att EU-medborgarna lever under vad vi i Sverige betraktar som fattiga¹² förhållanden i sina hemländer. Nästan alla de intervjuade har varit i Rumänien (och vissa även i Bulgarien) och sett hur vissa av dessa romer lever där. De beskriver boenden under mycket enkla förhållanden utan vare sig el, avlopp eller stabila byggnadsmaterial. Många bor i skjul. Det finns också väldigt små möjligheter att få arbete för romer i Rumänien,

¹² EU:s statistikbyrå Eurostat använder begreppet *Risk of poverty*. Enligt Eurostats definition går fattigdomsgränsen i ett medlemsland vid 60 % av medianinkomsten efter skatt inklusive sociala transfereringar. Under den gränsen anses det svårt att delta fullt ut i samhället och man riskerar att hamna i socialt utanförskap

så arbetslösheten är stor. Andra inkomstkällor är få, barn-, social- och arbetslöshetsbidrag är låga och de äger ingen mark där de kan bo eller odla. Arbetslösheten är hög även bland romer i Bulgarien. Inte sällan bor de utanför både städer och samhällen i bosättningar på landsbygden. Att vistas i Sverige på vintern och sova på härbärke skiljer sig därmed inte avsevärt från hur många av dem bor hemma, med den skillnaden att det i Sverige finns en lite större möjlighet att få en inkomst.

Identifierade behov

EU-medborgarna är en heterogen grupp. Några uttrycker inga behov alls, och behoven kan naturligtvis skilja sig åt mellan olika personer och grupper. Många av de EU-medborgare som de intervjuade möter säger att de vill ha hjälp med att hitta någon form av arbete. Eftersom det här handlar om behov för EU-medborgare som lever i akut hemlöshet tar de flesta intervjupersoner upp de grundläggande mänskliga behoven: att sova, äta, kunna sköta sin hygien och ha rena kläder. Många EU-medborgare har behov av någon plats att bo eller sova på när de vistas här i Sverige, enligt de intervjuade. Under vintertid har personerna behov av att kunna få sova utan att frysa eller åtminstone ha möjlighet att kunna värma sig. En generell uppfattning bland intervjupersonerna är att EU-medborgarna ser till att äta och att de försöker ordna någonstans att bo. *De är vana att klara sig själva utanför det ordinarie samhället*, som en av de intervjuade uttryckte det. EU-medborgarna kan däremot ta emot exempelvis mat och kläder som de erbjuds eftersom det ger dem möjlighet att spara pengarna som de får in. De inkomster som EU-medborgarna får i Sverige använder de flesta i, eller skickar till, sina hemländer. Det innebär att personerna försöker hålla sina utgifter så låga som möjligt under vistelsen i Sverige.

För att tillgodose deras grundläggande behov finns i de flesta av städerna någon form av lokal eller något arrangemang där de hemlösa EU-medborgarna kan duscha/sköta sin hygien, få lite mat och kläder eller möjlighet att tvätta sina kläder. Tillgång till fler offentliga toaletter, duschar och tvättomater efterfrågas av en intervjuperson, som menar att det skulle tillgodose EU-medborgarnas behov av att kunna upprätthålla sin hygien. Bristande hygien blir ett hinder för att kunna söka jobb och *håller dem kvar i fattigdom*, säger en av uppsökarna.

Förbättrad hälsa och tandvård är ett behov som finns för många av de hemlösa EU-medborgarna, enligt flertalet av de intervjuade. Hälsan och munhygien är inte sällan eftersatt, och sjukvård eller tandvård söks i princip bara av EU-medborgarna om det är en akut situation såsom kraftig värk eller en infektion, menar de intervjuade. Det finns ett stort behov av kunskap om hur EU-medborgarna ska få en god hälsa och förebygga akuta sjukdomsbesvär. Sjukvård och tandvård kostar också pengar (det finns olika beslut och förhållningsätt i olika delar av Sveriges tandvård och hälso- och sjukvård), vilket, enligt de intervjuade, inte främjar EU-medborgarnas hälsa beaktat deras begränsade inkomster och levnadsförhållanden. De mobila klinikerna, med primärvård, uppger att de vanligaste sjukdomarna som EU-medborgarna söker för är högt blodtryck, diabetes och värk i ben och leder samt för kvinnor även gynekologiska besvär. Det är också vanligt att de

söker hjälp för synliga besvär, till exempel hudåkommor som är påtagliga och lätta att upptäcka. Flera av EU-medborgarna som de mobila klinikerna möter har också ont i magen eller magsår till följd av stress och dålig mat-hållning.

Många av de hemlösa EU-medborgarna har bristfällig kunskap om hälsa och sjukdomar och om hur kroppen fungerar, framkom det av intervjuerna. Kunskap om människors hälsa är därmed också ett behov som uppmärksammas av några av de intervjuade. I två av städerna, Malmö och Karlstad, arbetar de intervjuade i FEAD¹³-finansierade projekt med inriktning på att främja EU-medborgarnas hälsa (i Malmö är kvinnor målgruppen). Där informerar och samtalar de om olika hälsotema och har bland annat delat ut tandborstar.

Det finns även behov av att få kunskap om hur det svenska samhället fungerar och vilka bestämmelser som gäller här. Flera EU-medborgare har, enligt de intervjuade, uttryckt att de vill veta mer om hur svenska myndigheter fungerar och vilka blanketter som används för olika sammanhang och hur dessa fylls i samt vill få juridisk rådgivning om till exempel vad som gäller vid bilköp, skatt, avhysning och anställning. Flera av de EU-medborgare som de intervjuade möter har också gett uttryck för att de vill lära sig fraser och förstå det svenska språket för att lättare kunna kommunicera och interagera med människor här. Det ökar även deras möjligheter till att få arbete och till att få ihop pengar.

Utvecklingen de senaste åren

Till storstäderna började EU-medborgare komma under åren 2010–2011. Till de andra mindre städerna började EU-medborgare komma lite senare, från 2011 fram till 2014. Omfattningen har varit relativt stabil under de senaste två–tre åren, enligt samtliga intervjuade, även om antalet personer som vistas här varierar under året. Sammantaget kan omfattningen av EU-medborgare i Sverige därmed mycket väl överensstämma med vad kommuner och frivilligorganisationer framförde 2015 till den nationella samordnaren [8].

De allra flesta hemlösa EU-medborgare är i Sverige under mer eller mindre korta perioder. På de flesta orter känner de intervjuade igen EU-medborgare som återkommit flera gånger under de senaste åren. Det finns även EU-medborgare som de endast sett vid ett eller ett par tillfällen. Några familjer och par har fått arbete och bosatt sig på olika orter i landet, men dessa är undantag.

När EU-medborgarna började komma till respektive ort var det fler som hade sina barn med sig, men detta hör till ovanligheterna våren 2017. I flera av städerna har uppsökare informerat EU-medborgarna om barns rättigheter, om skolplikt och liknande. Flera orosanmälningar till socialtjänsten har gjorts angående medföljande barn. Det har även framkommit att barn kan omhändertas av sociala myndigheter om de riskerar att fara illa. De intervjuades bedömning är att detta sammantaget sannolikt har bidragit till att många av de hemlösa EU-medborgarna låter sina barn stanna kvar i hemlandet. I några av städerna där de intervjuade arbetar har kommunen valt att erbjuda barn plats i förskola och skola och ett stabilare boende till barnfamiljerna. Några

¹³ FEAD: Fonden för europeiskt bistånd för dem som har det sämst ställt.

av dessa familjer har stannat kvar och etablerat sig i Sverige och har nu både fast boende och sysselsättning. Andra har valt att inte ta med sig sina barn efter att de rest till hemlandet, när de senare återkommit till Sverige.

Uppsökande arbete – ett sätt att få kontakt och kunskap

För att få kunskap om hur och var EU-medborgare sover och mår när dessa personer är i Sverige menar de intervjuade att det krävs uppsökande arbete samt att det är viktigt att kunna tala deras språk och gärna inhämta kunskap om deras levnadsförhållanden. Eftersom dessa personer lever i någon form av utanförskap i Sverige, och ofta även i sina hemländer, har uppsökarna arbetat med att försöka skapa kontakt och bygga upp ett förtroende och tillit.

Samtliga intervjupersoner arbetar med att på olika sätt försöka ge dessa EU-medborgare lite mer kunskap om Sverige och vad som gäller här samt försöker göra deras levnadsvillkor här lite bättre. Det handlar, i likhet med annat uppsökande arbete, om att söka upp dem och möta dem där de finns och informera om vad de kan få för stöd och hjälp. Det förekommer även att de hänvisar eller följer med till sjukvårds- och tandvårdsmottagningar, vid akuta besvär. De hjälper också till med att hänvisa EU-medborgare till andra verksamheter som finns öppna för denna målgrupp, vanligen drivna av församlingar och frivilligorganisationer. Några av de intervjuade nämner även att de samarbetar med socialtjänsten, i första hand för utredning av minderåriga men också vid akut bistånd, exempelvis bidrag till hemresa.

De intervjuade framhåller att många av de EU-medborgare som rest hit är handlingskraftiga människor och vana att klara sig själva och att leva för dagen. Det faktum att de reser till Sverige för att försöka få någon form av inkomst är ett tecken på att de är både företagsamma och beredda att göra mycket för att försöka förbättra sina levnadsförhållanden en aning. Hos många av dessa EU-medborgare finns sedan lång tid tillbaka även en misstänksamhet gentemot myndigheter och representanter för samhällsinstanser, vilken bottnar i tidigare diskriminering och utanförskap. De intervjuade berättar att deras arbete till stor del handlar om att försöka få en dialog och bygga upp ett förtroende och tillit från de hemlösa EU-medborgarna.

Att de uppsökande verksamheterna har tillgång till någon (personal eller en fast tolk) som talar rumänska, och i några av städerna bulgariska, betraktas som värdefullt för att kunna kommunicera och förstå varandra.

Vikten av språk- och kulturkompetens hos de som arbetar med EU-medborgare och att i dialog med EU-medborgarna själva undersöka deras behov poängteras även i Svenska kyrkans rapport [9]. I arbetet med EU-medborgare är långsiktighet, hållbarhet och professionalitet viktiga utgångspunkter, eftersom området är komplext och gäller individer som lever i stor social utsatthet, menar Sjögerud [9].

EU-teamet i Stockholm menar att de har goda erfarenheter av att samarbeta med lokala sociala myndigheter i Rumänien och med rumänska ambassaden i Stockholm. Även flera av Svenska kyrkans verksamheter har upparbetat samarbeten med organisationer i olika delar av Rumänien där de hemlösa EU-medborgarna som de mött i Sverige kommer ifrån.

Avslutande reflektioner

Hemlösheten är fortsatt mångfacetterad

De personer som befinner sig i olika hemlöshetssituationer lever under mycket olika villkor och har olika behov av stöd och insatser från samhället. De tendenser som framträdde redan vid kartläggningen 2011 kvarstår till stora delar och vissa är än mer tydliga i årets resultat.

Majoriteten av de inrapporterade personerna befinner sig på den sekundära bostadsmarknaden. Antalet kvinnor i hemlöshet har fortsatt att öka och fler personer är utlandsfödda. Mer än var femte person i kartläggningen uppgavs inte ha några andra behov utöver boendet.

Problem som tidigare ofta har förknippats med hemlöshet, som psykisk ohälsa och missbruk, är det fortsatt färre personer som har i årets kartläggning. Det är främst männen som fortfarande har behov av och får stöd och behandling för missbruk och beroende. Missbruk anges också ofta vara en faktor som bidragit till deras hemlöshetssituation. De föräldrar som har mer omfattande behov av stöd, insatser och behandling för missbruk och psykisk ohälsa har i lägre utsträckning sina barn boende hos sig.

Det är en stor andel som har försörjningsstöd och få personer som har lön från arbete, även i år. Totalt inrapporterades ungefär lika många personer i olika hemlöshetssituationer som 2011 men färre kommuner deltog i årets kartläggning.

Resultaten i årets kartläggning reflekterar både den rådande bostadsbristen och svårigheterna med att komma in på bostads- och arbetsmarknaden.

Kartläggningen visar inte all hemlöshet

Kartläggningen genomfördes under en vecka, 3–9 april 2017. Detta innebär att det är en ögonblicksbild och inte heltäckande för hur många hemlösa personer som finns i landet. Resultaten är ingen beskrivning av antalet personer utan bostad i landet, vilket heller inte är syftet. Kartläggningen försöker däremot ringa in personer i akut hemlöshet och personer för vilka boendet eller bristen på boende utgör ett problem, ofta i kombination med andra behov. Det gäller personer som är kända av socialtjänsten eller andra uppgiftslämnare.

Trots att antalet invånare i Sverige har ökat och bostadsmarknaden är mycket ansträngd inrapporterades ungefär lika många personer i årets kartläggning som 2011. Ett relativt stort antal kommuner och flera frivilligorganisationer, varav vissa meddelat att de har kontakt med hemlösa, har inte deltagit i årets kartläggning. Orsaken till detta uppges bland annat vara personalbrist, omorganisation och hög arbetsbelastning.

Färre personer på institution eller stödboende

Antalet personer i hemlöshetssituation 2 är färre nu jämfört med 2011. Det är inte förvånande eftersom antalet personer som placeras av socialtjänsten

inom frivillig institutionsvård har minskat med 25 procent under den senaste tioårsperioden [10].

Färre personer i eget kortsiktigt boende

Även i hemlöshetssituation 4 har antalet personer minskat i årets kartläggning. Det finns däremot inte mycket som tyder på att personer som bor inneboende i kortsiktiga boendelösningar har blivit färre. Den rådande bostadsbristen och de höga krav som ställs på privatpersoner för att få ett förstahandskontrakt är faktorer som snarast pekar på motsatsen.

I denna hemlöshetssituation är personerna yngre än i de övriga situationerna och många av dem har tidigare bott hos föräldrar, släkt och bekanta. I de flesta av landets kommuner råder det också brist på bostäder till unga [11].

Fler personer i akut hemlöshet

Både antalet personer och antalet föräldrar till barn under 18 år i akut hemlöshet är större i år i jämförelse med 2011. Framförallt har antalet kvinnor ökat, varav de flesta hade barn, var utlandsfödda och bodde på vandrarhem eller hotell. För en tredjedel av kvinnorna var våld i nära relationer en faktor som bidragit till att de hamnat i en akut hemlöshetssituation.

Ungefär en femtedel av personerna i akut hemlöshet ansågs inte ha behov av något stöd, insatser eller behandling, utöver boendet.

Det var 21 procent av männen som levde utomhus, i offentliga miljöer eller i bil, tält, husvagn och liknande. Det är också på sådana platser som hemlösa EU-medborgare sover, när de vistas i Sverige. Diskriminering och svårigheter att försörja sig och sina barn i hemländerna bidrar till att många försöker skaffa någon form av inkomst i andra EU-länder [12]. De allra flesta har någon form av bostad i hemlandet, om än i undermåligt skick. Informanterna uppfattar därför inte att EU-medborgarna betraktar sig som hemlösa, även om de lever under vad Socialstyrelsen definierat som akut hemlöshet. De har inte samma rättigheter till insatser från samhällets sida som personer som har uppehållstillstånd eller uppehållsrätt i Sverige. De idéburna verksamheterna har i många delar av landet tagit ett stort ansvar för att möta denna grupps ofta grundläggande behov.

Flest bor på den sekundära bostadsmarknaden

Socialtjänsten har fått ett allt större ansvar som hyresvärd på den så kallade sekundära bostadsmarknaden. Det handlar främst om boendelösningarna som är kopplade till någon form av hyresavtal, vanligtvis andrahandskontrakt, där boendet är förenat med tillsyn, särskilda villkor eller regler [4].

Antalet sociala kontrakt eller andrahandskontrakt som kommuner står för, med särskilda villkor, har ökat kraftigt enligt Boverkets bostadsmarknadsenkät 2017 [11]. Antalet sådana kontrakt ökade med drygt 7 000 mellan åren 2016 och 2017. I år uppger 258 av landets kommuner att de har lägenheter för denna typ av kontrakt. Bristen på bostäder i flertalet av landets kommuner och den nya anvisningslagen, lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, anses ha bidragit till denna kraftiga ökning [13].

Alla personer med sociala eller kommunala kontrakt ingår inte i kartläggningen, vilket till stor del beror på att de kontrakt som ingår i Socialstyrelsens definition ska vara förenade med tillsyn, särskilda villkor och regler. Nästan hälften av personerna i årets kartläggning bodde i långsiktiga boendelösningar, främst i bostäder med sociala kontrakt. Jämfört med kartläggningen 2011 har antalet personer i hemlöshetsituation 3 blivit drygt 1 900 fler. I denna situation befinner sig många föräldrar som bor med sina barn under 18 år, och majoriteten är ensamstående kvinnor.

Tidigare har lägenheter med sociala kontrakt varit avsedda för personer med social problematik, men idag används sådana lägenheter till stor del till att lösa bostadsfrågan för personer som inte kommer in på den ordinarie bostadsmarknaden. Det gäller exempelvis personer som saknar boenderefenser eller har otillräckliga inkomster, personer med betalningsanmärkningar och flerbarnsfamiljer som utestängs på grund av hyresvärdars krav om begränsat antal personer i bostaden.

Försörjningsproblem och skulder

Ungefär hälften av både kvinnorna och männen hade haft försörjningsstöd, vilket även gällde 2011. Nästan var tionde person hade lön från ett regelbundet eller tillfälligt arbete. Antalet med ersättning på grund av arbetslöshet respektive sjukdom eller nedsatt arbetsförmåga går inte att jämföra till följd av förändrade regel- och ersättningssystem. Flera personer i årets kartläggning godkänns inte på bostadsmarknaden för att de har för låg inkomst, försörjningsstöd eller andra bidrag.

Många personer hade också hyresskulder eller betalningsanmärkningar, vilket gör det svårt och ibland omöjligt att få ett hyreskontrakt.

Avhysning från bostad

Nästan var femte av personerna hade hamnat i hemlöshet till följd av att de hade blivit avhysta från sin bostad. Det är väl känt att den som en gång blivit avhyst från sin bostad har mycket svårt att ta sig in på bostadsmarknaden igen [14]. Avhysningar av barnfamiljer har stadigt minskat sedan 2008, visar Kronofogdens statistik [15]. Under 2016 var 387 barn berörda av en verkställd avhysning¹⁴. I de ärenden där barnen blev avhysta från sin permanenta bostad bodde de i cirka 60 procent med en ensamstående förälder. Av dem var ungefär 77 procent kvinnor [15].

Av de hemlösa kvinnorna som bodde med sina barn var det 13 procent som hade blivit avhysta. Resultaten visar att det är av största vikt att socialtjänsten arbetar aktivt för att försöka förhindra att människor blir avhysta från sin bostad. Socialtjänstens förebyggande arbete är viktigt för att förhindra avhysningar för personer som har svårt att klara sitt boende. Arbete behöver ske i samverkan med de lokala bostadsbolagen. Uppsökande arbete riktat till hushåll som riskerar avhysning, hyresrådgivning, budget- och skuldrådgivning, boendestöd och missbruksbehandling är exempel på sådana insatser [16].

¹⁴ Hit räknas barn som bor stadigvarande, bor växelvis eller har umgänge med en förälder eller föräldrar som avhyses från ett förstahandskontrakt minst 30 dagar per år.

Föräldrar och barn i hemlöshet

Drygt en tredjedel av alla föräldrar med barn hade hamnat i hemlöshet till följd av att de inte godkänkts på den ordinarie bostadsmarknaden. För nästan en av fyra kvinnor som bodde med sina barn var arbetslöshet eller brist på stadigvarande inkomst faktorer som bidragit till deras hemlöshet. Våld i nära relationer och skilsmässa eller separation var också vanliga orsaker för dessa hemlösa kvinnor.

Cirka en tredjedel av föräldrarna som bor tillsammans med sina barn uppgavs inte ha några andra behov, utöver boendet, som föranledde stöd, insatser, behandling eller omvårdnad. Att dessa föräldrar och deras barn är i någon form av hemlöshet återspeglar den rådande bostadsbristen och svårigheterna med att komma in på den ordinarie bostadsmarknaden.

Socialtjänsten ska beakta barnperspektivet, vilket även omfattar barn i hemlöshet. Det är därför anmärkningsvärt att uppgiftslämnarna inte kunde ange var drygt en fjärdedel av föräldrarna med barn bodde innan de hamnade i den aktuella hemlöshetsituationen. Trots att Kronofogdens statistik visar att antalet barn som avhyses har minskat är avhysning fortfarande en bidragande faktor till att föräldrar och deras barn hamnar i hemlöshet. Socialtjänsten uppger ofta att de prioriterar att förebygga att just barnfamiljer avhyses [4, 17]. I den nationella hemlöshetsstrategin var det ett också uttalat mål att inga barn skulle avhysas [18].

Även om många av barnfamiljerna bor i långsiktigare boendeformer visar resultaten att det fortfarande finns anledning till att uppmärksamma barnens situation och fortsatt bedriva ett aktivt förebyggande arbete i kommunerna.

Barnperspektivet

Både stat, landsting och kommuner ska bedriva arbete i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Kommunerna ska även följa bestämmelserna i 1 kap. 2 § SoL om att särskilt beakta barnets bästa, som utgår från artikel 3 i barnkonventionen, samt 11 kap. 10 § SoL om barnets rätt att komma till tals. Barnperspektivet innebär att barnets situation, behov, intressen och åsikter särskilt ska beaktas.

Av kartläggningen framgår att det finns barn som bor med sina föräldrar i olika hemlöshetsituationer och typer av boenden. Många barn har därutöver föräldrar som lever i hemlöshet och föräldrar som lämnar dem i Rumänien och Bulgarien till följd av diskriminering och begränsade möjligheter till försörjning. Detta är omständigheter som inte kan åsidosättas om barnets bästa ska alltid vara i fokus.

Ett gemensamt ansvar

Socialtjänsten i många kommuner vittnar om att de får avsätta mycket tid och resurser till att hjälpa personer att lösa sin bostadssituation. Det är också vanligt att personer som saknar bostad eller har instabila bostadsförhållanden vänder sig till Socialstyrelsen med frågor eller för att få hjälp att lösa sin situation. De idéburna verksamheterna tar ett allt större ansvar för personer i hemlöshet, inte minst för barnfamiljer med små resurser och personer som befinner sig i akut hemlöshet.

Kommunernas socialtjänst tar idag ett stort ansvar för att ordna både kortsiktiga och långsiktigare boendelösningar för personer i de olika hemlöshetsituationerna. Socialtjänstens individuellt anpassade arbete är viktigt för att förhindra att personer utestängs från bostadsmarknaden, att deras hemlöshet cementeras och att de blir kvar i utanförskap. Dock krävs också ett gemensamt strategiskt arbete som omfattar flera politikområden, både på nationell och på lokal nivå, för att motverka hemlösheten.

Agenda 2030

Även för att nå relevanta mål i Agenda 2030 på nationell nivå behövs en tvärsektoriell samverkan. Det finns flera mål i Agenda 2030 som har bäring på hemlöshet och dess orsaker, till exempel mål 1 *Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt*. Aktörer inom flera olika politikområden behöver en gemensam utgångspunkt för att kunna analysera, samarbeta och vidta åtgärder för att motverka hemlösheten. Socialstyrelsen anser att det är önskvärt med en nationell definition av fattigdom, för att kunna uppnå delmålen:

- 1.2 att minst halvera andelen personer i alla åldrar som lever i någon form av fattigdom enligt nationella definitioner, och
- 1.3 att införa nationellt lämpliga system och åtgärder för socialt skydd för alla, vilket också omfattar en väsentlig andel av dem som är fattiga och utsatta.

Kartläggningen visar att många personer i hemlöshet har problem med sin hälsa och sitt välbefinnande, vilket relaterar till mål 3 *Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar*. Hemlöshet kan försvåra ett effektivt förebyggande arbete och behandling av missbruk och psykisk ohälsa, vilket motverkar att delmålen 3.4 och 3.5 uppnås.

Även mål 10 *Minska ojämlikhet inom och mellan länder* och mål 11 *Göra städer, och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara* är starkt kopplade till att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. Det är Socialstyrelsens bedömning att en stärkt tvärsektoriell dialog är nödvändig för att kunna minska barns och vuxnas hemlöshet, utanförskap och instabila boendeförhållanden.

Referenser

1. Socialstyrelsen. Kartläggning av hemlösheten i Sverige 2017. Plan för spridning och användning av resultaten; 2016.
2. Socialstyrelsen. Plan för fortlöpande uppföljning av hemlöshetens omfattning och karaktär. En kunskaps- och informationsstrategi. Stockholm; 2008.
3. Socialstyrelsen. Hemlösheten i Sverige 2005. Omfattning och karaktär; 2006.
4. Socialstyrelsen. Hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden 2011 – omfattning och karaktär. Stockholm; 2012.
5. Socialstyrelsen. Hemlöshet bland utrikesfödda personer utan permanent uppehållstillstånd i Sverige. Stockholm; 2013.
6. Socialstyrelsen. Det är mitt hem. Vägledning om boende och boendestöd för personer med psykisk funktionsnedsättning; 2010.
7. Djuve, A, Friberg, J.H, Tyldum, G & Zhang, H. When poverty meets affluence. Migrants from Rumania om the streets of the Scandinavian capitals. Oslo: Fafo 2015.
8. SOU 2016:6. Framtid sökes – Slutredovisning från den nationella samordnaren för utsatta EU-medborgare. Stockholm; 2016.
9. Sjögerud, J. Svenska kyrkans arbete med och för utsatta EU-medborgare. Uppsala: Avdelningen för kyrkoliv och samhällsansvar; 2017.
10. Socialstyrelsen. Individ och familjeomsorg. Lägesrapport 2017. Stockholm; 2017.
11. Boverket. Bostadsmarknadsenkät 2017. www.boverket.se; 2017.
12. Swärd, H. EU-medborgarna, tiggeriet och den synliga nöden - en kunskapsöversikt. Socialmedicinsk tidskrift. 2015; Vol 92, Nr 3:268-85.
13. Boverket. Bostadsmarknadsanalys 2017. 2017. Hämtad från:
14. Flyghed, J & Nilsson, A. Vräkt och hemlös? Marginaliseringsprocesser bland vräkta. Socialmedicinsk tidskrift 2004; 2004:1:14-21.
15. Kronofogden. Fördjupad statistik för vräkningar som berört barn 2016. <https://www.kronofogden.se/statistikavhysning.html>; 2017. s. 1-12.
16. Socialstyrelsen. Stöd för socialtjänsten i arbetet med att förebygga avhysningar. Stockholm; 2017.
17. Socialstyrelsen. Öppna jämförelser Hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden 2014 <http://www.socialstyrelsen.se/oppnajokforelser/hemloshet>; 2014.
18. Socialstyrelsen. Hemlöshet – många ansikten, många ansvar Genomförande av regeringens strategi för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden 2007–2009 Slutrapport 2010; 2010.

Bilaga 1 Metod – hemlöshetskartläggningen

I detta avsnitt beskrivs hur kartläggningen har genomförts.

Målgrupp och syfte

Syftet med kartläggningen var att ge en bild av hemlöshetens omfattning och karaktär i Sverige. Målgruppen är aktörer som arbetar för att motverka hemlöshet på lokal och nationell nivå. Kartläggningens resultat kan användas som underlag för policyarbete, handlingsplaner och strategier på hemlöshetsområdet.

Population

Samtliga personer som lever i hemlöshet enligt Socialstyrelsens definition, under vecka 14, det vill säga 3–9 april 2017, skulle ingå. Det vill säga att en enkät har fyllts i för:

- personer från 18 som befinner sig i någon av Socialstyrelsens fyra hemlöshetsituationer och som har medborgarskap eller tillfälligt eller permanent uppehållstillstånd i Sverige
- personer under 18 som lever utan sina föräldrar eller ursprungsfamilj, som befinner sig i någon av Socialstyrelsens fyra hemlöshetsituationer och som har medborgarskap eller tillfälligt eller permanent uppehållstillstånd i Sverige.

Datainsamling

Vid kvalitetsbedömning av en undersökning är det viktigt att beakta hur väl Socialstyrelsen nått de verksamheter som möter hemlösa personer. I denna undersökning har uppgifter om hemlösa personer samlats in från verksamheter som kommer i kontakt med hemlösa personer. För att nå dessa har alla Sveriges kommuner fått ange vilka verksamheter som de har eller känner till som möter hemlösa personer. Socialstyrelsen har också uppdaterat kontaktuppgifter till de olika typer av verksamheter som deltog under 2011 års kartläggning.

Uppgiftslämnare

Landets kommuner uppmanades att göra en inventering av vilka verksamheter eller enheter de hade inom kommunen som möter hemlösa personer. Inventeringen gällde både verksamheter för hemlösa personer med svenskt medborgarskap, tillfälligt eller permanent uppehållstillstånd och hemlösa EU- och EES-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige. Inventeringen omfattade verksamheter som drivs av kommunen och av andra huvudmän lokaliserade inom kommunen. Kommunerna skickade in kontaktuppgifter

och e-postadresser till Socialstyrelsen. Inventeringen resulterade i att 1 489 verksamheter rapporterades in från 311, av 316, kommuner och stadsdelar i storstäderna. Ungefär 1 070 verksamheter inom kommunens regi uppgavs ha kontakt med hemlösa personer med svenskt medborgarskap, tillfälligt eller permanent uppehållsrätt. Av dessa 1 070 verksamheter uppgavs att 469 verksamheter även kan möta hemlösa EU- och EES-medborgare. Kommunerna rapporterade även in kontaktuppgifter till 419 verksamheter som möter hemlösa som drivs av andra aktörer. Inventeringen och uppdateringen av kontaktuppgifter från 2011 års deltagande verksamheter resulterade i ett register som omfattade cirka 2 450 uppgiftslämnare.

Många olika aktörer

Antalet uppgiftslämnare var fler till antalet i 2017 års kartläggning jämfört med 2011. Det beror på att i 2017 års kartläggning har också samlat in kontaktuppgifter till verksamheter som möter hemlösa EU- och EES medborgare som befinner sig tillfälligt i landet.

Uppgiftslämnarna 2017 var socialtjänsten, frivilligorganisationer, kriminalvård, frivården, häkten och anstalter, psykiatriska kliniker och mottagningar, ungdomsmottagningar, kvinno- och tjejjourer, beroendekliniker och mottagningar, kyrkor, församlingar, diakoner och lokala hjälporganisationer.

Socialtjänsten är kartläggningens mest centrala uppgiftslämnare. Socialtjänstens myndighetsutövning, utförarverksamhet inom socialtjänsten och annan verksamhet inom socialtjänsten har deltagit i kartläggningen. Socialstyrelsen skickade ut enkäter till flera olika enheter in socialtjänsten, barn- och ungdomsenheten, ekonomienheter, enheten för integration, vuxenhet m.fl.

Inrapporteringsmetod

Insamlingen gjordes via en webbenkät. Som alternativ till webbenkäten kunde uppgiftslämnarna delta i hemlöshetskartläggningen via en postenkät. Även om de allra flesta svarade på webbenkäten (85 procent) och 15 procent har deltagit genom att fylla i en postenkät för varje enskild hemlös person.

Under vecka 13, en vecka innan den nationella kartläggningen skickades det ut cirka 14 000 pappersenkäter med svarskuvert till 129 verksamheter inom kommun och landsting och till 50 olika organisationer (Stadsmissionen, Frälsningsarmén, Svenska kyrkan med flera).

Den elektroniska länken skickades ut via ett e-postmeddelande till cirka 1 800 uppgiftslämnare. Länken innehöll samma frågor som pappersenkäten men svaren angavs direkt i länken. Mottagarna av webblänken kunde distribuera webblänken vidare.

Två olika enkäter

I årets kartläggning användes två olika enkäter. Den ena enkäten har besvarats av myndigheter, det vill säga kommunernas socialtjänst, Kriminalvården eller landstingen. Den andra enkäten skickades ut till alla andra verksamheter som inte var myndighet, i denna enkät fanns en extra fråga *Har du kontakt med (är aktuell hos) socialtjänsten?*

Enkäten innehöll 12 frågor, vilket är färre än i kartläggningen 2011 då 17 frågor ingick i formuläret. Socialstyrelsen har använt 2011 års enkät som

utgångspunkt men gjort en del justeringar för att anpassa frågorna till de förhållanden som råder under 2017.

Den mest centrala frågan är i kartläggningen är om vilken boendesituation som den enskilde hade under vecka 14, 2017. Enkäten innehåller samma svarsalternativ som vid 2011 års kartläggning men några smärre justeringar i definitionen har gjorts av de olika hemlöshetssituationerna.

En ny fråga ställdes i samtliga enkäter: *Hur bodde du/personen innan den nuvarande hemlöshetssituationen (där du vistas eller bor nu)?* Frågan ska belysa flödet mellan de olika hemlöshetssituationerna och vilken boendesituation de personer som levde i hemlöshet under vecka 14 hade innan de hamnade i den nuvarande hemlöshetssituationen.

Frågan om personens inkomstkälla under vecka 18 år 2011, *Ange huvudsaklig inkomstkälla*, har omformulerats till följande lydelse under 2017, *Vilken huvudsaklig inkomstkälla har du/personen, under vecka 14?*

Personnummer efterfrågades i enkäterna i första hand och i andra hand efterfrågades första bokstaven i förnamnet och första bokstaven i första efternamnet samt födelseår och dag, en så kallad UNO-kod. Syftet är att undvika dubbelräkningar. De cirka 6000 postenkät som kom in till myndigheten har scannats in för att undvika fel i överföringen av data från enkäterna.

Mätperioden

Mätperioden begränsades till en vecka – vecka 14 (3–9 maj 2017).

Hemlöshetskartläggningarna har alltid begränsats till en vecka. Vid undersökningen 1993 var mätperioden vecka 13, vilket motiverades med att ”beläggningen på härbärgen och andra institutioner för hemlösa erfarenhetsmässigt är högst under vårvintern” [Socialstyrelsen. De bostadslösa situation i Sverige. Rapport 1994:15, Stockholm 1994]. Vid kartläggningen 1999 undersöktes situationen under vecka 16 [Socialstyrelsen, Hemlöshet i Sverige 1999. Vilka är de och vilken hjälp får de. Rapport 2000:1. Stockholm, 2000]. Kartläggningen 2011 genomfördes under vecka 17 [Socialstyrelsen 2012].

Att mätperioden är begränsad till en vecka innebär vissa begränsningar. Hemlöshet är en situation som en person kan befinna sig i under en längre eller kortare period. Personer som är hemlösa under längre perioder har en större sannolikhet att komma med i kartläggningen, medan antalet personer som är hemlösa under kortare perioder kommer att underskattas. Undersökningen beskriver bara situationen under en viss vecka.

Täckningsgrad

Kartläggningen syftar bland annat till att ge en bild av hemlöshetens omfattning under mätveckan. Under hösten 2016 gjorde Socialstyrelsen därför en inventering som avsåg att identifiera verksamheter som kunde tänkas komma i kontakt med hemlösa personer. I den mån dessa verksamheter inte har rapporterat in några hemlösa kan detta bero på att verksamheten inte kom i kontakt med hemlösa personer under mätveckan. Det kan också bero på att verksamheterna inte ansåg sig ha resurser att delta, eller hade andra skäl för att inte medverka i kartläggningen. Hur många hemlösa som inte ingår i kartläggningen av de sistnämnda skälen går inte att svara på. För att kunna

svara på den frågan förutsätter att hemlöshetens omfattning var känd på förhand.

I materialet finns ett internt bortfall av enkätsvar på enstaka frågor, redovisas i tabell 1.

Tabell 1. Internt bortfall på de enskilda frågorna i enkäten, i antal och andel.

Enkätförfrågor	Pappersenkät – inget svar	Elektroniska enkäten – vet ej ¹⁵	Andel
Verksamhet/enhet som lämnat uppgifter	120	0	0
Verksamhetens huvudman	219	0	1
Vem eller vilka har svarat på frågorna	313	0	1
Ange ditt kön	128	0	0
Åldersgrupp	404	0	1
Vilket land/världsdelen är du född?	253	1 377	5
Endast för utrikesfödda att besvara: Hur länge har du varit i Sverige?	60	1 643	12
Lever du med en partner?	308	1 907	7
Har du barn under 18 år?	345	1 449	5
Har barn under 18 år?	201	0	2
Boendesituation/boendeform	234	499	2
Tidigare boendesituation	149	95	0
Tid i hemlöshet	339	6 251	20
Behov av stöd	0	2 613	8
Vilken/vilka insatser har du fått det senaste året	0	503	2

Åldersvariabeln hämtades i första hand från personnumret eller UNO-koden. Det var möjligt att enbart ge ålder för den händelsen att uppgiftslämnaren inte kände till den hemlösa personens exakta födelsedatum.

Totalt saknades fullständiga personnummer eller UNO-kod för 404 personer. Frågan som gällde hur länge personen hade vistats i Sverige skulle endast besvaras av de personer som var utlandsfödda.

Fråga 5. Har du barn under 18 år? De personer som svarade ja fick en följdfråga om hur många barn har personer? Ungefär för cirka 200 personer besvarade inte följdfrågan.

Fråga 9 gällde de faktorer som har bidragit till personens nuvarande hemlöshetssituation, under vecka 14 (flervalsfråga). Om uppgiftslämnarna kryssade i svarsalternativ *Godkändes inte som hyresgäst på den ordinarie bostadsmarknaden*, fick automatiskt en följdfråga. Ange orsaken till att personen inte godkändes som hyresgäst med förstahandskontrakt (på den ordinarie bostadsmarknaden)? För cirka 340 personer besvarades inte följdfrågan.

¹⁵ Två olika enkäter har använts som tidigare nämnts. I webbenkäten kunde inte uppgiftslämnarna komma vidare i enkäten om de inte besvarade alla frågorna. Uppgiftslämnarna som svarade via postenkät kunde hoppa över de frågor de inte kunde besvara.

Alla kommuner har inte deltagit

För att få kunskap om de personer som är hemlösa har Socialstyrelsen som tidigare nämnts vänt sig till myndigheter och organisationer som kan tänkas komma i kontakt med dessa personer. I år har inte alla kommuner deltagit i den nationella kartläggningen. Det var 12 kommuner uppgav redan under inventeringen att de inte skulle delta genom att fylla i enkäter under mätveckan.

Dessa kommuner var; Högsby, Salem, Tierp, Värnamo, Bjuv, Gullspång, Munkfors, Forshaga, Bräcke, Berg, Gällivare, Dorotea. Totalt inrapporterades sammanlagt 46 hemlösa personer från andra verksamheter (landsting, kriminalvård eller frivillig organisationer) som var bodde i dessa kommuner.

Meddelat att de inte skickar in enkäter

Tio kommuner skickade in uppgift under mätveckan om att de inte haft kontakt med någon hemlös person under vecka 14. Kommunerna var; Trosa, Boxholm, Färgelanda, Essunga, Sunne, Hofors, Malå, Vännäs, Vilhelmina och Arjeplogs kommun.

Sex kommuner meddelade under kartläggningsperioden att de avstår från att skicka in enkäter men att de hade kontakt hemlösa personer under vecka 14. Kommunerna var Håbo kommun, Valdemarsviks kommun, Eslövs kommun, Ydre kommun, Herrljunga kommun och Arvika kommun. Arvika kommun uppskattade att de har kontakt med 44 hemlösa personer under mätveckan. Totalt rapporterade dessa kommuner in att de hade kontakt med sammanlagt 76 hemlösa personer. I årets kartläggning saknar Socialstyrelsen enkäter från 46 av kommuners socialförvaltningar men också uppgift om de hade några hemlösa under vecka 14, samt en motivering till att de inte skulle delta. I årets kartläggning har andra aktörer än socialtjänsten rapporterat in ungefär 190 hemlösa personer som var folkbokförda i dessa kommuner.

Tabell 2. Kommuner som inte har besvarat enkäten eller meddelat att de ej ska delta samt antal inrapporterade personer i hemlöshet från annan verksamhet i dessa kommuner.

Kommun – där socialtjänst har svarat 2017	Totalt antal hemlösa inrapporterat från andra verksamheter per vistelsekommun 2017
Vaxholm	8
Kinda	X
Sävsjö	-
Vetlanda	X
Älmhult	-
Torsås	2
Mönsterås	X
Emmaboda	3
Västervik	72
Gotland	14
Olofström	X
Svalöv	16
Vellinge	15
Östra Göinge	X
Bjuv	X
Sjöbo	X

Kommun – där socialtjänst har svarat 2017	Totalt antal hemlösa inrapporterat från andra verksamheter per vistelsekommun 2017
Bromölla	X
Osby	7
Perstorp	X
Höganäs	X
Hylte	X
Stenungssund	X
Grästorp	X
Bengtsfors	X
Mellerud	-
Vara	X
Torsby	X
Storfors	-
Grums	X
Hällefors	X
Kumla	7
Vansbro	-
Rättvik	-
Orsa	-
Älvdalen	X
Smedjebacken	X
Ovanåker	-
Nordanstig	X
Ragunda	-
Norsjö	X
Sorsele	-
Arvidsjaur	-
Jokkmokk	-
Pajala	-
Älvsbyn	X
Kiruna	-
Totalt: 46 kommuner	192

X = färre än 5 personer är inrapporterade.

Sammanlagt är det en femtedel av kommunerna som inte har skickat in några enkäter på hemlösa personer. Av de kommuner som har meddelat att de inte har hemlösa eller att de har hemlösa men skickar inte in enkäter, samt de kommuner som inte har hörts av har 52 av dessa kommuner färre än 15 000 invånare. Ovanstående resultat visar att det finns personer som lever i hemlöshet i de kommuner som inte har deltagit i kartläggningen och det gör att resultaten från kartläggningen måste betraktas som minimisiffror.

Mätfel

I samband med datainsamlingar uppstår alltid mätfel. Ett mätfel innebär att ett enkätsvar avviker från det riktiga svaret. I den här undersökningen är det 1 709 (5 procent) av de hemlösa personerna som själva har fyllt i eller som har varit med och fyllt i enkäten. Det innebär att de personer som har fyllt i enkäterna inte har det korrekta svaret på alla frågor men ändå har angett ett svar. Mätfel kan också uppstå på grund vid slarv vid ifyllandet av enkätsvaren. Detta gäller framför allt vid ifyllandet pappersenkäterna.

Bearbetningar

För att minimera risken för bearbetningsfel har resultaten kontrollerats att två personer.

Statistiska mått och redovisningsgrupper

I rapporten redovisas enkätsvaren som antal eller som andelar. Resultaten redovisas för alla inrapporterade personer och därefter uppdelat på respektive hemlöshetsituation.

Dessutom redovisas antal hemlösa per län och per kommun samt antal hemlösa i förhållande till befolkningen i respektive län och kommun. Uppgifterna om antal hemlösa per län och per kommun har hämtats från enkätsvaren och uppgifterna om befolkningen har hämtats från SCB befolkningsstatistik från den 31 december 2016. Uppgifter om antal hemlösa per län och kommun presenteras på Socialstyrelsens webbplats.

Dubbelrapportering

Det har inkommit 31 752 elektroniska enkäter och 5 767 postenkäter, sammanlagt 37 519 enkäter. Vid sammanslagning av inlästa postenkäter och webbenkät togs 1 906 enkäter bort på grund av de var bristfälligt ifyllda eller för att de inte var avslutade (webbenkäter). Återstående 35 613 enkäter var godkända.

För att kunna se hur många personer som mer än en uppgiftslämnare har uppgett som hemlös har Socialstyrelsen i första hand tagit hänsyn till uppgivna personnummer. Uppgiftslämnarna har också haft möjlighet att istället för personnummer lämna en UNO-kod. Där personnummer saknades användes UNO-koder. Det fanns 22 141 enkäter med personnummer och 10 123 enkäter med UNO-koder. I resterade 3 349 enkäter, där varken UNO-kod eller fullständigt personnummer har angetts, antar Socialstyrelsen att det rör en unik person. Personnummer och UNO-kod, kommuntillhörighet samt kön har samkörts och dubletter har sorterats bort.

Det var 2 363 personer som har inrapporterades mer än en gång och har därför tagit bort från materialet. Med detta tillvägagångssätt finns det alltså information om 33 269 hemlösa personer. När flera uppgiftslämnare inrapporterade uppgifter om samma person har Socialstyrelsen fyllt på med svar utifrån en prioriteringsordning. Där uppgifter saknas eller där det valda svarsalternativet är "vet inte" har svar fyllts på från andra uppgiftslämnare. Detta tillvägagångssätt skiljer sig åt från kartläggningen 2011. När flera uppgiftslämnare inrapporterade uppgifter om samma person gjordes en prioritering av vem som räknades som huvudsaklig uppgiftslämnare. Det innebär att om en person inrapporterades från fler uppgiftslämnare var det svaret från den som är först i prioriteringsordningen som beaktades i första hand. Valet att inkludera flera uppgiftslämnarens svar på en och samma person var för att få en så fullständig information som möjligt om den enskilde personen. Det gäller framför allt för frågor om personernas behov av stöd, om faktorer som bidragit till hemlöshet och om insatser som de fått under det senaste året. Det innebär att resultatet för dessa frågor inte kan jämföras med 2011.

Jämförbarheten med tidigare kartläggningar

Socialstyrelsen har tidigare genomfört nationella kartläggningar av hemlöshetens omfattning och karaktär. En direkt jämförelse av resultaten från de olika mätningarna som genomfördes 1993, 1999, 2005, 2011 och 2017 är inte möjlig. Det beror bland annat på att definitionen av hemlöshetssituationerna har förändrats vid de olika undersökningstillfällena, främst inför 2011 års kartläggning. Uppgiftslämnarna har varit olika vid kartläggningarna; nya har tillkommit och andra verksamheter har försvunnit, exempelvis på grund av omorganiseringar och resursbrist.

Styrkor och svagheter

Det finns inte några register på nationell nivå som ger aktuell information om vilka verksamheter som arbetar med eller träffar personer som är hemlösa i Sverige.

Metoden att använda uppgiftslämnare innebär också begränsningar. Det finns hemlösa som inte har kontakt med någon myndighet eller organisation och de kommer därför inte att räknas. Det förekommer också att vissa uppgiftslämnare inte vill lämna ut information om personer de känner till som är hemlösa. En del personer som lever i hemlöshet har också uttryckligen sagt ifrån att de inte vill vara med i kartläggningen. Det finns också verksamheter som möter hemlösa personer som Socialstyrelsen inte känner till, och som därmed inte har haft möjlighet att lämna uppgifter.

En annan faktor är att kartläggningen är tidskrävande för alla aktörer, och i år är det flera kommuner och organisationer som har uppgett att de inte har tid att prioritera en sådan uppgift. Mycket av resultaten bygger på engagemang från uppgiftslämnarna. Sammanfattningsvis leder dessa faktorer till att resultaten inte blir heltäckande och räknar alla som lever i hemlöshet under en vecka.

Uppgiftslämnare 2017

I årets kartläggning har följande verksamheter deltagit under mätveckan 14. I tabellen framgår vilka aktörer som skickat in besvarade enkäter. Under årets kartläggning är det flera verksamheter som endast använder en e-postadress som har skickat den elektroniska länken med webbenkäten vidare inom sin organisation, vilket medför att det är problematiskt att redogöra för antal utskickade enkäter.

Tabell 2. Uppgiftslämnare som har lämnat in enkäter och antal inrapporterade enkäter

Verksamheter	Antal uppgiftslämnare ¹⁶	Inskickade enkäter
Socialtjänsten	1 500	31 514
Kriminalvård (anstalt, häkte, frivård)	98	1 341
Landsting ¹⁷ ; Psykiatriska Kliniker/mottagningar/Beroende kliniker/mottagningar	214	798
Personliga ombud	28	65
Övriga verksamheter		
Stadsmissioner, Frälsningsarmén, Ungdomsmottagningar, Trossamfund, diakoni, kvinnojourer, övriga frivilligorganisationer m.fl.	230	1 899
Summa	2 070	35 617¹⁸

¹⁶ Under 2017 går det inte att ange antal verksamheter. En uppgiftslämnare kan ansvara för fler än en verksamhet.

¹⁷ Landstingen Uppsala, Dalarna, Blekinge och Gotland deltog inte i kartläggningen.

¹⁸ Summa redovisar totalt antal godkända enkäter

Metod – hemlösa EU- och EES-medborgare

Definitioner och avgränsning

Uppehållsrätten i Sverige för EU-medborgare och EES-medborgare regleras i 3 a kap. utlänningslagen (2005:716) och i 3a kap. utlänningsförordningen (2006:97). I 2 kap. 5 § utlänningslagen regleras att utlänning som vistas mer än tre månader i Sverige behöver uppehållstillstånd. Därutöver finns regler i 4 kap. 1–2 §§ utlänningsförordningen om beräkningen av uppehållstillståndsfri tid. Bestämmelserna i utlänningslagen överensstämmer i huvudsak med artikel 7.1 i rörlighetsdirektivet¹⁹.

Av reglerna framgår att en EU/EES-medborgare har uppehållsrätt om denne:

1. är arbetstagare eller egen företagare i Sverige,
2. har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning,
3. är inskriven som studerande vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige och har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning, samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige, eller
4. har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige.

Även vissa familjemedlemmar till den som har uppehållsrätt har uppehållsrätt.

Ett anställningsförhållande enligt EU-rätten föreligger när en person under en viss tid, mot ersättning, utför arbete av ekonomiskt värde åt någon annan under dennes ledning. Det finns inget krav på att arbetstagaren helt ska kunna försörja sig på sin inkomst. Avgörande är om personen anses utföra ett faktiskt och verkligt arbete som inte i praktiken är av helt marginell betydelse, se rättsfallet MIG 2010:5. Svarta” inkomster eller intäkter från tiggeri leder emellertid inte till att någon anses som arbetstagare. Individer som försörjer sig genom tiggeri, som inte haft anställning nyligen och som har begränsad språkkunskap och utbildning, anses normalt sett inte ha en reell möjlighet till anställning. Samma individ kan dock vid ett tillfälle bedömas ha uppehållsrätt och vid ett annat inte, beroende på hur stor sannolikheten att

¹⁹ Rörlighetsdirektivet: europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/eg av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (eeg) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/eeg, 68/360/eeg, 72/194/eeg, 73/148/eeg, 75/34/eeg, 75/35/eeg, 90/364/eeg, 90/365/eeg och 93/96/eeg

kunna få ett arbete är just då.²⁰ (Ref SOU 2016:6 sid. 41 ff Betänkande av Nationell samordnare för utsatta EU-medborgare)

Med hemlösa EU- och EES-medborgare avses här personer från andra länder inom EU eller EES som befinner sig tillfälligt i Sverige under uppehållstillståndsfri tid (upp till tre månader) och är i en akut hemlöshetssituation. Med *akut hemlöshet* avses personer som är hänvisade till olika former av akut boende (i det här fallet främst härbärgen), och personer som sover utomhus, i offentliga utrymmen, trappuppgångar, tält, bil, husvagn eller motsvarande.

I rapporten använder vi benämningen hemlösa EU-medborgare och avser då EU- och EES-medborgare som vistas tillfälligt i landet och som befinner sig i hemlöshetssituation 1.

EU-länder

Belgien, Bulgarien, Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Kroatien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike

EES-länder

Alla EU-länder samt Island, Liechtenstein och Norge

Rätt att vistas i Sverige i upp till tre månader

EU- och EES-medborgare omfattas av den generella regeln att något uppehållstillstånd inte krävs av utlänningar för att vistas i Sverige i upp till tre månader under de förutsättningar som räknas upp i utlänningslagen. Under denna period krävs att personen kan visa upp ett nationellt id-kort eller pass. Personer som vistas tillfälligt i en kommun kan ha möjlighet att få sådant bistånd som ges till enskilda för att avhjälpa en tillfällig akut nödsituation utifrån kommunens yttersta ansvar enligt 2 kap. 1 § SoL. Det gäller även för hemlösa EU-medborgare som saknar uppehållsrätt. Det är inte reglerat vad ett sådant bistånd ska innehålla, utan socialtjänsten ska göra en individuell bedömning av behov som är akuta i varje enskilt fall. Det kan exempelvis innebära enstaka bistånd till mat, logi eller reskostnader för att åka tillbaka till sitt hemland. (Vägledning för socialtjänsten i arbetet med eu/ees-medborgare 2017, socialstyrelsen)

Metod

För att kunna belysa hemlöshetens omfattning och karaktär för EU- och EES-medborgare som befinner sig tillfälligt i Sverige har Socialstyrelsen inhämtat kunskap i flera steg:

1. inventering och webbenkät till samtliga kommuners socialtjänst och andra verksamheter som möter hemlösa personer

²⁰ För mer information se: http://www.regeringen.se/contentassets/b9ca59958b5f43f681b8ec6dba5b5ca3/framtidsokesslutredovisning-fran-den-nationella-samordnaren-for-utsatta-eu-medborgare-sou-2016_6.pdf

2. förstudie – intervjuer med verksamheter som möter hemlösa EU- och EES-medborgare om vilken kunskap som kan inhämtas
3. granskning av kommuners webbplatser – information om och uppsökande verksamhet riktad till hemlösa
4. intervjuer med personer som arbetar med hemlösa EU- och EES-medborgare.

Inom ramen för den nationella kartläggningen av hemlöshetens omfattning och karaktär genomförde Socialstyrelsen i september 2016 en inventering riktad till landets samtliga kommuner som ombads notera verksamheter inom kommunen som möter enskilda personer som är hemlösa. Det gällde både verksamheter som drivs av kommunen och sådana som drivs av andra huvudmän som är lokaliserade i kommunen.

Därefter, i januari 2017, skickade Socialstyrelsen en kort webbenkät riktad till samtliga verksamheter som inrapporterats från kommunerna i inventeringen samt till andra verksamheter som kan möta personer i hemlöshet. I webbenkäten fick verksamheterna bland annat svara på om de kom i kontakt med hemlösa EU- och EES-medborgare som befinner sig tillfälligt i Sverige. I en förstudie intervjuades därefter några av de sistnämnda verksamheterna i syfte att få fram vilken typ av kunskap verksamheterna kunde bidra med om hemlösa EU- och EES-medborgare.

En granskning av kommunernas webbplatser genomfördes för att se om det fanns information om och uppsökande verksamhet riktad till hemlösa personer och till hemlösa EU- och EES-medborgare som vistas i landet tillfälligt. Sammantaget granskades 101 kommuners webbplatser. Urvalet bestod av de 5 största kommunerna och 32 slumpmässigt utvalda kommuner i tre olika grupper indelade utifrån antal invånare.

Slutligen intervjuade Socialstyrelsen personer som arbetar, eller hade arbetat, uppsökande med hemlösa EU- och EES-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige i nio olika städer i landet. Detta var de uppsökande verksamheter i landet som i april–juli 2017 arbetade riktat mot hemlösa EU-medborgare och som Socialstyrelsen fick kännedom om under inventeringen och förstudien.

Intervjuundersökningen

För att få fördjupad kunskap om hemlöshet bland EU- och EES-medborgare som befinner sig tillfälligt i landet har Socialstyrelsen intervjuat personer som arbetar med denna målgrupp. De intervjuade arbetar i huvudsak uppsökande eller har fältverksamhet, och flera av dem besöker också EU-medborgarnas olika boplatser. Intervjupersonerna har kännedom om var och hur dessa personer bor när de är i Sverige och kan beskriva EU-medborgarnas hemlöshet och deras levnadsförhållanden. De intervjuade arbetar i nio olika städer i Sverige. I tabell 1 beskrivs kort de verksamheter där de intervjuade arbetar.

TABELL 1 Verksamheterna som ingår i intervjuundersökningen om hemlösa EU-medborgare i akut hemlöshet

Stad	Typ av verksamhet	Verksamhetens namn	Huvudman/ansvarig
Stockholm	Uppsökande verksamhet	<i>EU-teamet</i>	Stockholms stad
Uppsala & Stockholm	Kostnadsfri mobil primärsjukvård och hälsosamtal till EU-medborgare	<i>Mobila kliniker</i>	Läkare i världen – Uppsala och Stockholm
Göteborg	Uppsökande verksamhet – målgrupp EU-medborgare	<i>Po Dram – mobila teamet</i> (Fead-finansierat projekt)	Räddningsmissionen
Karlstad	Uppsökande verksamhet m.m. Fokus: hälsa – målgrupp EU-medborgare	<i>Digniti Omnia – ett värdigt liv för alla</i> (FEAD-finansierat projekt)	Svenska kyrkan – Karlstads pastorat
Kalmar	Öppen lokal 1 kväll/vecka med rådgivning, dusch, kläder, värme osv. för EU-medborgare	<i>Hands On</i>	Kalmar Stadsmission
Växjö	Uppsökande verksamhet m.m. – målgrupp EU-medborgare	<i>Digniti Omnia – ett värdigt liv för alla</i> (FEAD-finansierat projekt)	Svenska kyrkan – Växjö pastorat
Malmö	Uppsökande verksamhet, information och samtalsgrupper med ett hälsoperspektiv – målgrupp kvinnor	<i>Bättre hälsa – utsatta kvinnliga EU-medborgare som försörjer sig i gatumiljö</i> (FEAD-finansierat projekt)	Malmö stad
Örnsköldsvik	Uppsökande verksamhet m.m. – målgrupp EU-medborgare i utsatt situation	<i>Make sense 2,5-årigt projekt</i> (Fead-finansierat projekt)	Kommunförbundet Västernorrland i samarbete med församlingar, fränsningsarmén m.fl.
Umeå	Uppsökande verksamhet m.m. – målgrupp EU-medborgare	<i>Digniti Omnia – ett värdigt liv för alla</i> (FEAD-finansierat projekt)	Svenska kyrkan – Umeå pastorat

INTERVJUGUIDE

Övergripande frågor till uppsökarverksamheter i kommuner/städer

Har ni EU-/EES-medborgare som lever i akut hemlöshet i kommunen?

Hur och var lever de i Sverige?
Återkommer de? Vill de stanna här?

Vilka är de (t.ex. kön, ålder, familjer/släkt, har de barn)?

Vad är anledningen att de är här?

Vad hjälper ni dem med (typ av stöd, insatser)? Vilka hjälper ni?

Deras behov (tandvård, akut vård, hygien, tvätta kläder, mat, el osv.) i Sverige?

Ser de själva sig som hemlösa?
Är de hemlösa i hemlandet?

Hur försörjer de sig här?

När började de komma/när uppmärksammades de i kommunen?
Utvecklingen sedan dess?

Samarbetspartner?